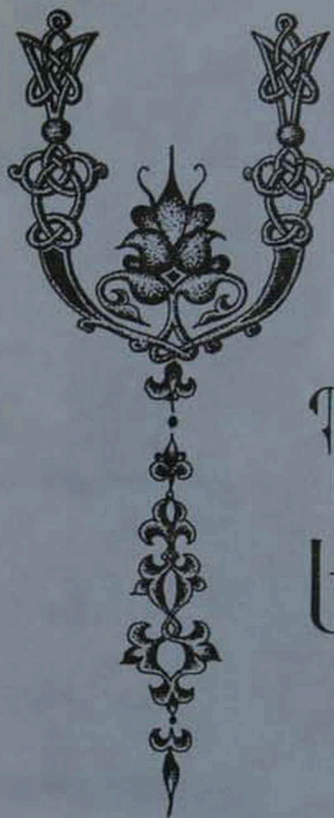

№16

ԻՈՒՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ
ԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԵՄՆ
ՀԱՅՈՓ
ՆՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ԾԵ ՏԱՐԻ

Ե-Զ

1981

ԻՈՒՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ
ԱՏՐԻԱՐՁՈՒԹԵՄՆ
ՀԱՅՈՐ
ՆՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ԾԵ ՏԱՐԻ
Ե-Ձ

1981

ՄԻՈՒՆ

ԱՄՆԱԲԻ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ - ԳՐԱԿԱՆ - ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԾԵ. ՏԱՐԻ - ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

1981

Մայիս - Յունիս

Թիւ 5 - 6

1981

May - June

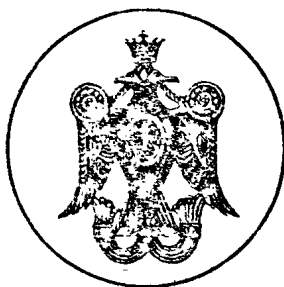
No. 5 - 6

SION

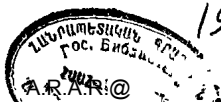
VOL. 55

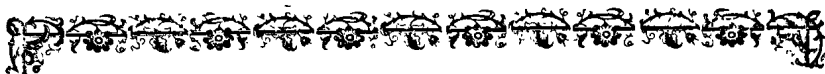
A MONTHLY OF RELIGION, LITERATURE AND PHILOLOGY
OFFICIAL PUBLICATION OF THE ARMENIAN PATRIARCHATE, JERUSALEM

Proprietor: His Beatitude the Armenian Patriarch of Jerusalem

St. James Press, Jerusalem

Ս. Էջմիածին, Ս. Ձափկ 1981

Նորին Ամենապատուութիւն

Տ. Եղիշէ Արեւիկոպոս Տէրտէրեան

Պատրիարք Երուսաղէմի Հայոց

Երուսաղէմ

Ամենապատիւ Եղբայր Մեր,

Գարնան այս լուսաբացին, երբ մեր Սուրբ Եկեղեցին բերում է մեզ մեծ առեփար Փրկչին մեր Ֆիստուի Քրիստոսի Յարութեան, բոլորիս սրտերը մի անգամ եւս լցւում են ուրախութեամբ ու պայծառ հաւաստով, թէ Աստուծոյ Որդին Ֆիստու խաչափայտի վրայ Իւ մահով յաղթեց մահուան եւ բոլորիս պարգեւեց «Կենդանի յոյսը» յաղթանակաւ կեանքի, զի «մահը կուլ գնաց յաղթութեան» (Ա. Կորնթ. ԺԵ. 55):

«Յոյսը կենդանի», ահա կանթեղը անմար որ լոյս է տալիս մեր հոգիներին, որ պայծառակերպում է մեր երկրային կեանքն ու ձեռաց գործերը, որ մղում է տալիս մեր կամքին՝ գործելու այն ինչ որ բարի է, արդար ու հեմարիտ:

Սնու աւուր Մեր ուրախութիւնը, զոր Քրիստոսի Յարութեան առեփարով կամենում ենք Սուրբ Էջմիածնից, Մեր բարի մաղթանքներով հանդերձ բերել Ձերդ Ամենապատուութեան, Սուրբ Աթոռիդ զինուորեալ Միաբանութեան եւ համայն մեր հաւաստեալ զատկներին, մնալով միշտ աղօթող մեր Մայր Եկեղեցու ամսասանութեան, մեր հաւաստեալ ժողովրդի բարօրութեան ու անվտանգ գոյատեւման եւ աշխարհի խաղաղութեան համար:

Մաղթում ենք նաեւ Ձերդ Ամենապատուութեան կենաց երկար տարիներ արեւոտ ու խաղաղ օրերով:

Սերն ու խաղաղութիւնը եւ օրհնութիւնը յարուցեալ Փրկչին մեր Քրիստոսի եղիցին ընդ ձեզ, ի լիակատար կենսագործումն Ձեր հոգեւէն ու ազգանուէր առաքելութեան:

«Քրիստոս յարեաւ ի մեռելոց»:

Վ Ա Ձ Գ Է Ն Ա.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԻՒՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՑ

ԱՆԹԻԿԻՍՏՈՍ — ԼԻԲԱՆՈՆ

Անքիլիաս, 11 Ապրիլ 1981

Ամենապատիւ

Տ. Եղիշ Արեպա, Տէրտէրեան

Պատրիարք Հայոց Երուսաղէմի

Երուսաղէմ

Սիրեցեալ Եղբայր ի Քրիստոս,

Տեսաւ մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի հրաշափառ Յարութեան տօնին կը մօտենանք: Վստահաբար ամենուրեք ջնծութեան նախասօն է՝ այս օրերուն վաղուան Ծաղկազարդին եւ գալիք տօնական մեծագոյն օրուան՝ Չասկին առիթով: Արդարօրէն, բոլոր քրիստոնէականներու սրտեր կը լեցուն հոգեկան յուսովաւ եւ խանդավիջ աւուրումներով, մահուան վրայ Քրիստոսի կտրուկ տարած յաղթանակի գաղափարին ներգործութեամբը:

Այդպէս չէ, սակայն, պարագայի այս տարի Լիբանանի ժողովուրդին համար: Նոր պատերազմական բախումներ տեսնուածք մը ի վեր խառնակ, անապահով եւ անձկալից վիճակի մասում են ժողովուրդի բոլոր խաւերը, որոնց բարքին նաեւ մեր հայ ազգի զաւակները: Այս նոր կոիւնքը պատճառ դարձան մարդկային նոր զոհերու, վիրաւորներու, բանդումներու, տեղափոխութիւններու: Անդժեցին սարսափի անձկալից վիճակ մը:

Ահա այսպիսի մթնոլորտի մը մէջ է որ Ձեզի կ'ողդենք Մեր այս գիւրը նախ շնորհաւորելով Ձեզ Չասկական տօնին առիթով եւ մաղթելով Ձեր Եղբայրութեան, Երուսաղէմի Պատրիարքութեան, Ս. Եպիփանէոսի ուխտեալ Միաբանութեան եւ Ձեր բոլոր գործակիցներուն հոգեմտութեան եւ կենսալից բեղուն գործունէութիւն, մեր Տիրոջ յարութեան դէպքին ներշնչած յոյսով նայելու դէպի ապագայ, դէպի մեր ժողովուրդի յարութեան տենչին եւ ձգտման ամբողջական իրագործումը:

Ապա կը խնդրենք Ձերոյ Եղբայրութենէն որ աղօթէ Լիբանանի խաղաղութեան եւ մեր ժողովուրդի անդորրութեան եւ վերականգնումին համար:

Թող յարուցեալ Աստուածորդւոյն փրկարար սէրը բազաւորէ բոլորի հոգիներուն մէջ, որպէսզի ստեղծուի այնքան անձկօրէն բաղձաւորած անդորրութիւնն ու ապահովութիւնը:

“

Եղբայրական սիրոյ ջերմ ողջունիւ

Աղօթակից

ԽՈՐԷՆ Ա.

ԳԱՐԵԳԻՆ Բ.

Աթոռակից Կաթողիկոս

Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ

LAMBETH PALACE, LONDON, SE1 7JU
EASTER 1981

His Beatitude Yeghishe Derderian,
Armenian Patriarch of Jerusalem.

Your Reatitude,

*"Be not affrighted. You seek Jesus of Nazareth who was crucified.
He is risen ... Go your way ... He goes before you. You shall see Him."
(Mark 16:6-7)*

God's Messenger speaks to three women who seek Jesus, and to everyone who has ever done so.

He proclaims our faith in Jesus who is alive and who leads each one of us into His way of salvation for us.

"CHRIST IS RISEN"

With these same words I greet you, Your Beatitude, praying that Joy and Peace may be yours this Eastertide.

Your Beatitude's affectionate Brother in Christ,

ROBERT CANTUAR

Archbishop of Canterbury

Primate of All England and Metropolitan

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Ապրիլ 3, 1981

Ամենապատիւ Տ. Եփէմ Աբրեւել. Տէրութեան

Պատրիարք Հայոց Երուսաղէմի

Երուսաղէմ, Իսրայէլ

Ամենապատիւ Տէր,

Քրիստոսի հրաշափառ Յարութեան մօտալուտ տօնին առիթով, մեր մտածումները կ'ուղղուին դէպի մեր Եկեղեցւոյ նուիրապետական Սթոռները, ուրկէ մեր հոգեւոր իշխանները կ'առաջնորդեն իրենց հօտը դէպի ապահով հորիզոններ:

Սիիւրբահայ կեանքի տազնապալի այս հանգրուանին մեր ազգը աւելի քան երբեք պէտք ունի ողբկան կորովի եւ հոգեւոր առաջնորդութեան: Մեր արտագին մաղթանքն է որ բնութեան այս զարթօնքի տօնը նոր աւիւն եւ ոգեւորութիւն պարգեւէ Ձեզի, որպէսզի շարունակէք անխափան կերպով իրագործել Ձեր սրբազան առաքելութիւնը ի պայծառութիւն մեր Եկեղեցւոյ եւ մեր ժողովուրդին:

Այս առթիւ կու գանք ջերմօրէն շնորհաւորել Ձեզ եւ Ձեր ազգանուէր եւ եկեղեցանուէր գործակիցները:

Նորին Յարգանք՝

Ա. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Նախագահ

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր Ն Ե Ր

Ս. Զատիկի հրաշափռա տօնին առիթով, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ եկեղեցւոյ Սրբազան Պատեռուն յղուած են հետեւեալ շնորհաւորական հռազօրները. —

Երուսաղէմ, 15 Ապրիլ 1981

Նորին Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա.

կաթողիկոս Ամենայն Հայոց

Ս. էջմիածին

«Մեր Տիրոջ Յարութեան տօնի ուրախ առիթով, կը ներկայացնենք Ձերդ Սուրբ Օծութեան մեր, Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան և Սաղիմահայ համայնքին ամենաարտագին շնորհաւորութիւնները, մաղթելով Ձեզ շարունակական առողջութիւն և երջանկութիւն, իսկ Մայր Աթոռ Ս. էջմիածին՝ բարգաւաճում»:

Եղիշէ ԱՐԲԵՊՍ. ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ

Պատրիարք Հայ Երուսաղէմի

Երուսաղէմ, 15 Ապրիլ 1981

Նորին Սրբութիւն

Յովնանէն - Պօղոս Բ. Պապ

Վատիկան

«Մեր Տիրոջ Յարութեան տօնի ուրախ առիթով, կը ներկայացնենք Ձերդ Սրբութեան մեր յարգալից շնորհաւորութիւնները, մաղթելով Ձեզ առողջութիւն և երկար տարիներ, և կատարեալ յաջողութիւն՝ Ձեր մեծ իսթալներուն»:

Եղիշէ ԱՐԲԵՊՍ. ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ

Պատրիարք Հայ Երուսաղէմի

Երուսաղէմ, 15 Ապրիլ 1981

Ն. Ամենապատուութիւն Պիմէն

Պատրիարք Համայն Ռուսիոյ

Մոսկուա

«Մեր Տիրոջ Յարութեան տօնի ուրախ առիթով, կը ներկայացնենք Ձերդ Սրբութեան մեր արագին շնորհաւորութիւնները, մաղթելով Ձեզ տեւական առողջութիւն, ուրախ օրեր և արեւաշատութիւն»:

Եղիշէ ԱՐԲԵՊՍ. ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ

Պատրիարք Հայ Երուսաղէմի

Դարձեալ Ապրիլի 15ին, Հրէից Պատեքի (Բաղարշապետաց) տօնին առիթով, Ամեն. Սրբ. Պատրիարք Հայրը հետեւեալ շնորհաւորական հռազօրեր յղեց հետեւեալ պետական երեւելի անձնաւորութիւններուն. — Իսրայէլի Պետութեան Նախագահ Իցնաք Նալոնի, Վարչապետ Մէնախըմ Պէկինի, Արտաքին Գործոց Նախարար Իցնաք Շամիրի, Ներքին Գործոց և Ոստիկանութեան Նախարար Տէթ. Եօսէֆ Պուրկի, Կրթութեան Նախարար Զէլուլուս Համըրի, Արդարութեան Նախարար Մօշէ Նիսիմի, Ռաբիկանապետ Արեէ Լիցանի, Գաղթականութեան Գրասենեակի Տնօրէն Ճէնէրալ Ուզի Նարեքի, Արեւմտեան Աֆշի Զինուորական Կառավարիչ Պէնեամին Պէն-էլիէզէրի, Նախանգային Կառավարիչ Ռաֆայէլ Լէվրի և Երուսաղէմի Քաղաքապետ Թէտի Բօլէքի:

«Պատեքի տօնին ուրախ առիթով, հաճեցէք ընդունել մեր արագին և յարգալից շնորհաւորութիւնները և ջերմ մաղթանքները, Ձեր շարունակական առողջութեան և Հրեայ ժողովուրդի բարգաւաճման»:

Եղիշէ ՊԱՏՐԻԱՐԿ ՏԵՐՏԵՐԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁՈՒՄՆԵՐ

Գ.

Նախորդ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆԻՆ մէջ շեշտը դրած էինք Հայ հոգիի պահպանման վրայ, որ միակ ազգակը կրնայ հանդիսանալ մեր նահանջականութեան: Պատմութեան մէջ մենք ունեցած ենք շրջաններ, ուր մեր տոհմային ոգին, ցեղային ընդունակութիւնները և ժամանակի տուրքերը հաշտուած և յօրինումի ելած են, փրկելու մեր հոգիի անգայտութիւնը արտաքին աւերումին դէմ:

Դեռ երէկ կը հաւատայինք թէ «թէն փոքր ածու՝ բայց մեր մէջ ևս զործուած են մեծամեծ քաջութիւններ և առաքինութիւններ», և կրնան զործուիլ դեռ. թէ բնաւ չենք քնացած մեր բախտին վրայ, որովհետեւ մեր սրտին մէջ անկորուստ կը մնար փրկութեան յոյսը, հաւատքի մատեանին մէջ արցունքով և արիւնով տողուած այդ մուրհակը: Եւ այս անոր համար՝ վասնզի ունէինք հաւատք, որ ուրիշ բան չէր, եթէ ոչ այն ներքին վիճակը, որով անհատներն ինչպէս ազգերը իրենց մէջ պահեստի ունին և որուն շնորհիւ կը դիմադրեն իրենց զոյութեան սպառնացող վտանգներուն: Անշուշտ թէ հայութիւնը իր հոգին չէ պարպած հաւատքէ, բայց մենք կը գտնուինք վիճակներու և երեւոյթներու դիմաց՝ որոնք լուրջ կասկածներու և տրտում հեռապատկերներու կը տանին մեզ, ցեղային այն բոլոր առաքինութիւններուն նկատմամբ, որոնց շնորհիւ բան մը արժած է և կրնայ տակաւին արժել մեր ժողովուրդը:

Եթէ ուզենք հոգեյատակել այդ վիճակը, այսինքն բոլոր ախտանշաններուն բուն ախտը, զայն կարելի է տեսնել նիւթական տուեալներէ առաջնորդւելու այն կեցուածքին մէջ, որ ինչպէս ամբողջ աշխարհի, նոյնպէս և մերն է, օրերու այս անորոշութեան և հերքումին մէջ: Այսօրուան աշխարհը կը դառնայ զլխաւորաբար նիւթական առանցքներու շուրջ, և այս մտահոգութիւնը պէտքի մը զոհացում ըլլալէ աւելի, վերածուած է այլևս հոգեկան կեցուածքի մը: Ան չի ծնիր լոկ ընկերային և տնտեսական պայմաններէ, այլ աւելի բանէ մը՝ որ նիւթապաշտական է առաւելաբար:

Եւ տակաւին պէտք է աւելցնել թէ այսօրուան աշխարհը չի հաւատար իրական ազատութեան: Տխրիւք իրապաշտութեան այս դարը զուրկ է զազափառապաշտութենէն, անոր համար իրեն կը պակսին հերոսն ու սուրբը: Հոգին միայն կրնայ նուաճել նիւթին այս տիրապետութիւնը, որուն ճանկերուն մէջ կը հեծէ մարդը, փոր մը հացի և կտոր մը հաճոյքի համար, ծախելու չափ իր ազատութիւնը:

Նիւթապաշտիկ այս զգացումները եթէ ուրիշ ժողովուրդները կ'ընեն անպարբեր և բուժ՝ ոգեղէն իրականութիւններու նկատմամբ, մեզ կը վերածեն

յուսահատ և նկուճ խելակներու, վաճառի մենք կորսնցուցած ենք այն բոլորը, որ կրնար մեր մխիթարանքն ու փրկութիւնը ըլլալ և զիճակակից ընել մեզ բախտաւոր ժողովուրդներու:

Ժողովուրդի մը կեանքին սկզբունքը և իր ոյժին և մեծութեան զաղտնիքը նւթական չէ: Ժողովուրդները չեն մեռնիր իրենց ֆիզիքական վերքերէն՝ այլ հոգեկան: Ժողովուրդի մը մեծութեան և տեսականացման զաղտնիքը, փաստը կը կայանայ այն հրաշքին մէջ, զոր ան կ'ընծայէ հոգեկան արժէքներուն: Մենք կը տառապինք այսօր գիտակցութեան տաքնապէ մը, իբր արդիւնք մեր ժողովուրդի արկածահարութեան: Այդ արկածին պատճառաւ մեր ժողովուրդին ինքնութիւնը ներկայ չէ իր մէջ ամբողջութեամբ: Անոր համար այսօրուան մեր ժողովուրդին օտար կը մնան պատմութեան մէջ իրականացած իր պապերուն առաքինութիւնները: Որքան բան պիտի աւելնար մեր մէջ, եթէ մենք ունենայինք գիտակցութիւնը, ներկայութիւնը և մասնակցութիւնը մեր անցեալին, իր ներկային մէջ ամբողջ ընելու Հայ Սփիւռքը:

Ազգերու կեանքին մէջ յաճախադէպ են այս կարգի ալէտներ, սակայն վտանգը կը մեծնայ երբ անոր կը յաջորդէ անզգաժութիւն և անգիտակցութիւն: Բնական մահն է այս, ոչ ոք կրնայ զայն արգիլել, եթէ հոգեկան նոր ոյժեր չբխին իր ընդերքներէն և չվերընթելոյն գայն: Մենք սկսած ենք, տարիներէ ի վեր արհամարհել այն արժէքները որոնք հայ ժողովուրդը կ'ընեն հայ ժողովուրդ և տարբեր ուրիշներէն: Այն նմանութիւնը որ իւրաքանչիւր հայուն ներքին Վարդանն է, Նարեկացին է, Անդրանիկն է, անոր ներքին հերոսութիւնն է: Մեր փրկութիւնը կը կայանայ այն զգացումին մէջ, երբ անձնիւր անհատ ժամանակը եկած նկատէ հաւաքելու իր ոյժերը և բերէ իր մասնակցութիւնը հայ ժողովուրդի ամբողջականութեան:

Հայ ժողովուրդի ներկայ գիտակցութիւնը դժբախտ գիտակցութիւն մըն է, որովհետեւ տարիներէ ի վեր ան կը դիտէ ինքզինքը իրմէ դուրս հայեկներէ կարծես: Անշուշտ այս գիտակցութիւնը կը բաղխի նաև իր սեփական անկարողութեան և արտաքին արգելքներու, բայց չ'աճիր անոնց դէմ: Մեր խօսքը չի վերաբերիր անոնց՝ որոնք մաս չունին հայ ժողովուրդէն, որոնք կորսնցուցած են իրենց հաւատքը և բաժնուած՝ հայութիւն կոչուող ամբողջէն. այլ անոնց՝ որոնք այժմէականութեան վերածել կը ջանան մեր յոյսը, մեր իրաւունքները և մեր արժէքները, մեր սէրը և մեր հաւատքը, և կ'ուզեն շարունակել մեր պատմութիւնը իր փառաւոր էջերուն վրայ, մեր մարտիրոսազրութիւնը որ զմեզ կատարելութեան տանող ճամբան եղած է իր կամքով, իր զօրութեամբ ու խորհուրդով:

Ողբի մեծութենէն կը ծնին գէնքի, բազուկի և զրչի մեծութիւնները: Յարանաւանական, կուսակցական է ժողովուրդը երբ այդ ողբով լեցուած չէ: Առանց այդ տիրական զգացումին, գոյութիւն չունի արեան և ճակատագրի միութիւն, կրօնի և լեզուի նոյնութիւն: Առանց անոր կան եսակեդրոն անհատներ և աղանդամիտ զանգուածներ: Ի վերջոյ պէտք է դիտել թէ քաղաքական և ընկերային կեանքը անշատուած երեսներ չեն և շնորհիւ այդ միացեալ խորհուրդին է որ անոնք կը ծառայեն իրենց նպատակին: Առանց այդ բոլորը սնու-

ցանոց և ապրեցնող ոգիին, որով կը լեցուին բոլոր ձևերը, դէմքերն ու դէպքերը, ոչինչ կարելի է իրագործել ժողովուրդներու կեանքին մէջ:

Արուեստական մահացումները շատ են փորձուած մեր վրայ, բայց ազգերը իրենց թուական առաւելութեան շնորհիւ չէ որ կ'ապրին: Կայ հողեկան ոյժ մը, որ վերլուծել դժուար է, որուն մէջ կը միանան, կը նոյնանան լեզու, կրօն, աւանդութիւն, ցեղային ընդունակութիւններ, քաղաքական ձգտումներ: Ոյժը որ իր կենդանութեան մէջը կը պահէ ազգին անհատները՝ որքան ալ աւանդը ցրուած ըլլան, և անընկճելի կը դարձնէ զանոնք: Ոյժ մը որ կը գտնուի ոչ միայն ուրախութեան օրերուն, այլ մանաւանդ մեծ աղէտներու և ազգային սուգի օրերուն: Ժողովուրդներու կեանքին մէջ երբեմն ալ կը պատահին շրջաններ, ուր ամէն բան վերլվայր կը շրջուի, ամէն կարգ կը խանդարուի և ինքը չի կրնար զգալ թէ հասած է իր մահուան օրը: Կարելի չէ երևակայել աւելի տխուր դժբախտութիւն մը քան այդ անզգածութիւնը, որ իրական փճացումն է ժողովուրդներու: Այդ վիճակին մէջ ալ կը գաւէ ինքզինքին: Բնական մահն է այս ժողովուրդներու և ոչինչ կրնայ զայն արգիլել: Կարծեմ թէ երեմիական չենք ընել, եթէ հաւատենք թէ մենք կ'ապրինք օրեր, իրենց տխուր խնամանիշերու հանդէսով, որոնք անոյս ըլլալու աստիճան կը տրամեցնեն մեր ազգային գիտակցութիւնը Սփիւռքի մեր ստուերաշխարհներու մէջ:

Ստոյգ է որ մեր քաղաքական, շնկերային և հողեկան բոլոր տենչերն ու ձգտումները մեծ մասով ձախողեցան, և այս վիճակը փոխանակ մեզ զսպանակեալորելու՝ խոր և խուլ յուսահատութիւններու առաջնորդեց: Մեզ կանխող սերունդները կը հաւատային թէ վերջապէս արդարութեան դուռները կրնային բացուիլ մեզի համար ևս, թէ մօտ է աւետեաց երկիրը, զոր ամէն սերունդը կը շինէ իր ճամբուն, ինչ փոյթ թէ անոր սեփին հազիւ հասած՝ յաճախ փակէ իր նայուածքը այդ հեռապատկերին վրայ: Անոնք որ կը հեռանային հայրենիքէն, հաց, յոյս և լոյս գտնելու համար, իրենց հետ կը տանէին այդ ոգին, անորակելի բայց իրական, որ թերևս սէրն էր իր այրուող տան, կործանած տաճարին, հայրենի լեռներուն և դաշտերուն, թաղուած մազադաթներուն, վերջապէս այն կարօտագին կանչին, զոր հայրենի սէր, հողի ձայն կ'անուանենք: Այսպէս էին մեզ կանխող սերունդները, իրենց հայրենիքէն դուրս, օտարութեան ջուրերուն: Մեր ցեղային աւանդութիւնը իր ծերունի հայրապետներէն մին մինչև Արարատի անմատչելի կատարը բարձրանալու կը մղէ, իր տենչերուն առարկայ նոյեան տապանին ի խնդիր: Հայութիւնը այսօր պէտք է նմանի այդ սրբազան ծերունիին իր արդար իրաւունքներու վերականգնման յոյսով, զայն ունենալու ապագայ ստոյգ հաւատքով:

Կը պատմեն թէ մեծ բռնակալ Լէնկթիմուրի սարսափներու շրջանին, մեր պատմութեան այդ մութ օրերուն, բռնակալը լսած ըլլալով թէ ռեհ հողերն ու ժողովուրդը, հակառակ իր դերութեան շղթային և ընդունած վերքերուն, դեռ կը շարունակէր մնալ անընկճելի, օրերով խարազանել տուաւ զանոնք, առանց անսալու անոնց լաց ու կոծին, յօժարութիւններուն, և դադրեցնել տուաւ ծեծը այն տան միայն, երբ անոնք սկսան պարել: Այս վերջին երևոյթը նշան էր թէ անոնք մոռցած էին ամէն ինչ, թէ անոնց մէջ ապանուած էր կենսունակութեան ոգին և վերածուած էին անգիտակից իլեակներու:

ՊԵՏՄԱԿԱՆ ՎՆԻԵՐԱԳԻՐ ՄԸ

Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան վկայականը,
Պօլոս Նուպար Փաշայի ստորագրութեամբ, տրուած էղիւի
Պատրիարք Դուրեանի, 1925ին:

Որքան նման է այս պատկերը իսէալէ պարպուած և ողբգուրկ մեր օրերու Սփիւռքի հայութեան: Արդեօ՞ք կը չափազանցենք, իցիւ թէ այդպէս ըլլար: Իրողութիւն է որ մենք եզրին ենք մեր երազներու, իսէալներու և իրադործութիւններու Պրոպագանդիստ, ու կը սպասենք բանի մը որ չի գար, որ կ'ուշանայ. և սակայն այդ սպասումը չէ այն դալար և առոյգ ակնկալութիւնը, արդիւնք դեռ չմեռնող կայծերու, այլ այն անդամալոյծ վիճակին, որ Պրոպագանդիստ միայն բացատրելի է:

(Շարունակելի՝ 3)

Ե.

Շ Ն Ո Ր Հ Ա Ի Ո Ր Ո Ի Թ Ե Ա Ն Խ Օ Ս Ք

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ե Օ Թ Ա Ն Ա Ս Ո Ւ Ն Հ Ի Ն Գ Ա Մ Ե Ա Կ Ի Ն Ա Ռ Ի Թ Ո Վ

Այս տարի, հայ գաղութներէն ներս, կը յիշատակուի 1906ի Ապրիլ 15 թուականը, իբրեւ բարերար թուական մը հայ ժողովուրդին ամբողջութեան համար, թուականը Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան հիմնադրութեան:

Այս առթիւ, երբ բացինք հին գիրքեր՝ վերականգնացնելու համար ազգապարծան Միութեան անցեալը, անոնց էջերը վերապրեցուցին դէմքեր, որոնց նկարները կային երբեմն հայ դպրոցներուն մէջ, դէպքեր, որոնց տաղանապը կ'ապրէր ամէն հայ սիրտ, բառեր, որոնք ընտանի էին երբեմն, ինչպէս՝ «Միութիւնը զօրութիւն է», «Յիշեցէք կիլիկիան», «Հայ որբերը փրկեցէք», «եղբայր ենք մենք», տակաւին ցուցակներ մասնաճիւղերու, որբանոցներու, հիւանդանոցներու, դարմանատուներու, այրիանոցներու, քաղաքներու եւ գիւղերու, որոնց յիշատակութիւնը միայն կակիծով մը կը սեղմէ մեր սրտերը, երկար տարիներ ետք:

Իր հիմնադրութեան օրէն, Հ. Բ. Ը. Միութեան անունը կապուեցաւ «մայր-հայրենիքին»: Հիմնադիրը՝ Պօղոս Նուպար Փաշան պետական անձնաւորութիւն էր, ամէն բանէ առաջ, այսինքն ժողովուրդի մը պետութիւն ըլլալու, հայրենիք կերտելու եւ ազգութիւն դառնալու խոր հասկացողութիւնը եւ գործնական ճանապարհները գիտցող անձնաւորութիւն մը: Իր հաստատած Միութեան երեք նպատակներուն առաջինը, որ բանածնութիւն է հիմնական սկզբունքին, կ'ըսէ (Թերեւս աւելի ճիշդ պիտի ըլլայ կ'ըսէք):

«Օժանգանկել հայ ժողովուրդին եւ Մայր-Հայրենիքին մօտեւոր եւ բարոյական զարգացման»:

Այդ թուականին, երբ կը հաստատուէր մայր-հայրենիքին օժանդակելու սկզբունքը իբրեւ զլիաւոր նպատակը Միութեան, հայ ժողովուրդը կ'ապրէր պատմական իր հողին վրայ եւ հիմնադիրին զլիաւոր մտահոգութիւնն էր ամրացնել հայ գիւղացին իր գիւղին եւ արտին վրայ, որովհետեւ գիտէր ան թէ պատմական հայրենիքի հողին իրականութիւնը միակ կուտանն է, որուն վրայ ժողովուրդ մը կը բարձրացնէ իր պետական գոյութիւնը: Եգիպտոսի վերականգնումին համար իր կատարած ղեկավար դերի փորձառութենէն գիտէր որ ժողովուրդի մը կապը իր հողին հետ ազգութեան զգացումի եւ անոր վերածնունդին նախապայմանն է: Միութեան հիմնական կանոնագրի առաջին յօդուածները արտայայտութիւնն են այդ սկզբունքին.

«Օգնութիւն եւ պատշաճութիւն ընծայել ամէն հայու, առանց դաւանանքի խտրութեան, հայազգի գիւղացիներուն նպաստել, անոնց հայրաբերով սեռմընցու, կենդանի, երկրագործական գործիք եւ մեակելի հողեր»:

«Գլխավոր մէջ մեակութեան մասին այժմու գործնական գիտելիքները հաւաքած, ճշդակաճ աւհետագործութեանց զարգացումին նպաստել, երկրի պայմաններուն համապատասխան ելանակով աշխատութեան եւ արդիւնաբերութեան նոր միջոցներ ստեղծել»:

Գործնական եւ պարզ երեւոյթով մտահոգութիւնները, դրուած Կանոնադրութեան գլուխը, աղբատ գիւղացիին բարեգործութիւն մը ընելէ շատ աւելի խորունկ հասկացողութիւն մը կ'արտայայտեն. հայը ամուր պահել իր հայրերու հողին վրայ, մշակելով արտը՝ սիրտը կապել անոր. արդէնաւորելով հողը՝ իրական տէրը մնալ անոր: Հ. Բ. Ը. Միութիւնը յաջողեցաւ հոն՝ ուր բազմաթիւ «աղբատախնամ»ներ եկան ու անցան, որովհետեւ ազգային քաղաքականութիւն մը ունեցաւ առաջին օրէն, պետական անձնաւորութեան մը, մեծ մտածողի մը հասկացողութեամբ, որ էր զգացական ճառերու եւ

պոռոտախոս բառերու հայրենասիրութենէն բարձրանալ իրապաշտ տնտեսականութեան մը, ստեղծելով նրաթական միջոցներ «օգնելու» համար «հայ ժողովուրդի եւ մար հայրենիքի» ճիւղակուսն եւ սնանական վիճակի բարելաման ։

Այն օրերուն գրուած վկայութիւն մը կ'ըսէ .

«Տարիներէ ի վեր տմէն մօտող եւ զգացու Հայոյ բաղձումն էր ծնունդ «ազգային կազմակերպութիւն» մը, փորձառու եւ հեղինակաւոր անձնաւորութիւններէ ղեկավարուած, որուն նպատակն ըլլար հնարաւոր միջոցներով բարելաւել ազգին վիճակը եւ ապահովել անոր գոյութիւնը իր պատմական հայրենիքին մէջ ։

Պօղոս Նուպար Փաշայի միտքին մէջ՝ «Հայկական Ընդհանուր Միութիւնը, իրրեւ նամագրային բարեգործական ընկերութիւն, փոքրիկ հանրապետութիւն մըն է»։ Իսկ գործունէութիւնը, հասնելու համար նպատակին .

«Հետեւեալք» Զ. Բ. Ը. Միութիւնը, յօգուս հայրենի հողին հաւասարմ մնացած հայ ժողովուրդին, կը հիմնէ վարժարաններ, որբ-սնոյներ, ընթերցարաններ, արհեստանոցներ, ախաստանի սուկներ, հիւանդանոցներ, գործանասուներ եւ ուրիշ նմանօրինակ ազգային համաօգուս հաստատութիւններ։ Կ'օգնէ հայրենիքի կարօս հայերուն՝ առանց դաւանանքի եւ այլ խտրութեան։ Կը պատշաճանէ հողագործը։ Կը բաշտիք գործաւորը։ Կը ստեղծէ կարօս համայնքներուն ի նպաստ «ախաստութեան եւ արդիւնաբերութեան նոր միջոցներ ... Միութիւնը կ'ախաստէ հայ օտարախոս ժողովուրդին վիճակը բարւոյնելու, հնարաւոր ընելով ոմոր կըրակուն զարգացումը եւ ճեշտական բարգաւաճումը»։

Պօղոս Նուպար Փաշայի կոչը պետական ծրագրի մը տարածքով կը ծրագրէ «հողին հաւատարիմ մնացած հայ ժողովուրդին» առնտեսական եւ կըրթական» բարգաւաճումը ապահովել, «առանց աշխատանքի եւ այլ խտրութեան» հասնելով «կարօտ հայրուն»։ Ինք կը նուիրէ առաջին գումարը, ստեղծելու նպատակով իր ծրագրած գործին անհրաժեշտ նրաթական պայմանները։

Իր կոչին կ'արձագանգէ Հայ Եկեղեցին։ Խրիմեան Հայրիկ, 1906ի Յունիս 17ին, Մտածէոս Կաթողիկոս Իգմիրեան, 1909ի Նոյեմբերին, Սահակ Կաթողիկոս Քապայեան, 1910ի Յունիսին, Եղիշէ Պատրիարք Դուրեան, 1909ի Դեկտեմբերին, հեղինակաւոր իրննց ծայրը լսելի կ'ընեն ամբողջ հայութեան, ապահովելու համար Միութեան յաջողութիւնը։

Հայկ. Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը յաջողեցաւ, որովհետեւ կըցաւ հաւաքել, իր հիմնադիրին եւ անոր գծած նպատակներուն շուրջ, իր ժամանակին ամենէն հեղինակաւոր անձնաւորութիւնները, ստեղծել մասնաճիւղերու ցանց մը հայ կեանքի ամբողջ տարածքին, բայց մասնաւոր զարգանալ եւ կազմակերպել իր գործունէութիւնը հայ ժողովուրդի կեանքին պահանջներուն համաձայն։ Ան եղաւ զգայուն եւ հայ նպատաւորներ ղաւակարգի խիղճն ու զգացումը արթուն պահող կազմակերպութիւնը։ Քայլ պահեց ան հայ կեանքին հետ եւ նոր կացութիւններուն պատասխանեց նոր ծրագրումներով եւ յաջողութիւններով։ Ազգին խիղճը եղաւ ան եւ արթնացու մեծատուններուն խիղճը՝ օգնութեան հասնելու համար աղէտահար մեր ժողովուրդին ։

Զ. Բ. Ը. Միութեան մասին եղած հին հրատարակութիւններու էջերուն վրայ տարածուած դէմքերու՝ Արարամ Փաշա Բարթոլ, Եւգուպ Արթին Փաշա, Երուանդ Պէյ Աղաթօն, Մ. Անդրանիկեան, Տիգրան Խան Քէլէկեան, Միհրան Դարակէօզեան, Բարգէն Եպս. Կիւլէսէրեան եւ տակաւին բազմահարիւր նման դէմքերուն տղանցքին ղիմաց նկար մը կը յամենայ եւ իր տխուր նայուածքով կը շարժէ ապակին մեր սիրտը. հայ որբն է ան։ Եւ Բարեգործականը, որ 1906ի Սահմանադրութեան վերահռչակուէն ետք, իր ծրագրեր կ'ուզէր ընել ազգաշինութեան արշաւ մը, Կիլիկիան աղէտին եւ Աստանայի «ղէպքին» հրկապտանքով, եղաւ դէպի ուրբ երկարող մայրական ձեռքը, առաւելարար։

Կիլիկիան ողբերգութեան յաջորդող տարիներուն, մինչեւ մեծ աղէտը, Զ. Բ. Ը. Միութիւնը, հաւատարիմ իր հիմնադիրի բանաձեւած սկզբունքներուն, վարժարանե-

րու ցանց մը հաստատեց մեծ մասամբ թրքախօս, քրտախօս եւ արաբախօս գիւղերու մէջ, բայց չընդեցաւ առաջին իր նպատակէն։

«Ապահովութեան վերահաստատումովը, բնագաւառին մէջ հողագործութիւնը նոր բոլի մը պիտի առնէ։ Միւսքեան օժանդակութիւնը մեր գիւղացիներուն համար տաս օգտակար կ'ընայ ըլլալ, ըլլալ՝ անոնց հող, եզ, սեւմնցու եւ երկրագործական գործիքներ հայրաթիւով, ըլլալ՝ դիւրացնելով կազմութիւնը սեփականելու, համագործակցականներու եւ հողագործական վարկի դրամատուններու»։

Պետական անձնաւորութեան մը մօտեցումով, Միութիւնը կը փորձէր ամրացնել գիւղատնտեսութիւնը հայկական գաւառներէն ներս, տալով անոր ֆինանսական կազմաւորում եւ արհեստակցական կազմակերպութիւն։ Անտարակոյտ որ պիտի իրականանար մեծ երազը, եթէ 1915ի աղէտը չգերեզմանէր զայն այն հողին մէջ իսկ որ կոչուած էր «մայր-հայրենիք»։

Աղէտէն ետք, Հ. Բ. Ը. Միութեան բարեգործ ձեռքը երկարեցաւ դարձեալ դէպի հայ աղէտեալներն ու որբերը։ Երբ կը կարգանք այդ օրերուն արձակուած կոչերը, տակաւին կ'արցունքոտին մեր աչքերը. «Միտնի բարձունքէն կ'ուղղեմ ձեզ անդրանիկ եւ յոյժ անկեղծ ողբոյնս, աստուածային մեծ զոհաբերութեան վկայ այդ լեռնէն՝ որ եղաւ նաեւ խորհրդանշանը ամէն յոյսերու։ ... Զեռքերնիդ երկնցուցէք ամէնքդ ալ եւ ձեր սիրտերով շրջանակ մը յօրինեցէք սա գոյգ մը բառերուն։ Մեր Որբերը»։

1918ի նկարները ցնցոտիներ հագած, խղճեացած ու անօթի որբերու աչքերով կը նային մեզի։ 1919ին հրատարակուած Բօր Սայիտի Ռբրանդի վկայական մը՝ գլուխը ծռած եւ աչքերը տարտամ տղու մը պատկերը կը կրէ, հետեւեալ ծանօթութեամբ. «Հայրը եւ մայրը մեռած Ռէս իւլ Անի մէջ»։

Վկայականին տակ հրատարակուած կող մը Նիւ Եորքէն, Տիկին Յ. Յակոբեանի եւ Տիկին Զ. Գարակէօզեանի ստորագրութեամբ, կը խօսի կարծէք այդ որբի հոգեկան ապրումներու մասին, այդ օրերուն.

«Անձկանօք եւ ակնդէտ կը սպասենք մօտալուծ ծագմանը Ազատութեան արեւին, որուն կենսաւոր ճառագայթներուն տակ պիտի վերածնի պատմական Հայաստանը իր բովանդակ փառքին մէջ վեհապանծ, եւ գիւցալն Հայ Ցեղը իր տնիւներէն պիտի յառնէ եղբայրներն եւ ազաւ»։

«Այս է մեր ազգային հաւաստի, հաւաքաս եւ անմեռ»։

Որբերը, «ցաւատանք մեր ազգին կորիւնները», «նուիրական այն նշխարները, զոր տարագիր մայրեր կտակեցին մեզի իրենց տառապանքի ճամբուն վրայ», հազուադիւս մնացորդներն էին եւ զաւակները գիւղացիին, զոր Նուպար Փաշան ուզած էր ամրացնել հայ հողին վրայ, այժմ կորսուած այն հողին, որուն ազատագրումի երազով կ'այրէր ամէն որբի սիրտ, 1918ին։

Պատմական Հայաստանի հողերուն վրայ ազատ հայրենիք մը վերականգնելու երազը անիրականանալի ցնորք մը չէր, այլ մօտիկ իրականութիւն մը, շօշափելի դարձած Ֆրանսական բանակի մուտքովը կիլիկիա։ Կիլիկիոյ ընդհանուր վարիչ գնդապետ Պրէմոն յայտարարած էր. «Որբեր պահելու եւ պատասպանելու ձեր գաղափարը հիմնալի է, Հայկական Դատին ամբողջ ապագան այս որբերէն կախեալ է»։

Բօր Սայիտի որբերուն ուղերձը, 1918ի Նոր Տարուան սեմին, յատկանշական արտայայտութիւնն է վստահութեան թէ կորսուած չէ՝ ամէն բան։ Ուխտի մը չափ նուիրական բառերով անոնք կը յայտարարեն.

«Մենք հպարտութիւնն ունինք այսօր մեր ահռելի թանջանքին, որով անգամ մըն ալ վերածնանք Ազգին եւ Հայրենիքին համար»։

«Մենք մինչեւ հիմա ջոնաջիմք, շնորհիւ մեր վրայ հսկող Բարեգործական Միութեան խնամքներուն, ըլլալ ցեղին առողջ գաւակները ...

«Հայրենիքի աւերակներուն վրայ պիտի բարձրանայ մեր կեանքին անվանող կոթողը ու մեր ոտքին տակ, լսեցէ՛ք, արդե՛հ իսկ, օրփիւնը քաջապար՝ սերունդներու ծառացումին։ ...

«Կեցցե՛ Լ. Բ. Ը. Միութիւնը:

«Եւ կեցցե հայրենիք, որուն կարմիր եւ յաղթական դրօշին օակ այսօր կ'ուխենք մեծնալ իբրեւ Հայկի եւ Վահագնի կորիւններ»:

Ամերիկայէն, Բարզէն եպսպ: Կիւլէսէրեանի բերնով Նոյն վստահ խօսքերը կը լրսուէին 1919ի Մայիսին. «Եւսեղափառութիւն լաւագոյն ծառայութեան մը գիտակցութեամբ, գօտեզնդութիւն լուրջ պտրտակամութեան մը պատասխանատուութեամբ, եւ աւիասթիւն այս ուլուկ յաշտոյցել Լ. Բ. Ը. Միութեան հայրենասիրական ծրագիրներուն գործադրութիւնը Ազա՜ս Հայաստանի վերստինութեան գործին մէջ»:

«Տառապանքի աշխարհէն», Կիլիկիայէն, աղիողորմ կոչը կը բարձրանան: «Փրկկենք Կիլիկիան»: Մեծ Միութեան ղեկավարներուն կոչերը կը հասնին մինչեւ Հնդկաստան: «Մարաշի եւ շրջակայքին մէջ ներկայիս մօտ 30 հազար հայութիւն կ'ապրի, ջնջին բացառութեամբ բոլորն այ ողորմելի վիճակի մէջ են: ... Ծանօթ է արդէն թէ այս գիւղերը անխառն, զուտ հայկական են, եւ ժողովուրդը զրկուած է կեանքի ամենատարրական պայմաններէն. ասոնք մերկ են, անօթի, անպատուար ...»: Միութիւնը կը հասցնէ իր ծայրը ամէն հայու սիրտին, որ տէր կանգնին «Ջէյթուն, Յունուգ, Կապան, Կոկիսոն, Յոնտընգ ...» գիւղերէն վերապրած հայերուն: «Այս վերջինին մէջ նախապէս գոյութիւն ունեցող 400 տունէն պատ մը իսկ կանգուն չէ մնացեր»:

Հիմնադրամենք կը գոյանան «Աղէտեալներու», «Որբաւպատ», «Որբապաշտական», «Հանդերձարան», «Վերաշինութեան» եւ Կիլիկիոյ ամէն գիւղ եւ քաղաք, ուր հայեր կան, կը հաստատուին Լ. Բ. Ը. Միութեան մասնաճիւղեր, որբանոցներ, պատուարաններ ...: Այնթապ, Տէօրթ - Եօյ, Ատանա, Հաճըն, Մերսին որբանոցներ կը հաստատուին, ուր կը բերուին Նոյնիսկ Սուրիա եւ Պաղեստին տարուած հազարաւոր որբեր: Երկրի վերաշինելու ճիգ մը, խանդավառ եւ մեղուապատ գործունէութեամբ, ամբողջանուէր Միութեան մեծ առաքնութիւնն է, մեր պատմութեան այն պահուն, երբ Բարեգործականի Նախագահը նախագահն է նաեւ Ազգային Պատուիրակութեան: Խոստումներով լեցուն այն տարին է, երբ իրականացած կը թուի ըլլալ ազատ հայրենիքի երազը: Լ. Բ. Ը. Միութեան պատմութիւնը ունի հետեւեալ արձանագրութիւնը.

«Գահիրէ, 20 փետրուար 1920

ԿԵՑԿԷ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Կեդրոնական Վարչ. Ժողովը, իր գործակից զանազան Յանձնախումբերուն հետ կարեւոր խնդիրներու շուրջ խորհրդակցական խառն ճիւղ մը գումարելուն առթիւ, կտրուալէ վերջ Ազգ. Պատուիրակութեան Վսեմ. Նախագահին աւետարեւ հեռագիրը եւ յոսնկայա լսելէ վերջ Պատուիրակութեան Անգամ Գեր. Տ. Թորգոմ եպս. Գուսակեանի պահպանիչը, խանդավառ ծափահարութեամբ ողջունեց Միացեալ Հայաստանի կորիք կազմող Երեւանի Հայկ. Համրապետութեան պատեհական հանաչումը, եւ յանուն Լ. Բ. Ը. Միութեան բոլոր Մասնաճիւղերուն եւ ունկամներուն յետագայ հեռագիրը ուղղեց Ամբողջական Հայաստանի Պատուիրակութեան.

«Լ. Բ. Ը. Միութեան կեդր. Ժողովը, իր ճիւղերուն հետ գումարուած, ձեր հեռագիրը կարդալէ եւ Թորգոմ Ս. ի գոհաբանական աղօթք լսելէ վերջ, որոշեց ձեգի հաղորդել իր ունկնել խնդակցութիւնը հայկական պետութեան հանաչումին առթիւ, որ բարեգործական է միւր ազգային պահանջներուն վերջնական յաղթանակին համար»:

Նոյն տարին, մի քանի ամիսներ ետք, երբ Կիլիկիան վերականգնելու մեծ արշալին նուիրուած է Բարեգործականը եւ խանդավառութեամբ զօրավիճ կը կանգնի հայկական նորակազմ պետութեան, Կիլիկիոյ մէջ կը սկսին ահազանգի ծայրեր լսուի:

«Հանքնի Առաջնորդ Սարգսեան Եփեսոսից կը հեռագրէ Թէ Շարի հայերն ու յոյներն ջարդուած են, Հանքն պատարուած է հազարաւոր բուրեհ ...»:

Հայերու պաշտպանութեան անունով եկած Ֆրանսական ոյժերու դաւաճանութեան ժամն է եւ Գէմալական վերածնած բանակը շրջապատած է Հաճընը: Սպառնա-

լիքի տակ են Բարեգործականի հաւաքած միացորդները՝ այրի կիներ, աղբիկներ, որբեր...: Շրջանակի մէջ առնուած՝ կոչ մը յուսահատօրէն կը կրկնէ. Յիսեյեֆ Կիրիկիան: Սակայն Կեդրոնական ժողովի հեռագիրը կ'ըսէ. «Դժբախտաբար, Մարտի, Հանրենի, Քեյրուենի, Այնթապի եւ Եղեսիոյ հետ հաղորդակցութիւններ խզուած են»:

Նոյն տարուան Հոկտեմբեր 16ին, «մեր արիւնքն թեմամից զարկաւ Հանրեն, ուժգրեւապէս, խժովօրէն, կ'աղի քուաւ Բաշմէր, սուրեւ անցուց ժողովուրդը: Ոչ իսկ հաւ մը խնայեցին»:

«Կոռծանուած մարտիրոս Հանրենի հետ, ոչ եւս է Հաննոյ Հ. Բ. Ը. Միութեան Որբանոցը՝ իր օրբերով, օճօրէնով եւ պատօճեմաներով ... և»:

Նախորդ տարուան Սեպտեմբերի յոյսի եւ խանդավառութեան օրերուն փոխադրուած էին «Միութեան որբանոցը եւ հիւանդանոցը» Դամասկոսէն Հանրեն, Պետրոս Եպս. Սարաճեանի եւ Միութեան Քարտուղար Հմայեակ Ուղորդեանի ձեռքով:

Կիրիկիոյ անկումով եւ քայքայումով, որուն «քաղաքակիրթ աշխարհը, անկարեւոր, լուռ հանդիսատեսը եղաւ», վերջ գտաւ հայ զիւղն ու քաղաքը վերականգնելու եւ Կիրիկեան հայութիւնը իր հողին վրայ ամրացնելու մեծ ճիգը, որուն գործնական ծրագրումին եւ գործադրութեան հերոսը եղած էր Հ. Բ. Ը. Միութիւնը: Տարագիրներու եւ նահատակներու միացորդներն ալ, կին, ծեր եւ որբ, հաւաքուած անապատներէն եւ ապաստան գտած Բարեգործականի թեւերուն տակ, կ'ընաշնչուէին, իրենց կարգին:

«Յիշեցէք Հանրենը», «Մուգի Օր», «Հոգեհանգստեան հանդիսաւոր Սգահանդէս» եղան վերականգնելու կոչերուն, յանուն Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդրոնական Վարչութեան:

Պզուծեցաւ կապը, վերջին կապը, թրքահայութեան եւ իր պատմական հայրենիքին միջեւ, այն կապը, որուն գաղափարախօսն էր Պօղոս Նուպար Փաշայի հիմնած մեծ Միութիւնը: Վերջնականապէս գաղթական ժողովուրդի մը վիրախնամ եւ կարեկից Սամարացին ըլլալու սահմանուեցաւ այլեւս Միութիւնը:

Սուգ եւ մահ էր մանուկներ: Բարեգործութիւնը մարդասիրական արարք մը կամ քրիստոնէական վերաբերմունք մը ըլլալէ աւելի՝ ազգային մեծագոյն պարտականութիւնն էր: Համաճարակն ու անօթութիւնը մահուան դաշտի վերածած էին Այրարատեան աշխարհը, ուր ապաստան գտած էին Վանեցի գաղթականները: «Մահ, մահ՝ անխուսափելի եւ անուշ...» կ'ըսէ Մարտիրոս Սարեան, ականատեսի վկայութեամբ: Ահաւոր էր նոյնպէս վիճակը Արաբական երկրներուն մէջ ապաստան գտած գաղթականներուն: Հ. Բ. Ը. Միութիւնը պէտք էր լարեր իր ոյժերը դեղ հասցնելու Հայաստան, հագուստ ապահովելու խնակի վերածուած գաղթականներուն, քայքայ մանաւանդ՝ ապաստան մը տալու անտէր որբերուն:

Հանգանակութիւններու եւ կոչերու երկար շարք մը կը լինէ 1920-1930 տարեկաններ, ընկղմած նաւու մը ծփացող բեկորները հաւաքելու եւ կեանքեր փրկելու փութկոտութեամբ եւ նախանշանդրութեամբ: Հանգանակուած գումարները կը տրամադրուին իրենց նպատակին, անմիջապէս:

Սակայն, նոր գիտակցութիւն մը՝ թէ Բարեգործականը միայն կազմակերպութեան մը եւ դրամազուլի մը պէտք է վերածել, ապահով նիւթական հիմքերու վրայ ամրացնելու համար անոր գործունէութիւնը գաղթաշխարհի նոր պայմաններուն մէջ, կը մղէ մեծանուն հիմնադիրը կտակներ ապահովելու գործին:

«Կ. Կիրակոսեան կը գրէ. «Միայն հիմնադրամներուն հաստատումն ու յաջորդական յաւելումները կը պարտինք քարեյնջատակ Պօղոս Փաշային, Նախ՝ իր անձնական առատաձեռնութեանց՝ եւ ապա՝ անոր համբաւին եւ քարեկամներուն: Իրմէ վերջ՝ մեծ նախարատունեան են իր քոյրը՝ Տիկին Նոյեմի Գափամառեանի, Տիկին Երանուհի Թագաւոր Փաշա Յակոբեանի եւ զաւակը՝ Լեւոն Պէյ ու Տիկին Կատարինէ Լեմանեմիլի՝ դուստրը Միութեան հիմնադիր-անդամ Սագաւա Արթին Փաշայի», եւ այլն:

1924ին, Միութեան կեդրոնը կը հեռանայ հայկական հողերէն եւ րազմութիւններէն, հաստատուելու համար Փարիզ: Մեծ նախագահին կարեւորագոյն իրագործումը կ'ըլլայ ապահովել Կարապետ եւ Գրիգոր Մելգոնեաններու կտակը:

Սակայն Միութեան ի պատիւ պէտք է աւելցնել թէ գաղթաշխարհի մտահոգութիւնները եւ ցաւերը Միութեան սիրտը չխզեցին Հայաստանէն: Պօղոս Փաշան շարունակեց Հայկական Դատին հետապնդումը, մինչ Երեւանի մէջ կը բարձրանար «Մարի Նուպար Ակնարուժարան»ը եւ, 1927ին, կը բացուէր նոր արշաւ մը, Միութեան քսանհինգամեակին առիթով հանգանակելու 260,000 տուար, շինելու համար աւան մը Հայաստանի մէջ, Սարտարապատէն ոչ հեռու՝ Արագածի ստորոտը: «Նուպարաշէն»ի մեծ երազն էր ան, բարեբարին վերջին երազը, դարձեալ ծնած հայրենի հողին վրայ հայ գիւղացին ամբացնելու մտահոգութենէն, որ իրը եղաւ շարունակ, մինչեւ վերջին իր ջունջը:

«Նուպարաշէն» գիրքը կ'ըսէ. «Ան ցոյց տուաւ նաեւ իր լայնամտութիւնը եւ լուրջ ու խոր հայրենասիրութիւնը այն սիրալիր եւ հաւատարմ վերաբերմունքով ալ, զոր առաջին օրէն հսկողութեամբ Բերաւ Խորհրդային Հայաստանի հանդէպ, ոտանց ազդուելու հոն թիրոջ ընկերական եւ ճեմեսական ըէժիմէն, այլ անոր մէջ տեսնելով հայ ժողովուրդին ազգային գոյութեան եւ ինքնուրոյն մտակոյրի մալանովման գրաւակներ: Ու առաջիններէն եղաւ, անձնապէս եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան միջոցաւ, օրուան կառավարութեամբ բերելու իր աշակցութիւնը, հայրենիքի մատուցելու եւ իրական վերաբերմունքն ազգասիրական սխալի գործին մէջ»:

Գործնական նպատակով «Նուպարաշէն»ի նպատակը մը «վերականգնումի հսկայ գործին որուն ջերմեռանդօրէն լծուած են կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը ձեռք ձեռքի տուած»: Եւ տակաւին աւելին եւ աւելի օգտակարը. ներգաղթի դէպի Հայաստան:

«Նուպարաշէնը պատրիարք Կառուցանել, որովհետեւ Բուսուրիքեան մէջ տուած արտասահմանի հոծ գաղութահայութեան մէկ կարեւոր մասը, որ, ընչազուրկ, վստահեցրել են անգործ, կը սպառել ամուլ հայրենաբազմութեան մը մէջ, կարելի պիտի ըլլայ հայրենիքի փոխադրել, հոն տեղաւորել եւ ինքնաբաւ դարձնել, ազատելով օտարութեան եւ անստեղծութեան ցաւալից անդոններէն, եւ անոր առջեւ բանալով բարձրութեան եւ յաջողութեան յուսալից հեռավայրեր մը»:

Ներգաղթի եւ հայրենաշինութեան ծրագիրը չիրականացաւ: Հ. Բ. Ը. Միութեան գործունէութիւնը կեդրոնացաւ արտասահմանի հայութեան վրայ եւ հետզհետէ հայրենի հողին ծայրը տկարացաւ ու լռեց: Միութեան ղեկավարները հաշտուեցան այն իրականութեան հետ, որ հայութեան հոծ զանգուածը պիտի հաստատուի գաղթականացանքներուն եւ օտարութեան մէջ: Պիտի սպասէ, պիտի յուսայ մինչեւ նոր արեւի մը ծագումը եւ պիտի կազմակերպէ կրթական, մշակութային, կրօնական եւ ազգային իր կեանքը: Գաղթաշխարհի հայութեան հետ, գաղթաշխարհի կազմակերպչութիւն մը եղաւ նաեւ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, իրեն նշանաբան ըրած «Հայր, հայով, Հայուն համար» եւ դրօշակ ըրած մէկ բառ մը՝ ԱՋԱԳԱՀՊԱՆՈՒՄ: Հայ Եկեղեցիին եւ հայ դպրոցին հետ, ան «կազմեց անբաժանելի երրորդութիւն մը սփիւռքային իրականութեան մէջ»:

Եւրոպան կ'ըզոյ պատերազմը պատճառ եղաւ Միութեան Կեդրոնական Վարչութեան Փարիզէն Նիւ Եորք փոխադրութեան: Հոն աւաճեցաւ եւ ծաղկեցաւ անոր կառույցը, նախ Արշակ Գարակէօզեանի եւ ապա՝ Ալեքս Մանուկեանի ղեկավարութեամբ: Հ. Բ. Ը. Միութիւնը հարուստ հայուն դրամական նուէրը հաւաքող եւ աղքատ հայուն հասցնող կազմակերպչութենէն սկսաւ ըլլալ կտակներու եւ մեծ նուիրատուութիւններու հոսանքները կեդրոնացնող կազմակերպչութիւն մը, հսկայական դրամագումարները մատակարարող եւ անոր հասոյթներով կրթական համագաղութային ցանց մը ստեղծող հաստատութիւնը:

1954ին, Միութեան նորընտիր Նախագահը անդրանիկ իր ճառին մէջ կ'ըսէ. «Հ. Բ. Ը. Միութեան բարեյեւասակ Հիմնադիրները իրենց արաքափանց մեծով շնորհեալ կառուցեց են այնպիսի հաստատութիւն մը, որ կարենայ ձգտութեամբ կեդրոն մը ըլլալ՝ եւ մեր ազգասիրական գաղաւմենքը, մեր բարի կամեցողութիւնները, մեր զոհաբերութիւններէն աւելի կարողութեամբ համաձուլել, կուտակուած օյժի վերածել եւ ի սպաս ղեկ մեր ազգին կենսական կարիքներուն»:

«Այս հիմնական ըմբռնումը Հ. Բ. Ը. Միութեան կողմից ու դերին մասին, անխափս Կոմիտեի և մոտ կես դարի ի վեր եւ անով առաջնորդուելով գործիք են Միութեան յաջորդական մեծածնունդ նախագահներն ու անոնց վարած Կերտնական Վարչական Ժուլվները, այսինքն՝ բուն նախագահայող Կոմիտեաները հայութեան այս մեծ կազմակերպութեան»:

Անտարակոյս որ Միութեան Վսեմաշուք Նախագահին անծին հմայքը, իմաստուն գործունէութիւնը, գործադիրի բացառիկ յատկութիւնները, իշխանական նուիրատուութիւնները եւ ազգային ոգին նոյնացուցին իր անունը Բարեգործականին հետ: «Յուշարար»ի Խմբագիր Անդրանիկ Փոլատեանի բառերով, «Աստիճանական վերելք մը ունեցաւ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, անոր առաքելութեան հանդէպ տարուէ տարի զօրացաւ եւ ամրացաւ մեր ժողովուրդին հաւատքը: Անոր ներշնչած վատահոսեան շնորհիւ է, որ վեհոգի բարերարներ եւ ազնուական նուիրատուներ ճոխացուցին իր գանձը»:

1979 Սեպտեմբերին գումարուած Ընդհանուր Ժողովին եղան երկու յայտարարութիւններ, նախ՝ թէ Միութեան գանձը հասած է բարգաւաճութեան այնպիսի աստիճանի մը, որ «1978ին Միութիւնը ազգապահպանման նպատակներու համար տրամադրած է աւելի քան 4,700,000 տոլար»: Երկրորդ՝ յաջորդութեան մեծ մասը վերագրելով Նախագահի անձնական ձեռնարկ-ցութեան, «Յարգանքի սրտայայտ ջոյցով մը ժողովը Ա. Մանուկեանի նախագահութեան 25 տարիները հռչակեց Հ. Բ. Ը. Միութեան ՈՍԿԵԴԱՐ»:

Իրաւամբ եւ արդարօրէն «Ոսկեդար» հռչակուած քսանհինգ տարիներու եւ աւելի՝ նախագահութեան ժամանակաշրջանին իրականացած յաջողութիւնները չեն չափուիր մայր գումարի, կտակներու եւ անոնցմէ գոյացած գումարներու պատկառելի մեծութեամբ միայն, այլ Միութեան Նախընտրութիւններու եւ իրագործումներու ցուցակով:

Նախընտրութիւններու ցուցակին զուխը կը գտնուի այժմ Հայ Դպրոցը: Բարեգործականը աղքատ ամէն հայ դպրոցի օժանդակող բարեկամն էր ատեն մը: Ան կ'օգնէր որեւէ հայ վարժարանի, որ կարօտը ունէր իր օգնութեան: 1956ին, ան կոչ քրաւ ամբողջ հայութեան եւ յաջողեցաւ հանգանակել անհրաժեշտ գումարները վերանորոգելու խեղճ շէնքերը եւ վտանգուած կառոյցները հայ վարժարաններուն, յատկապէս Միջին Արեւելքի մէջ: Դոյուսթիւն չունի գրեթէ հայ դպրոց մը, որ վայելած չլլայ Հ. Բ. Ը. Միութեան բարիքը: Այդ բարիքը կը տարածուէր ամէն հայ դպրոցի վրայ, որքան ատեն որ աղքատ էր ան, իր ճշմարիտ շէնքով, թիւ վճարուած ուսուցիչով, բոլորի աշակերտութեամբ եւ թշուառ ծնողներով: Երբ տնտեսապէս ամրացան հայ գաղութները եւ ինքնաբաւ դարձան հայ համայնքները, Միութիւնը ծոռնարկեց իր սեփական դպրոցներու կազմակերպումին: Ատեն մը, Կիպրոսի Մելգոնեան Հաստատութիւնը միակ կրթութարանն էր Հ. Բ. Ը. Միութեան անունով հպարտացող: Այսօր, դժուար է գտնել մեծ գաղութ մը, ուր դպրոց մը չկրէ ազգապարծան Միութեան կամ անոր Վսեմ. Նախագահին փառաւոր անունը:

Իր նախընտրութիւններու ցուցակին վրայ, երկրորդ տեղը կը գրաւէ կրթաթոշակը: Ատեն մը, Փարիզի «Մարի Նուպար» Ուսանողներու Տունը եւ Պրիւքսէյի «Նուպարեան Ուսն»երու հիմնադրամը կային իբրեւ գլխաւոր նպաստը Բարեգործականին համալսարանական հայ ուսանողին տրուած: Երեսուն տարիներէ ի վեր ամէն տարի կը բարձրանայ թիւը հայ երիտասարդ եւ երիտասարդուհիներուն, որոնք համալսարանական իրենց ուսումը կը շարունակեն շնորհիւ Բարեգործականի նպաստին:

Հայ արուեստը գուրգուրանքին առարկան է նոյնպէս մեծ Միութեան: Աւելորդ պիտի ըլլար երկարօրէն շարել այստեղ ցուցակները բազմապիսի գործունէութիւններուն որոնցմով թաղային կը հանդիսանայ ան մշակութիւն գանազան բնագաւառներու վրայ տարածուող հայ կենսիքին: Եօթնասունհինգամեակի առթիւ գրուած այս տողերուն մէջ բաւ ըլլայ արձանագրել Հ. Բ. Ը. Միութեան անիտխարինեի նպաստը հայ կրթութեան, անոր ամէն մակարդակներուն վրայ, իբրեւ մեր օրերու գլխաւոր գործունէութեան:

թիւներ Միութեան մը, որուն կոչումը եղած էր նպաստահաւաք եւ նպաստաբաշխ կազմակերպութեան մը առաքելութիւնը:

Հայոց Հայրապետը գեղեցկօրէն կը բնութագրէ այդ գործունէութիւնը, Նորին Վսեմութիւն Տիար Ալեքս Մանուկեանի նախագահութեան քանակական արժեքները. «Հայ սփիւռքի ազգապահպանման այդ հերոսական առաքելութեան ճամբուն վրայ, խանգարող տարիներ առաջ նախախնամութիւնը մեր ու պայծառ ջանք մը վառեց, ընտրութեամբը մեր անձին, իբրեւ նախագահ Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան: Անցնող այս քան եւ հինգ տարիներ եղան տարիներ յառաջ եւ շարունակ շարունակ ընտրութեան, մեր իմաստուն եւ սեփարաբար ղեկավարութեան ներքին: Դուք մեր փառով պատկերցիք մեծ Միութիւնը Հայոց բարեգործութեան եւ մեր միաբնակիցներին բերիք ամբողջ մեր ազգին: Մանաւանդ վերջին տասնամակներու ընթացքին է որ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը մեր առաջադրած ձեռնով հասաւ մեր Եկեղեցւոյ եւ ժողովուրդի՝ կրօնական, կրթական, մշակութային եւ ներքին բազում կարիքներուն, ի խնդիր արտերկրի հայութեան ազգային ինքնութեան ու արժանապատուութեան պահպանման:

«Եւ օտարական տասնամեակի իրողութեան Դուք եւ կը տարունակէք իրագործել ճանք մեր սփիւռքական միջոցներով, նոյն տեսիլներով ոգեւորւած: Ու իբրեւ հաւաքած հայ բնակչութիւն, երբեք չմոռցաւ սատարել ճանք մեր Սուրբ Էջմիածնի պայծառութեան եւ շնորհքին: Գաւորդ դարձէ աւելի՛ ներկարող իր գործունէութեամբ, իր իշխանական առատաձեռնութեամբ, հայ կեանքի սփիւռքային իրականութեան խոր հասկացողութեամբ եւ մեծ սիրտով, Հ. Բ. Ը. Միութեան Ոսկեղարը կերտող Ալեքս Մանուկեանը արժանաւորապէս յայտարարուեցաւ «Յիշատակ Նախագահ»:

Սրտովին կը բաղձնար որ հայութիւնը պատասխանէ ցկեանս Նախագահ Վսեմ. Տիար Ալեքս Մանուկեանի կոչին եւ հետեւելով անոր օրինակին՝ գոյացնէ հինգ միլիոն տոլարի նոր գումարը, եռօրեայ ընդհանուր հանգստեան արժեքներով, որոնք կ'ընկնէին հայոց պատմութեան վերջին տասնամակներուն, գործատէր եւ արհեստաւոր հայերը չեն եղած այնքան յաջող իրենց գործերուն մէջ, որքան այսօր: Հասած է ժամանակը որ հարստացնեն նաեւ իրենց սիրտը եւ անդրադառնան թէ՛՝ օտարութեան մէջ դիպուած հարստութիւնները մեր չեն, այլ սահմանուած են իւր ըլլալու օտարի կանխելին: Երանի՛՜ գիտնալին հետեւիլ Նուպար Փաշաներու, Մեղրեաններու եւ Մանուկեաններու հետքերուն եւ ընէին Հ. Բ. Ը. Միութիւնը տնտեսական նախարարութիւնը Հայ Գաղթաշխարհին, մեր բոլոր նիւթական պէտքերուն հասնելու չափ զօրաւոր եւ ազգապահպանութիւնի նուիրական առաքելութիւնը յաջողութեամբ տանելու չափ հարուստ:

Կը հաւատանք որ մեր հայրերու, Աստուածարեալ հայրապետներու եւ հաւատաւոր պատրիարքներու օրհնութիւնը, զոր անվերապահօրէն տածած են Հ. Բ. Ը. Միութեան վրայ, իր հիմնադրութեան օրէն մինչեւ այսօր, յարուցած է մեր ժողովուրդին առաջնորդող դէմքեր եւ ազգային ղեկավարներ, որոնք իրենց փառքի պսակը նկատած են բարեարտութիւնը եւ առատօրէն նուիրած իրենց ժամանակն ու հարստութիւնը մեր ժողովուրդի ծառայութեան:

Եկեղեցին տուն է Աստուծոյ: Հ. Բ. Ը. Միութիւնը «ձեռքն է նախախնամական», որ բարեգործութեան իր կազմակերպութեան ճիշդով, կ'երկարի նախ դէպի ամէն հայ, որ զգացում ունի իր պարտականութեան իր ազգին հանդէպ, մղելու համար զայն դէպի բարեգործութիւն: Իր ներշնչած վստահութեամբ եւ իր մեծ բարեբաղնիքներու օրինակին հմայքով, տունն է ան ներշնչումի մը. թէ աղօթքի չափ հաճելի է Աստուծոյ աղբիւն՝ բարի գործը:

Միութեան մեծ կապ մըն է ան աշխարհացրիւ տարածուած կղզիացումներուն միջեւ, որ հայ համայնքներն են, աշխարհի չորս ծագերուն, իրարմէ հեռու, իրարու անծանօթ, իրարու նկատմամբ՝ օտար: Իր նախածոնած մեծ հանգանակութիւններով ան գիտակցութեան կը հրաւիրէ ամէն հայ, ուր որ ապրի, թէ՛ հայոց իր պարտականութիւնն է օգնել իր ազգակիցին, երբ պատուհասի մը կամ աղէտի մը զոհն է:

Հայ կենսերին մէջ, քրիստոնէական ոգիի գեղեցիկ արտայայտութիւնն է ան, որով Աւետարանի բերած սիրոյ օրէնքը իրականութեան կը կոչուի առօրեայէն ներս, գործնական իմաստութիւնը շաղախելով բարի գործի ոգեկանութեան հետ:

Սփիւռքի հայ կենսերին մէջ, հայրենի կորսուած հողերու կարօտին, Հ. Բ. Ը. Միութիւնը կը բերէ միախառնութիւնը հայ կրթութեան՝ իր վարժարաններէն ներս, հայ միտքի զարգացման՝ համալսարանական կրթաթոշակներով, հայ արուեստի ծաղկումին՝ իր հովանաւորութիւններով եւ հայ հաւատքին՝ իր օժանդակութեամբը Հայ եկեղեցիին:

Արտասահմանի մէջ՝ Հայ եկեղեցին միակ ենթահողն է, կտակուած մեզի մեր հայրերէն, ուր կը հաղորդուի հայը իր աւանդական, հարազատ ինքնութեան հետ: Գուրգուրանքը, զոր Նուպար Փաշան կը տածէր հայ հողին նկատմամբ, երբ հայ զիւղացին կը մշակէր զայն տակաւին, նոյնութեամբ կը տարածուի այժմ Հ. Բ. Ը. Միութեան Նախագահին եւ անոր գործակիցներուն կողմէ՝ դէպի հայուն ազօթքի տունը:

Հայ երուսաղէմը, երախտաւորեալը ազգապարծան Միութեան եւ անոր Վսեմաշուք Նախագահին, կը միացնէ օրհնութեան իր ծայրը հայ եկեղեցիներէն բարձրացող աղօթքին, որպէսզի ծաղկի եւ առաւել զօրանայ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը: Ամեն. Տ. եղիշէ Ս. Պատրիարքին բառերով՝ կ'ըսենք.

«Թող հազար տարի Հայկական Բարեկրօնական Ընդհանուր Միութիւնը, որպէսզի աւանդաբեւեռ Եւ Կարիք Եւ Ընդունակութեան Գործունէութեան իւր խնամքը, բոլոր յաւիտեանս կ'ընենք իւր անուանին եւ Միութիւնը միշտ կ'անցնուի պահպանելու կ'ապրելու»:

Շ.

Ստորեւ կ'ընենք մէջբերումներ քանի մը կոնգրակներէ, տրուած Հայց. եւ լեզուաբան Նուիրապետական Աթոռներու Գահակալներէն, ուր անոնք հեղինակաւոր իրենց խօսքով զրուստիքը ըրած են ազգապարծան Հ. Բ. Ը. Միութեան:

Ա) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Տ. Տ. Մկրտիչ Ա.ի (Խըրմեան Հայրիկ)

17 Յուլիս 1906 Թուակիր Կոնգրակէն.

Անցն չարաբասիկի, որք անցին ընդ սիրելի զաւակունս Մեր ի սեղի սեղի Կովկասու յերեսաց դժխեմ բախսի է ընդհանուր պատուհաս համայնից մերազնէից, զի էին՝ որք անկան եւ յօռտեցան ի թեմամեաց, եւ էին՝ որք կողոպտեցան եւ հասին առ դրունս աղքատութեան եւ էին՝ որք լեցան եւ ասանդական եղեն ի բնակավայրաց:

Որպէս Հայրապետ լուրսեան ազգիս եւ հովիւ բանտոր փոխու հօտիս, յաղօթս կայի առ Աստուած բաւ համարել զսանջանս ժողովրդեան իմ եւ հայցէի զարդարութիւն Տեառն եւ ի նմին ժամու ուրախ լինէի եւ մխիթարեալ ի սիրս, յորժամ հեռաւոր զաւակունք մեր ի նոյն վիշտ հարազատից եղբարց իւրոց համակեալ՝ ձեռն օգնութեան կարկառուն առ վսանգեալս, որքս եւ այրիս:

Բ) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Յ. Յ. Մատթէոս Բ. Իզմիրեանի 27
Նոյեմբեր 1909 թուակիր Կոնդակէն.

Աւրդ՝ ի ձեռն օրհնածիր կոնդակիս յայտնելով Վսեմափայլ Ասենապետիդ եւ համայն գերագնիս անդամոց Բարեգործական Միութեանդ զլիաւորքն գոհունակութիւն Մեր հանդերձ Հայրապետական օրհնութեամբ յաղաչս շնորհաւարութեան եւ սրտաբոլիս մաղթանացն, գովեմք զսրեռանդն գործունէութիւն Միութեանդ եւ մաղթեմք առ Տէրն պարգեւել ամենեցունդ եւ որոց գործակից եւ սասար հանդիսացեալ են հասասութեանդ առողջութիւն մարմնոյ, բարեբասութիւն կենցաղոյ եւ կորով մեաց առ ի յառաջ վարել անյուղողդ եւ անեղ զծանրասար գործդ, պապիկ եւ բեղմնաւորել զանդուլ ջանս եւ զվասակս բարեգործ հարազատիցդ, պահելով հասասուն եւ անասան զբարեգործական հասասութիւնդ յօգուս ազգիս, ի պարծանս Միութեանդ եւ ի միաբարութիւն վաստակաւորացդ եւ Մեր:

Գ) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Յ. Յ. Դէորդ եւ Սուրէնեանի
4 Մարտ 1914 թուակիր Կոնդակէն.

Աւրդ՝ ի նկատ առեալ Մեր զամենայն վասակս ըզմից եւ ջանից Ձերոց, զորս արդիւնաւորեմք եռանդեամբ եւ անկեղծութեամբ, այսու Հայրապետական Կոնդակաւ Մերով, գովելով եւ փաշալեղելով զգործունէութիւնդ, օրհնեմք բոլորով սրիս զբարեգործական Ընդհանուր Միութիւնդ՝ հանդերձ ամենայն Մասնահիւղովք, զվսեմափայլ Ասենապետիդ, զՓոյս-Ասենապետս եւ զբարեջան անդամս Կեդրոնական Վարչութեանդ եւ Մասնահիւղոց:

Օրհնեմք զամենայն դպրոցս եւ զհասասութիւնս Ձեր, զուսուցիչս, զպատճօնեալս եւ զուսումնաւարաւ աւակեւս, որք ընդ խնամօք եւ տեսչութեամբ Միութեանդ կան:

Օրհնեմք նաեւ զբարերարս եւ զօժանդակիցս Միութեանդ, մաղթելով ի Տեառնէ պարգեւել Ձեզ եւ ամենեցուն՝ կար եւ գորութիւն առ ի յառաջ վարել ամենայն տոկունութեամբ եւ արիւնջանութեամբ զուրբ եւ զազգանուէր գործունէութիւն Ձեր յօգուս բարոյական-կրօնական եւ մտաւոր վերածնութեան Ազգիս Հայոց:

Ողջ լեռնք, զօրացեալ շնորհօք Ս. Հոգւոյն եւ յաւէտ օրհնեալ ի Մէնջ. Ամէն:

Դ) Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Տ. Տ. Սահակ Բ. Խապայեանի
12 Յունիս 1910 Թուակիր Կոնդակէն.

Երբ արդէն «Միութիւնը» իր վսեմ նպատակին օրհնութեամբ ուղեացած՝ Աւետարանի առաւելաւոր ծառին չափ ճիւղաւորուած է, որուն ոստերուն մէջ եւ հովանիին տակ կը պատկարարուին հացի եւ գրի կտրոս երամներ, մենք շատ ուշ մնացած ենք մեր սիրազեղ հիացումին միացնել սրտագին մաղթանքներ անոր զարգացման ու բարգաւաճման համար:

Այս ակամայ յապաղումը «Միութեանը» փրկարար պատճառնի մասին հաւաստի պաղութեան եւ համակրանքի ժլատութեան յայտարար նշանակը չէր ո՛չ երիցս ոչ, քանի որ անբաղդ Կիլիկիցին ամենէն աւելի բաղդաւորեցաւ «Միութեանը» առատածեմած նպատակներէն եւ քանի որ ժողովուրդին ծով ցաւերուն մէջ սիրտ տոկոտը եւ էութիւնս սպառող կրակին, սուգին ու կոծին զովարար ցօղը եւ սփոփանքի յոյսը եկան ամենէն առաջ եգիպտոսէն, ուր Մովսէս ծնաւ եւ Յիսուսի մանկութիւնը պատկարարեցաւ Հերովդէսի մանկակոտոր սուրէն: Անակնկալ արհաւիրքներ բաւական տեսն մեր լեզուն եւ սիրտը քաղցուցին. միայն հաց, օգնութիւն եւ արդարութիւն խնդրելու պարտաւորութիւնը ժամանակ չթողուց ցարդ երախտագիտութեան եւ շնորհակալեաց հարկը վճարել:

Շատ դարեր առաջ, երբ աւելի ընտանի, քան արտաքին, ցեղեր Ազգին իշխանական Մականը կրծոտեր եւ ջախջախեր էին եւ նոյնը կը սպառնային Հայրապետական գաւազանին, երբ ազգ եւ եկեղեցի հաւասարապէս վտանգի տակ էին դրացի պարսիկներէն, մեր ոսկեղինիկ եւ անմահ գրիչներէն մին փրկութեան միակ միջոց ցոյց տուաւ «բարեաց ծնող միութիւնը»: Այն օրէն տասնեւ հինգ դարեր յետոյ Ազգը միեւնոյն հակառակորդական եւ ողբերգական կացութեան մէջ, հսկայ բուրգերուն հովանիին տակ կազմուած «Միութիւնը» նոյն նախախնամական դերը կը ստանձնէ, «նպատակը Հայ ժողովուրդի մտաւոր եւ բարոյական զարգացման եւ աշխարհի բարեփոխումը անոր տնտեսական կացութիւնը առանց դաւանական խտրութեան» սուրբ է նուիրական ծրագրով:

Օրհնեալ եւ դարձեալ օրհնեալ անուն եւ նպատակ «Միութեանը», յաւերժական պարծանք Հիմնադիր եւ Վարչ. Ժողովոյ մեծանձն անդամոց եւ բիրիցս վարձք յԱստուծոյ բոլոր համակիր եւ աջակից անձնավորութեանց, որք կ'աշխատին բանիւ եւ արդեամբ «Միութեան» ծաւալման եւ բարգաւաճման:

Ե) Կ. Պոլսոյ Պատրիարք Տ. Եղիշէ Արքեպս. Դուրեանի
28 Դեկտեմբեր 1909 թուակիր Կոնդակէն.

Մեր ամենաջեմ փափաքն է ուրեմն տեսնել այս Միութիւնը զարգացած եւ զօրացած ընդհանուր ազգին բարոյական եւ նիւթական ձեռնտութեամբը, փառաւորուած արդիւններով համաձայն իր նպատակին, եւ հանդիսացած նեմարիս սասար մը՝ մեր զաւառաբնակ ժողովրդեան, որ կ'ապրի հայրենի հողին վրայ՝ դիմագրաւ տոկալով բազմաեսեակ տառապանաց: Այս փափաքնով եւ վստահութեամբ շնորհաւորելով Ձեր ձեռնարկն, կը մաղթեմք որ երկինք պսակեն Ձեր ջանքերն եւ մշտնջենաւորի այս հաստատութիւնն արդիւններով ակադմուն, եւ Հայկական Միութեան կազմութիւնը, լծորդուելով ազգային զարգացման բուականին հետ, անջինջ գրեւմուրի մեր ազգային տառագրութեանց մէջ:

ՊՐ. ԵՂՈՒԱՐԴ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՓՈԽ ՆԱԽԱԳԱՀ Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ուրախութեամբ կը յայտնենք, թէ յայտնի ճարտարարուեստական, Բարերար Անդամ Պր. Եղուարդ Մարտիկեան ընտրուեցաւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Փոխ Նախագահ:

Ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ Յկեանս Նախագահ Ա. Մանուկեանի յանձնարարութեամբ Կեդրոնական Վարչական Ժողովի Ապրիլ 9, 1981ի նիստին մէջ: Պր. Մարտիկեան Կեդր. Վարչ. Ժողովին կ'անդամակցի Դեկտեմբեր 1963էն ի վեր:

Հ. Բ. Ը. Միութեան մէջ անոր գործունէութիւնը սկսած է շուրջ յիսուն տարի առաջ, երբ 1933ին միացած է Միութեան Տիթրոյիթի Կրտսերաց Լիկային: 1964-1970 եղած է Ատենապետ Միջին Արեւմտեան Շրջանային Յանձնաժողովին, իսկ վերջին 11 տարիներուն վարած Նախագահութիւնը Ամերիկայի Կեդրոնական Յանձնաժողովին: Իր դեկավարութեան ներքեւ, Միութիւնը փայլուն յաջողութեամբ պսակեց Ազգային Ժառանգութեանց Պահպանման Հանգանակութիւնը 1969ին եւ Լիբանանահայոց Օգնութեան զոյգ Հանգանակութիւնները 1976-1979ին, որոնցմէ մեծապէս օգտուեցան Լիբանանի մեր աղէտեալ եղբայրներն ու քոյրերը:

Պր. Մարտիկեան, որ տասնամեակներ շարունակ բազմապիսի ծառայութիւններ մատուցած է Ամերիկահայ գաղութին, իբրեւ Փոխ Նախագահ ձեռնհասօրէն կը ստանձնէ պատասխանատուութիւնը Հ. Բ. Ը. Միութեան Ամերիկայի գործերուն:

Դ Ի Ի Ա Ն

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ

Սեւոր Պրոք, Ն. Ժ.

Ապրիլ 28, 1981

ԿՐՈՆԱԿԱՆ

ԵՐԱՆԻ ՈՐ ՈՒՆԻՑԻ ԶՍԻԱԿ Ի ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԱՆԻ ՈՐ ՈՒՆԻՑԻ ԶԱԼԱԿ Ի ՍԻՈՏԻ
(ԵՍԱՑԻ, ԼԱ. 9):

Եռայի մարգարէի այս խօսքին շատ բան կը պարտին Հայ ժողովուրդը և հայ-կական մշակոյթը. Գանի քանի Հայեր իրենց հոգեւոր մխիթարութիւնը գտած են իրենց զաւակները ընծայելով Նոր Սիոնին՝ Հայ Եկեղեցիին: Որքա՛ն բարեպաշտ հայորդիներ, Սիոնին զաւակ մը նուիրելու բախտէն զրկուած ըլլալով, մխիթարութիւն ստացած են, փոխան զուկի Աստուածաշունչ մը, Աւետարան մը, Շաբաթուն մը կամ Սաղմոսարան մը նուիրելով Հայ Եկեղեցիին: Անոնք ֆերմեւանդ իղձն ունեցած են այդպիսի բարեպաշտ զոհաբերութիւններով ստանալու թողութիւն մեղքերու և փրկութիւն հոգիներու:

Հայ Եկեղեցիի սպասին նուիրուած Հայ պատանիներն ու երիտասարդները դարէդար կենդանի պահած են Հայուն հոգեւոր փնտնելը: Հայ Եկեղեցիին նուիրուած արարդան մտտեանները, ի գին իրենց մաշունին և փճացման, հոգեւոր սնունդ մատակարարած են անհամար սերունդներու:

1. Հայաստանեայց Եկեղեցին, մեր նոքաքանչ Սիոնը, իր կեդրոնական կայքը հոտացած է մեր Հայրենիքի սիրտին խկ վրայ, ահա ասոր համար բրտթեւանս վերնագրեր դրի Յրանի ու Ունիցի զաւակ ի Հայաստան: Հայ Եկեղեցիի կենդանութեան ջուրերը հոն է որ բխեցան, և անկէ ծաւալելով ոռոգեցին Հայութեան անդաստանը, բերելու համար առատ արգիւնք Աստուծոյ կալուածին մէջ:

Էջմիածին, Հայաստանեայց Մայր Եկեղեցին և Աթոռը Ընդհանրական Հայրապետութեան, լուսատու փարոսը Հայ հոգիին, անմեռ յոյսը և անսովի բերդը

Հայուն հոգեւոր անկոխութեան: Իր ծաղկումին մէջ զօրաւոր, զօրաւոր իր տառապանքին մէջ ալ, նման դայն կոռուցող Լուսաւոր Հոգիին:

Սոր վերայ, խոր ու խաւար, սրկէ ծագեցաւ լոյսը Հայաստան աշխարհին, Ուխտի գացէք հոն, եթէ կ'ուզէք սորվիլ թէ ինչպէս լոյսը կը յաղթէ խաւարին, եթէ կ'ուզէք ներշնչուիլ զօրութեամբը Անոր, որ մահով յաղթեց մահուան:

Օշական, քանի՜ եկեղեցի կրնայ պարծիլ իբրեւ հանգստավայրը Մաշտոցի նման հոյակապ հոգեւորականի մը, որ իր հանճարով և տքնութեամբ ձեռք բերաւ ամբողջ ժողովուրդի մը հոգեկան և մաւաւոր լուսաւորութեան գերազանց գործիքը:

Հայաստան, որ իր գրկին մէջ առած է անգուգական լեռը, Արարտաբ սուրբ, վրան բազմած խորհրդաւոր Տապանը Նոյի, մարդկային ցեղի վերածնութեան փրկարար տապանակը: Ապրիլ Հայաստանի մէջ և սղջաւել Սուրբ Լեւոն լուսապսակ գազաթը, քանին՜ երազած են, և մեկնած այս աշխարհէն, առանց տեսնելու իրենց երազին իրականացումը:

Եւ անա սոգին Արագածը, Սուրբ Լեւոն մը ան ալ. վասնզի անոր վերեւ կը պըլպլայ Հայութեան Լոյսի կտնթեղը, պաշտպանուած լուսապաշտ Արքայի մը անբեկանելի Սուրով:

Երկու Սուրբ Լեւոններու միջև դաշտ մը բարերիւր, որուն օրհնուած բարիքները սնունդ կու տան Արմենական ցեղին, կը զօրացնեն դայն Հաւատքի մէջ, կ'ամբապնդեն անոր Յոյսը, կը ծաւալեն անոր Մէրը: Այրարտան բազմապտուղ դաշտը, ոռոգուած Հայ մշակի արդար քրտինքով, մշտնջենական օրրանն է գաղափարապաշտ Հայ ժողովուրդին:

Հայուն քրտինքէն անբաժան է Հայուն արցունքը. մայրական իր սէրը սփռելով կը հոսի Արաքսը, կը բեղնաւորէ ընդերքը Հայ հողին, որ անպակաս ըլլայ արդար հացը քրտոտնեայ Հայուն հիւրասէր սեղանէն:

Ահա այսպէս և Հայաստանը, պուրբերու և սրբավայրերու երկիրը, նահատակ-

ԿԱՐՄԻՐ ԿԻՐԱԿԻ

(Տարեկից Ս. Վարդան Մայր Եկեղեցիի,
Նիւ Եոգի)

Եւ եղիցիս պսակ վայելչութեան
Եւ քազ արալայութեան ի ձեռն Աս-
տուծոյ Էոս (ԵՍԱՅԻ, ԿԲ, 3):

Ս. Զատիկի շրջանի Յիւնացի Կիրակի-
ներէն հինգը ծանօթ են ուրոյն անուն-
ներով, հինգն ալ գուհեղեղ եւ իմաստալից:

Զատիկը՝ Կարմիր Զատիկը Գրիգորի, Բոսնի է Յիսուսի յարուսեան, տօնը Տի-
րոյ մահուան վրայ տարած յաղթանակին, Բոսնի վերականգնութեան, վերածնուն-
դի, որ իմաստն է զատկական հակիթին, ինչպէս անոր Կարմիր ներկը նշանակ է փրկութեան համար խաչին վրայ Յիսուսի թափած արիւնին:

Զատիկի Դ. Կիրակին կը կոչուի Կար-
միր Կիրակի:

Ան տարեկիցն է Նիւ Եոգիի Հայոց Մայր Եկեղեցիի սօնուհին և Ս. Վարդան անուանումին:

Մեր հայրենեաց պաշտպան Մամիկոն-

ներու և հերոսներու աշխարհը. երանի՜
որ ունիցի զաւակ ի Հայաստան:

Եւ տակաւին ի՞նչ գանձեր կան թող-
ուած հան՝ աւերակներուն մէջ Հայոց հին
մայրաքաղաքներուն՝ Արտաշատի, Վա-
ղարշապատի և Դուրինի, Հեռուէն եկող
հովեր ձայներ կը քերեն Անիէն, Կարսէն
և Վանէն, անոնց հազար ու մէկ եկեղեցի-
ներէն. այդ ձայները լսելի են հայկական
սակահինքու միայն. Հայաստանի հողին
վրայ շնչաղներ հոգեւին կը հասկնան այդ
ձայներուն իմաստը. Երանի՜ այդ ականջ-
ներուն:

Քսանն ու թ գործեր տառաջ մարգարէն
կը ձայնէր. Վերանի որ ունիցի զաւակ ի
Սիոնը. իր ձայնը երգ մըն է, երգ մը
անմահական. հայացնենք այդ երգը Նոր
Սիոնի մէջ, և կրկնենք որոտգին, Վե-
րանի որ ունիցի զաւակ ի Հայաստան:

ՆՈՐԱՅՐ ԱՐԲԵՊՍ.

Եւս սպարապետը յայտնի է Սուրբ. Քաջ
և Կարմիր Վարդան կոչումներով:

Մայր Յանարին Կարմիր Կիրակիին
սօնուհին — Թէ իսկ պատահական յարա-
բուս — և Ս. Վարդան — որ և Կարմիրն
Վարդան — անուանումը նշանակալից է:

Ջանանք. վեր առնել այդ իմաստը
բացատրելով մեր ինչն ու ինչուն, ծա-
ղումն ու նպատակը:

Ա. ԿԱՐՄԻՐԸ

Գոյնեւուն մանէն վառը և ցցունն է
Կարմիրը:

Կարմիր գոյնն ու Կարմիր գնդիկները
արիւնին՝ կեանք և կենսունակութիւն են
մարդուն և ողջ կենդանական աշխարհին:

Տէր Յիսուս Գրիգորի Գողգոթայի
վրայ թափած արիւնը Կարմիր գինն է
հոգիներու փրկութեան:

Մարտիրոսներուն արիւնը սերմն է
հաւատքին օւռնացման:

Հայ ազգը և Հայոց. Սուրբ Եկեղեցին
իրենց գոյութիւնը կը պարտին Ս. Վա-
րդանանց ուխտին հաւատարմ հայ նահա-
տակներու թափած Կարմիր արիւնին:

Կարմիր գոյնը միտքի մէջ կ'արթն-
ցնէ Կարմիր Զատիկը, Կարմիր հակիթը,
Կարմիր Վարդանը և Կարմիր Կիրակին:

Հայ քրիստոնեային համար զարմա-
նալի չէ Կարմիր մակդիրներու այս շար-
քը, որ սկսելով առաքելական շրջանի
մարտիրոսութիւններէն կը հասնի մինչև
Ապրիլեան Եղեռնին և Սարտարապատի
ճակատամարտին մեր բխրաւոր նահա-
տակներուն արեւուն հեղուհումն անխնայ:

Մեր բխրաւոր նահատակներու շար-
քներուն պէս անհատնում են Կարմիր ա-
նուններու և մակդիրներու շղթային օ-
ղակները:

Մեզ մօտ սովորական անուններ են
հայոց Կարմիր Հողեր, Կարմիր Եկեղեցի,
Կարմիր կամ Կարմրուորի վանք, Կարմիր
Աւետարան, Կարմիր Խաչ, Կարմիր Բերդ:

Արուեստագէտները Կարմիր քղամի-
դով կը պատկերացնեն յարուցեալ Փրկչի՝
ճերմակ խաչով Կարմիր դրօշը բարձրա-
ցուցած, իւզաներկ կտակներուն մէջ առ-
վորաբար Կարմիր է պարեգօտը Տիրամայր
Ս. Աստուածածնի, Կարմիր՝ պատմուհանը
Մայր Հայաստանի:

Այս մի քանի յիշատակութիւնները՝ անցնելու համար կարծիր կիրակիին:

Բ. ԿԱՐՄԻՐ ԿԻՐԱԿԻ

Կարմիր կիրակի կոչումին մասին լուռ են պատմութիւնն ու բանասիրութեանը: Անոր իբր թէ հին հեթանոսական տօնէ մնացած հետք մը լինելը կամ անոր շուրջ տրուած բնապաշտական և գարնան եղանակին կապելու բնութեանական բացատրութիւնները թէ իսկ գեղեցիկ՝ համոզիչ չեն ամենեւին:

Կարմիր կիրակի անուանումին մասին ամենէն պարզ, ամենէն խելքի մօտ բացատրութիւնը ստպէս կու տայ անանունն հայ տաղասաց մը. —

Կարմիր անուանի
Օրն այս ցաղելի,
Ջի Տեճն երեւի
Որպէս ի Զատի
Օրն կիրակի.
Եւ այն զի կոչի
Կարմիր կիրակի,
Եւ յոյժ պատեանի
Ջի տրեամբ ծաղկի: (*)

Այս գեղեցիկ օրը Կարմիր կ'անուանուի, կ'ըսէ տաղասացը, վասնզի Զատիկի կիրակի օրուան պէս՝ Տէրը այսօր ալ կ'երևի: Կարմիր կոչումը շատ կը պատշաճի այսօրուան, վասնզի արիւնով կը ծաղկի ան:

Հաւատքի և տեսիլքի ներշնչումը և գարնան գոյնզգոյն ծաղիկներուն բոյրն ու գեղեցկութիւնը կան Կարմիր կիրակիին այսպէս պատկերացման մէջ:

Կարմիր կիրակիի մասին տաղասացին տուած բացատրութիւնը կը հաստատուի Աւետարանի և Գործք Առաքելոցի վկայութիւններովը:

Արդարեւ, Ս. Զատիկին և հետեոյ քառասուն օրերուն, Յարուցեալն Գրիստոսը սպում տալովն հրաշքով և ճաշով կերպարանաւ՝ կ'երևի իւղաբեր կիներուն, իր աշակերտներուն և հետեորդներուն, Տէրը կը խօսի անոնց հետ Աստուծոյ արքայութեան, Ս. Հոգիի գալուստին, ա-

ռաքելութեան կոչումին և Աւետարանին քարոզութեան մասին: Այսպէս է որ Յիսուս կը փարատէ անոնց կասկածն ու երկմտութիւնը և կը վերահաստատէ անոնց մօտ իր մասին խախտած հաւատքն ու հշմարտութիւնը:

Յիսուսի ճաշով կերպարանաւ երևուածներէն մին՝ Կարմիր կիրակի օրուանը, կը նմանցուի Եսայի մարգարէին նկարագրած Եզովմացիներուն վրայ տարուած յաղթանակէն Սիոն վերադարձող Զօրականին:

Հստ վերի տաղին, Յինանց Դ. կիրակին յարուցեալ Տէրը կ'երևի՝ զգեստները խաչին վրայ թափած փրկարար արիւնով և բոլոր ներկուած:

Ասկէ հաւանաբար կիրակիին Կարմիր անուանումը: Ասկէ՝ իւղանկարներուն մէջ Յարուցեալ Գրիստոսի կարմիր պատմուճանով և բոլոր զօրութեամբ պատկերացումը:

Գ. ԵՂՈՎՄԻ ԶՕՐԱԿԱՆԸ

Եղովմ Մեռեալ ծովուն և Մովսրի հարաւը գտնուող փաքիկ երկիր մըն է հեթանոս, թշնամի դրացի թագաւորութիւններէն մէկը Յուդայի:

Եբրայեցիք ու եղովմացիք յաճախ կը հռուին իրարու հետ: Աստուծոյ օգնութեամբ Եբրայեցիք կը շահին վերջին պատերազմը, Եւ երբ Երուսաղէմը Սիոնի բարձունքին վրայ ցնծութեամբ կը տօնէ տարուած յաղթանակը, հրաշքի պէս յանկարծ Եզովմէն կը հասնի յաղթանակը շահող Խորայէլի Հերոսը, Փրկիչը, որ նոյնինքն Աստուածն է, Տէր Ենովան՝ զօրականի երևոյթով, զէն ու զրահով սպառազէն, հազուադէպ Կարմիր, կռիւն մէջը թափած արիւնովը ներկուած:

Յաղթանակի Հերոս Խորայէլի Փրկչին այսպէս անակնկալ երևումը՝ որ գաղութն է տօնկատարութեան, ոմանց անիմանալի, այլոց զարմանալի, ուրիշներուն անհաւատալի կը թուի: Ուստի հետաքրքիր կը հարցնեն իրարու, մասներն Անոր ուղղած:

Իսկ ո՞վ է սա որ կու գայ Յովովնէ՝ Բոսորայի կարմիր գգեսները հագին, գեղեցիկ պատմունանով եւ բուռն զօրութեամբ:

(*) Բաբգէն Ա. Կթշ. Կիլիկիոյ, Գրատեր Աւետարանէն, Բ. Շարք, Անիլիթաս, 1936, էջ 84:

— Ես եմ, ես, Որ էն ի սկզբանէ: Ես եմ, որ կը խօսիմ արդարութիւն, իրաւունք եւ փրկութիւն, կը պատասխանէ յայնուհետ Ջօրականը:

Բայց ինչո՞ւ, ինչո՞ւ այդպէս կարմիր են քո զեպսները, հնձան հատրդի հազուաճեցեալն պէս կարմիր, կը հարցնեն հետաքրքիրները:

— Որովհետեւ, կը պատասխանէ Ահեղ Ջօրականը, ես մէն միմակա կուռեցայ Եւրովի կասաղի ոյծերուն դէմ, առանց օգուակների, առանց թիկունքի: Պատահով պատճառով քաղաքներս մէջ հնձան կազմեցի եւ բոլոր քանակները ջարդախեղի: Այլեւս հետաքրքիրներ մտաւ շնաց: Զանոնք բոլորը կոխկռտեցի արձանաւորամբ, խաղողի ուկոյզներուն պէս հնձանք՝ գետին փոքի, ձկնեցի, սորիցի, եւ իմ զգեստներս սնունդ արիւնքի մէջ քաթխեցի: Ա՛յ հասած եք առանց գործած շարքները հասուցանելու օրը: Հասած՝ Սիոնի եւ Ջեռ փրկութեան օտարին:

ԵՍԱՅԻ, ԿԳ. Գլուխ

Տպաւորիչ է մարդարէին դժած այս պատկերը, որ դարեր շարունակ կը վերանորոգուի մաքրութեմէն եւ արքիւր կը լինի ներշնչութեմ, փոխարեւորեալն եւ նմանութիւններու՝ մասնաւորաբար Յաբուցեալ Փրկչին երեւումներուն առ յառկապէս կարծիք Կիրակի օրուան:

Դ. ՍԻՈՆԸ ՈՒ ԴՈՒՍՏՐԸ

Սիոնը տիրակալն բարձունքն է Երուսաղէմի: Անոր վրայ կառուցուած էր Սողոմոնի տաճարը, օրսէն Սրբութիւն Սրբոց խորանին մէջ կը պահուէին սակի բուրձ վառը, Սինայի մասնաւոր լեցուն սասփորը, Ահարոնի ձաղնած դաւաղանը, Եւրաթի տապանալը եւ կտակարաններու առաքաղը, Աստուծոյ զօրութիւնն ու ներկայութիւնը խորհրդանշող տերութիւններու եւ զբոսովքներու հովանիին տակը (Եբր. Թ. 1-5):

Սիոնի տաճարը առանձն է Աստուծոյ, առանձն խորայնի, Հոն է որ Եւդան եւ Խորայնիլը կը համարմբուին ազօթքի, պաշտամունքի եւ պատգամի համար:

Սիոնը նախատիպն է Քրիստոսնէական Եկեղեցիին, որ դուռարն է Սիոնի եւ զը կըշուսի Նաբ Սիոն, Նաբ Խորայնի:

Սողոմոնեան տաճարը Երուսաղէմի՝ օրինակն է Քրիստոսնէական Եկեղեցիին՝ բուն, ուրեմն նաեւ Ս. Վարդան Մայր Տաճարին:

Հին եւ նոր Սիոնները միեւնոյն կուռնուանին, նոյն նպատակին կը ծառայեն: Ուստի տեղին է մարդարէին ըրած հին Սիոնի պատկերացումը պաշտանքները նոր Սիոնին՝ Քրիստոսի Կաթողիկէ եւ Առաքելական Եկեղեցիին, տաճար դեղանի դուռարներէն Ամերիկայի Հայոց Ս. Վարդան Մայր Եկեղեցիին:

«Եւ եղիցիս պսակ վայելութեան ի ձեռն Տեսանոյ, եւ քաղ վայելութեան ի ձեռն Աստուծոյ եւ: ... Զոր օրհնակ բնակէ երթաւ սարդ ընդ կուսի՝ այնպէս բնակեցան որդիք քո ի քեզ. եւ ելիցի՝ զոր օրհնակ ուրախ լինի փեսայ առ հարսին, այնպէս ուրախ լիցի Տէր ի քեզ»:

(ԵՍԱՅԻ, ԿԲ. 3, 5)

Ս. Վարդան Մայր Տաճարը Աստուծոյ ձեռքին վայելուչ պսակ, արքայական թագ, հարսնարան լինելու կուռնուանին: Ան առանձն է Քրիստոսի Աստուծոյ, ժողովարան՝ եկեղեցին Լուսաւորչաձին բոլոր հայերուն:

* *

Այսօր, Կարմիր Կիրակի, տարեկիցն է օծման եւ անուանակոչութեան Ս. Վարդանի:

Ամէնքս ալ ուրախ ենք եւ հպարտ՝ մեր Մայր Տաճարովն ու եւտեղեցով լեցուն յարակից Առաջնորդարան-համալիրովը:

Ուրախ ենք քանի որ հանդիսաւ սքանով եւ մեծ վայելչութեամբ Ս. Վարդանի մէջ կը փառաւորենք մեր հայրերուն Աստուածը, մեր պայրենի լեզուովն ու ծէսովը, կը լսենք Տէր Յիսուս Քրիստոսի Աւետարանն ու անոր ժարողութիւնը:

Ուրեմն ազօթենք եւ օրհնութեամբ յիշենք Մայր Տաճարին եւ Առաջնորդարանին շինութեան եւ կենսունակութեան օտարող երախտաւորներն ամէն: Աստուած օրհնէ բոլորը եւ վարձատարոյ լինի ամէնուն:

Երջանիկ ենք որ Ամերիկայի հայ համայնքը իբր պատկ ու թափ և իբրեւ առանձին ազգային ու պատգամ՝ Աստուծոյ կ'ընծայէ Ս. Վարդանը ի յուշ մեր կործանած հայրենի փառաւոր վանքերուն և եկեղեցիներուն հազարաւոր, յանուն և բարեխօսութեամբ կարմիրն Վարդանի, որ իրաւ հեռուորդն է հնձանաւորի տիպով եղովմէն եկող Զօրականին և Կարմիր Կիրակիին երեցող Յարուցեալ Յիսուսին:

Եւ որպէսզի մեր ուրախութիւնն ու հպարտութիւնը լինին անանցական, պէտք ենք ուխտել անխափան աղօթել, հսկել, գործել, շինել ու շէննալ Ս. Վարդանովը Նիւ Եօքթի: Այսպէ՛ս է որ նա կը լեցուի կեանքով և ուրախութեամբ հարստութեան և հարսնետունի: Այսպէ՛ս է որ կը ցնծան հոգիները մեր սուրբ և աստուածահաճոյ նախնիքներուն, հոգին կարմիրն Վարդանի, ոգին մեր սուրբ Վարդանի, որ վկան է Լուսաւորչեան լոյս հաւատքին Քրիստոսի, փառքն ու պարծանքը Ամերիկայի հայ համայնքին: Անոր մէջ է անոր ի տես երգենք միասին:

Ուրախ լը, սուրբ եկեղեցի, քանդի Քրիստոս, արեւմտ երկնից, այսօր պսակեաց զԲն խաչիւն իւրով: Եւ զարդարեաց զամուրս քո, սքանչելի փառօքն իւրով:

(Շարական)

ԶԳՕՆ ԵԳՍ. ՏԷՐ - ՅԱԿՈԲԱՆ

Պրոնիս, Նիւ Եօքթ

(Սոյն ամսուրը խօսուած է 1 Մայիս 1977ին, Կարմիր Կիրակիին, Ս. Վարդան Մայր Տաճարին մէջ, անոր օծման եւ անուանակոչութեան ԽՆՆԵՐՈՂ Տարելիցին առիթով:)

ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆ

Եղեռնի զոհ կասարեալ, սրպէս եւ
Հայրն Ձեր երկնաւոր կասարեալ էս
(ՄԱՍԲ. Ե. 48):

Առաջին առիթով դժուար, գրեթէ անգործագրելի նկատուող Տէրունական վերայիշեալ հրահանգը, ուղղուած իր հետեւորդներէն իւրաքանչիւրին, իրականութեան մէջ շատ տարածական կան է ու դիւրըմբռնելի: Աւելին, ան կը հանդիսանայ հիմնական սկզբունքներէն մէկը քրիստոնէական կրօնին, կեդրոնական սկզբունքէն մէկը քրիստոնէական բարոյականին: Արդարեւ, մինք կանչուած ենք ըլլալու կասարեալ մարդեր, այսինքն սուրբեր ու արդարներ՝ նման մեր Երկնաւոր Հօրը:

Մենք առհասարակ, կեանքի բոլոր երեոյթներուն մէջ և իրիշէներուն վրայ կասարելութիւն կը փնտռենք: Ինչ որ կասարեալ չէ, անպայման թերի է ու պակասաւոր: Զինք կրնար, օրինակ, հանդուրժել մեր տան մէջ ներկայութիւնը հայելիի մը՝ որուն շրջանակին մէջ մասը ինկած-փրթած է, կամ օտարի մը՝ որ վրայ առած է մէկ քանին իր ակռաներէն, հոգ չէ թէ երկուքն ու կը ծառայեն այն նպատակին՝ որուն համար օանձնուած են: Թերեւս տարբեր չէ մեզից շատերուն զգացումը նաեւ արտաքին երեոյթով, այսինքն Ֆիզիքապէս անկատար մարդոց ու կենդանիներուն նկատմամբ: Կոյր մը, կաղ մը, թղուկ մը իրենց անմիջական շրջանակին մէջ աւնենալ պիտի չփափաքէին ճարդերէն շատեր: Ոչ ոք պիտի յօժարէր տխրող ու հաշմանդամ մանուկ մը ընկալել իրեն տղաքերի: Ամէն ինչի մէջ զգիցեցողութիւն, համաշփոթութիւն և ներդաշնակութիւն կը փնտռենք, ուրիշ խօսքով՝ կասարելութիւն:

Տարօրինակը այն է որ, այսքան բախնդրութիւն ցուցաբերելէ ետք արտաքին երեոյթներու պարագային, յաճախ անփոյթ ենք բարոյական ոյժերով մեր անձերը, մեր ներքին եւք, կատարելութեան հասցնելու մեր ճիգին մէջ: Արտաքին, ձեռնարկ կատարելութիւնը մարմնին

հետ ու երբեմն անկէ առաջ կը նուաղի, կը դադարի գոյութիւն ունենալէ: Մեր հոգեւոր կատարելութիւնն է միայն որ կոչուած է երջանիկ օր մը մեղ առաջնորդելու ամենակատարեալ մեր Հօրը ներկայութեան ու Անով պայմանաւոր անվախճան երանութեան:

Անշուշտ թէ մեր Տէրը, քով գիտակ մեր կարողութիւններուն, պիտի չպահանջէր մեզմէ բանեմ որոնց իրազոր-ծումը անկարելի ըլլար մեզի: Բայց որ առնինք մեզի սրբազման — կատարելութեան — առաջնորդող տուեալները: Թէեւ աննեթեթ է ակնկալել որ բոլոր մարդերը ուրիշ ու գործեն իբրեւ սուրբեր, Տիրոջ շնորհներուն տեսակարար եւ գերազանց իմաստութեամբ տնօրինուած բաշխումին կ'ետեանք, ու թէեւ ճշտութիւն մը ըլլալը բացառութիւն, բայց արդար մը ըլլալը՝ կանոնն ըսած է յաճախ մեր ժողովուրդը, սոկոյն սուրբ եւ արդար եզրերը եթէ ոչ հոմանիշներ, գէթ ըստ էութեան ուշադրաւ տարբերութիւն մը չունին իրարմէ:

Բնութեան մէջ ամէն ինչ կատարելութեան կը դիմէ: Հաւնաբ օր կը թաղուի հողին ծոցը, պատեն ժամանակին գիտէ պատահել կուրծքը հողին ու լոյսին դալ իբրեւ ժառանգաւոր բոյս կամ ծառ: Սերմը որ կը առաջնորդուի էջերու արգանքին մէջ, դուրս կու գայ որոշեալ ժամանակին իբրեւ կենդանի էակ, աճելու ու զարգանալու բոլոր կարելիութիւններով օժտուած: Միւս կողմէն, մարդ արարածը միշտ ալ հակամէտ է ինքզինքը կատարելագործելու: Դժբախտութիւնը հոն է սակայն որ շատեր այդ կատարելութեան կը ձգտին միայն նիւթական, ֆիզիքական կամ ուսումնական մարդերուն մէջ, կուրորէն ու կամաւորապէս անտեսելով հոգեւորն ու բարոյականը: Ուրիշ խօսքով, կատարելութեան հասած կը համարեն զիրենք երբ տիրացած են փարթաւ ու վաշխուէ մարմնի, ուսումնական շլացուցիչ վեհապարհու, պարարտ քանիկ կամ ընկերային ու քաղաքական բարձր դիրքերու ու պաշտօններու: Կամ գիտութեան ու արուեստի կալուածներէն ներս արձանադրած են ուշադրաւ ու ապշեցուցիչ նուաճումներ:

Պէտք է մոռնալ սակայն թէ երբ մեր Տէրը մեզի հրաւէր կը կարգար կառարեալ ըլլալու, անմիջապէս կ'աւելցնէր. «Ինչպէս որ ձեր Երկնաւոր Հայրը կատարեալ է: Ուրեմն ձեզ կատարեալ ըլլալու համար էական պայմանը նմանիլն է մեր Տիրոջ: Աւելի պարզ խօսելով, մերը ընկն է այն առաքինութիւններն ու բարեմասնութիւնները, նկարագրի այն գեղեցիկ յատկանիւնը՝ որոնք այնքան ուշադրաւ ու օրոտուել կերպով փայլեցան ձեզ կատարեալ Մարգարէն կամ Մարգարէ Որդիին վրայ, քանի որ ձեռք է Հայր իմ մի եմք ըսած է Քրիստոս: Կ'անկարկենք խոնարհութեան. հեղութեան, ծառայութեան, ազոթասիրութեան եւ նման առաքինութիւններուն, առանց որոնց արժանեքն ու գանձը, մամուլն ու մեքենան, վկայագիրն ու մրցանիշը, վարկն ու պատիւը, ծափն ու գովազտը, մարմնին հմայքն ու խօսքին դիւթանքը, արուեստն ու գիտութիւնը ոչ միայն քայլ մը իսկ չեն կրնար մօտեցնել մեզ կատարելութեան, այլեւ մեղ ինքնահաւանութեամբ ու հպարտութեամբ վարակելով կը դառնան սեղ խաթարիչ ազդակներ, բարոյական մեր կեանքին հիմքը ակնհայտաբար: Ինչպէ՞ս չյիշել հոս պարագան Աւետարանի ճարտիչ երկրասօրդին, որուն Օրէնքի տառացի ու անթերի գործադրութիւնն իսկ չէր յաջողած ընել կատարելով:

Որքան ատեն որ պակսին մեզի իղձն ու իմաստութիւնը ձգտելու հոգեւոր ու ճշմարիտ կատարելութեան, այնքան ատեն պիտի տառապինք մեր մեղքերէն սեղ-ծըած բարոյական ախիւթին դարձանոտութեան: Որովհետեւ մեզի պատահած բոլոր դժբախտութիւններն ու մեր շուրջն ու աշխարհի զանազան մասերուն վրայ բնադրուած ոճիրներն ու ողբերգութիւնները արդիւնքն են կատարելութեան տենչէն կամ անոր ճշգրիտ ըմբռնումէն զուրկ մարդերու մեքենայութիւններուն:

Պարապ տեղը չէ որ ըսուած է թէ ծուռ — թերի, անկատար — քանակէն ուղիղ գիծ դուրս չ'ելլեր:

ՓԵՆՈՐԳ Ս. ՃԻՆԻՎԻԶԵԱՆ

ՔՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԴ ԱՅՈՒ ԳԻՇԵՐ ...

Քու յիշատակդ այս գիշեր զիս լալու չափ կը յուզէ.
Կարծես մեկնած էր սրէս, եւ գաղտնաբար այս գիշեր
ես կը դառնայ, իր հին տեղն ու հին գգուանքը կ'ուզէ,
կը տեղմընի գրկիս մէջ, կը բարձրանայ կուրծքս ի վեր ...:

Քու պատկերդ աչքիս մէջ եւ քու ձայնդ՝ ականջիս,
կը քրքրուան այս գիշեր. երակներուս մէջ կարծես
Քաղցրահոտ շունչդ է լեցուած որ կը զգիս, կ'որրէ զիս,
Մինչ երեսէս ալ կ'անցնին կարծես մասներդ անտես ...

Ես կը դառնան մի առ մի մեր հին ժամերն անկորուստ.
Կարաւանին հետ աստեղջ անոնք կու գան վերստին,
Հոգիս փարախն է բացուող ընդդէմ իր քաղցր հոտին ...

Յիշատակովդ, այս գիշեր, կը զգամ այնչափ զիս հարուս,
Այնչափ բարի, երջանիկ ... որ գրքութեամբ մը անհուն՝
կը մըտածեմ զայն բաժնել երկրի բոլոր խեղճներուն ...:

ՎԱՀԱՆ ԹԷԿԵՅԱՆ

YOUR MEMORY TO-NIGHT

Your memory to-night is moving me to tears,
I thought it had left my heart, but it secretly to-night
Returns to its former place, wanting its old caress,
Climbing up my breast, squeezing into my bosom tight ...:

Your image in my eye and your voice in my ear vibrate
To-night, and it seems to me that my arteries do bear
Your fragrant scent that rocks my heart and does intoxicate,
While on my face I feel your unseen fingers stir ...:

One by one the old unforgotten hours return once more,
With a caravan of stars they come like sheep in succession,
Before its sweet flock my soul is a fold with an open door ...:

With your memory I feel so rich, so kind and happy too,
That to-night with a tender and unbounded compassion,
I want to share it with all poor souls the whole world through ...:

Trans. M. MANOUKIAN

VAHAN TEKEYAN

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՅՐԱՊԵՏ ԴՊԻՐ ՋՈՒՂԱՅԵՑԻ

(1620? - 1691?)

ԺԷ. Դարու հայ մշակոյթի բազմա-
վաստակ գործիչներէն մին է Հայրապետ
Դպիր: Ծնած է մօտաւորապէս 1620 թը-
ւին: Ամուսնացած էր Աննայի հետ և ու-
նէր երկու որդիներ՝ Աղայան և Սարգիս
(1661): Ունեցած է նաև աշակերտներ,
ինչպէս Նահապետ և Յակոբ (1635):

Իր գործունէութիւնը կը տարածուի
Պաւլի քան կէս դար տևող ժամանակա-
միջոցի մը վրայ (1639 - 1691):

Հայրապետ Դպիր աշխատած է Նոր
Ջուղայի մէջ, առաւելապէս իբրև ծաղկող
քան գրիչ: Իր գործերուն թիւը երեք
ասանակէն աւելի է:

Ստորև կը ներկայացնենք իր աշխա-
տանքը, ըստ կարեւորոյն ժամանակագրա-
կան կարգով:

1. — Աւետարան մը, գրուած 1418ին,
նորոգուած է 1639 ին, Բաղդասար Վրդ.
Ջուղայեցիի կողմէ. այդ տարւոյ Հայրա-
պետ նկարիչ կատարած է ծաղկումը. —
Ձեռ. Երևանի, թիւ 7224:

2. — Գործողիքը, 1641ին գրուած
Բաղդասար Վարդապետի և Անտոն Դպիր
ձեռքով: Նկարող՝ Յոհան Գահանայ: Ծաղ-
կող՝ Հայրապետ Դպիր: Ստացող՝ Բաղդա-
սար Վրդ. — Ձեռ. Վիեննայի, թ. 1208:

3. — 1642, Մեկնութիւն Մատթէի և
Յովհաննու՝ Գր. Տաթևացիի, Գրիչը՝ Ան-
տոն Ջուղայեցիի և Մարգարէ: Ծաղկող՝
Հայրապետ, Ստացող՝ Պաղտատար Վար-
դապետ. — Ձեռ. Երևանի, թ. 1260:

4. — 1642 - 1645, Աստուածաշունչ,
Գրիչ՝ Աստուածատուր Դպիր: Նկարիչ՝
Հայրապետ Դպիր: Ստացող՝ Ջոհրապ Ե-
րևանցի. — Ձեռ. Ս. Յ. թիւ 1933:

5. — 1643 - 1646, Աստուածաշունչ,
Գրիչ՝ Ստեփանոս, որդի Մարտիրոսի,
Ուղղիչ՝ Գրիգոր Գահանայ: Ծաղկող՝ Հայ-
րապետ, ըստ երևոյթի: Ստացող՝ Սաֆար
Ամիրսաթեկ. — Ձեռ. Ս. Յ., թ. 1934:

6. — Խորհրդատուր, 1647: Գրիչ՝
Աստուածատուր: Ծաղկող՝ Հայրապետ Ջու-

Հ Ո Գ Ի Ս Պ Ա Ր Ս Պ Ե Ա Ն

Տէ՛րը թէ բախսն, չեմ գիտեմ, ու չեմ փորձեմ իսկ գիտնալ,
Անգթօրէն, ուժգնօրէն խառազանեց իմ հոգին.

Այդ հարուածէն դեռ երբեմն կ'արիւնի տեղը վերին,
Թէեւ վարդ մը կը ձգնի հոն իր թերթերը բանալ...

Վարդ մը կարմիր, համազոյն վերին վրայ, վերին մօտ,
Ի՛նչ կախարդիչ բայց նաեւ ի՛նչ արտառուչ ալ պոսիկեր.
Կը սպիանայ վերք բայց, կը կոցրնէ վարդն իր հոտ.
Վիւսն այդ բազմած արժէս ներս իցի՛ւ մնաք անընկեք...:

Ա՛լ ասիկե ետք ամէն հեղ երբ արիւննէլ գան հոգիս,
Բախսին նայումսն էիլ ու ծուռ՝ երբ գայ իյնալ իմ վրան,
Վերք այդ քաց ու անբոյծ կ'ընեմ ինծի ես վահան:

Ա՛լ ի՛նչ ձեռով կեանքն արդեօք պիտի փորձէ ընկնել զիս,
Քանի վիւսին դէմ վիւսով պարսպած եմ իմ հոգին.
Փասքը ամէն չարիքէ հասակ առնող բարիքին:

1981

Գ. ՃԱՐՏԱՐ

- ղայեցի: Ստացող՝ Օնոփրիոս Կրօնավոր.
— Զեռ. Երևանի, Թ. 389:
7. — 1648, Աստուածաշունչ: Գրիչ՝
Հաղար: Մաղկող՝ Հայրապետ: Ստացող՝
Խոջայ Գեորգիս. — Զեռ. Երևանի, Թ. 2587:
8. — 1648, Աստուածաշունչ: Գրիչ՝
Գասպար Երէց և Յովնաննէս: Մաղկող՝
Հայրապետ. — Զեռ. Վենետիկի, Թիւ 3,
բաժ Սարգիսեան Յուզակի:
9. — 1649, Աստուածաշունչ: Գրիչ՝
Գասպար Երէց և Յովսէփ Դպիր: Մաղկող՝
Հէրապետ: Ստացող՝ Խոջայ Նազարէթ. —
Զեռ. Երևանի, Թ. 189:
10. — 1651-165^ո, Աւետարան: Գրիչ՝
Վահրամ Դպիր: Մաղկող՝ Հայրապետ:
Ստացող՝ Առաքել (Ամբրիսան). — Զեռ.
Երևանի, Թ. 237:
11. — 1653 ին ժողովածոյի ժը ծաղ-
կումը լրացուցած է. — Զեռ. Երևանի,
Թ. 1742:
12. — Շ. 1655, Յայտաւարութիւն Գրիչ՝
Մկրտում և Մալիկ: Մաղկող՝ Հայրապետ:
Ստացող՝ Գեորգիս, որդի Մարգարի. —
Զեռ. Նոր Զուլայի, Թ. 261:
13. — 1655, Աւետարան: Գրիչ՝ Յա-
կոբ Դպիր: Մաղկող՝ Հայրապետ: Մաղկու-
մին համար Մաղիկ Խաթուն վճարած է
10 ոսկի: Ստացող՝ Գրիգոր Բնն. խոշա-
պեցի. — Զեռ. Chester Beatty Library,
Թ. 578:
14. — 1658, Մաշտոց: Գրիչ՝ Աղա-
մալ և Յոհան Տաթևացի: Մաղկող՝ Հայ-
րապետ: Ստացող՝ Սեփար. — Զեռ. Ե-
րևանի, Թ. 953:
15. — 1656, Աւետարան: Գրիչ՝ Դաս-
պար Երէց: Մաղկող՝ Հայրապետ վարպետ:
Ստացող՝ Խոջայմալ. — Զեռ. Երևանի,
Թ. 2399:
16. — 1659-1660, Աւետարան: Գրիչ՝
Յովնաննէս: Մաղկող՝ Հայրապետ: Ստա-
ցող՝ Խոջայ Ռուստամ, Յովնաննէս Վար-
դապետ. — Զեռ. Երևանի, Թ. 254:
17. — 1660, Աստուածաշունչ: Գրիչ՝
Աստուածաբան Գրիգոր: Մաղկող՝ Հայ-
րապետ, վարպետաց վարպետ: Ստացող՝
Զաքարիա Վարդապետ. — Զեռ. Երևանի,
Թ. 201:
18. — 1661, Յայտաւարութիւն Գրիչ՝
Մարկոս Գահանայ: Մաղկող՝ Հայրապետ:
- Ստացող՝ Եղիկ մահաւոր, որդի Յովնա-
նէսի. — Զեռ. Նոր Զուլայի, Թ. 250:
19. — 1662, Գարդգիրք, Բարթողի-
մէոս Մարտոյցի: Գրիչ՝ Ռուստամկէս,
Մաղկող՝ Հայրապետ: Ստացող՝ Գարոն
Վաթան. — Զեռ. Երևանի, Թ. 2183:
20. — 1664, ժողովածու: Գրիչ՝ Հէ-
րապետ Զուլայեցի և Յովնաննէս Գահանայ.
— Զեռ. Երևանի, Թ. 83:
21. — 1667, Ճաշոց: Գրիչ և Ստացող՝
Հերապետ. — Զեռ. Երևանի, Թ. 4502:
22. — 1669 ին լրացած մէկ Աւետա-
րան: Գրիչ՝ Յակոբ և Կիրակոս Գահա-
նայ: Մաղկող՝ Հայրապետ, Կաղմող՝ Սար-
գիս Վանեցի: Ստացող՝ Դաւիթ (1670). —
Զեռ. Երևանի, Թ. 6783:
23. — 1670, Աւետարան: Գրիչ՝ Աս-
տուածաբան և որդին Մկրտիչ: Մաղկող՝
Հայրապետ. — Զեռ. Վասպուրականի,
Յուզակ Ե. Հաւայեանի, էջ 933:
24. — 1675, ժողովածու: Գրիչ՝
Մարկոս և Հայրապետ. — Զեռ. Երևանի,
Թ. 1889:
25. — 1677, Աւետարան: Գրիչ՝ Մկր-
տում: Մաղկող՝ Հայրապետ. — Զեռ. Երե-
ւանի, Թ. 7237:
26. — 1678, Աւետարան: Գրիչ՝ Հէ-
րապետ. — Զեռ. Գրիլինի Աթ. Մատե-
նադարանին, Ն. Գարամեանց, Թ. 18:
27. — 1679, Խորհրդատեան: Գրիչ և
Մաղկող՝ Հայրապետ: Ստացող՝ Աղէքսանդր
Վարդապետ. — Զեռ. Երևանի, Թ. 2673:
28. — 1680, Աւետարան: Գրիչ՝ Ամիր
Սարգիս Դպիր: Մաղկող՝ Հայրապետ. —
Զեռ. Երևանի, Թ. 6782:
29. — 1684, Աւետարան: Գրիչ՝ աէր
Արիստակէս և Յովնաննէս Գահանայ: Մաղ-
կող՝ Հայրապետ վարպետ, Կաղմող՝ Աղա-
րիս վարպետ: Ստացող՝ Բուհիաթ մահ-
տեանի. — Զեռ. Երևանի, Թ. 6774:
30. — 1686-1687, Ճաշոց (Ա. Բ.).
Գրիչ՝ Արիստակէս Գահանայ: Սրբազրող՝
Աղէքսանդր Գորպիսկոյոս: Մաղկող՝
Հայրապետ: Գատուիրատու՝ Մամ, Կոշա-
կից Խոջա Խաչիկի. — Զեռ. Նոր Զուլայի,
Թ. 142, 143, Յուզակ Բ. Հատոր:
31. — 1687, Խորհրդատեան: Գրիչ և
Մաղկող՝ Հայրապետ: Ստացող՝ Մարտիրոս
Վարդապետ. — Զեռ. Նոր Զուլայի, Թ. 316:

ՆՈՐ ՀՈԳԵԻՈՐ ՀՈՎԻՒՆԵՐ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՆՈՐԱԿԱԶՄ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒՆ

Համագոյքի տարածքին մեր ցրուածութեան իրրեւ անխուսափելի հետեւանք եւ քաղաքական ու տնտեսական պայմաններու բերումով, վերջին տասնամեակներուն, Սփիւռքի մեր կարգ մը գաղութները նօսարացան եւ գրեթէ անհետացան, մինչ այլ երկիրներու գաղութներ հոծացան եւ բարգաւաճեցան: Կազմուեցան նաեւ հայկական քրդներ այնպիսի երկիրներու մէջ՝ ուր հազիւ մատի վրայ համրուած հայեր գոյութիւն ունէին 50ական թուականներուն: Առաջիններէն կը յիշենք Պիրմանիոյ (Ինտոնէզիա), Հնդկաստանի եւ եթովպիոյ գաղութները, վերջիններէն՝ Վէնէզուէլայի, եւ մանաւանդ եւրոպական ցամաքամասի վրայ, Արեւմտեան Գերմանիոյ, Զուիցերիոյ, Հոլանտայի եւ Սքանտինաւեան երկիրներու — մասնաւորաբար Շուէտի — հայ գաղութները:

Մատակարարելու համար հոգեւոր կարիքները այս վերջիններուն, բոլորին աչքերը Ս. Էքմիաձնի հետ ու աւելի՝ պիտի ուղղուէին քնականաբար երուսաղէմի Սուրբ Աթոռին: Արդարեւ, անցնող աշնան, Հոլանտահայ գաղութը ունեցաւ իր առաջին Հոփիւր, յանձնիս Ս. Ուխտիս երիտասարդ Միաբաններէն Հոգշ. Տ. Նուրհան Վրդ. Մանուկեանի: Գրեթէ նոյն ատեն, դարձեալ Ս. Ուխտիս Միաբան Հոգշ. Տ. Վիգէն Վրդ. Այբազեանը, յաջողութեամբ աւարտելէ ետք Լոնտոնի Քինկզ Քօլէճի աստուածաբանական ընթացքը, կը մնկէր ժընեւ, ստանձնելու համար հոգեւոր հովուութիւնը Զուիցերիահայ փոքրաթիւ գաղութին: Իսկ Մայիսի 20ին, Սուրբ Աթոռէս դէպի Սթոքհոլմ ճամբայ կ'ելլէր Հոգշ. Տ. Անուշաւան Վրդ. Զղջանեանը, իրրեւ հոգեւոր հովիւը Շուէտահայութեան մասնաւորաբար եւ Սքանտինաւիոյ այլ երկիրներուն (Նորվեկիա, Ֆինլանտա, Տանիմարքա) ընդհանրապէս:

Հոգշ. Տ. Անուշաւան Վրդ. մէկն է Ս. Ուխտիս զարգացած Միաբաններէն, որ առիթը ունեցած է հետեւելու Սորպոնի համալսարանի (Փարիզ) լեզուաբանական ճիւղին եւ հմտանալու քանի մը լեզուներու: Երկար տարիներ հովուած է Ամմանի գաղութը: Հեղինակն է «Համմուրապի Օրինագիրքը» եւ «Հրաչեայ Աճառեան եւ իր «Լիակատար Քերականութիւն»ը» ուսումնասիրութիւններուն եւ ձեռնարկած է Թարգմանութեանը պատմա-բանասիրական մեծ արժէք ունեցող Գիլգամէշի Դիւցազներգութեան:

Վստահ ենք որ Հայր Անուշաւան արդիւնաւորապէս պիտի վարէ իրեն վստահուած նոր այս պաշտօնը: Ան խոստացած է պարբերաբար «Սիոն»ի զրկել շահեկան եւ մանրամասն տեղեկութիւններ՝ Սքանտինաւիոյ նորակազմ գաղութներու կեանքին շուրջ:

32. — 1687, *Ասորիքաւանքի Գրիչ՝ Հայրապետ*. — Զեռ. Ս. Յ., Թիւ 1852:

33. — 1688, *Աւետարանի Գրիչ՝ տէր Արիստակէս Մաղկոյ՝ Հայրապետ*. — Զեռ. Վեհեռիկի, Թիւ 117, ըստ Սարգիսեան Յուլիանի:

34. — 1691 ից առաջ, *Աւետարանի*

Գրիչ՝ Աստուածաւանդի Մաղկոյ՝ Հայրապետ. — Զեռ. Երեանի, Թ. 6765:

35. — 1691, *Աւետարանի Գրիչ՝ Կիսակոս Երէց, Մաղկոյ՝ Հայրապետ Ստաւրոյ՝ Ղազար Թաւրիչեցի*. — Զեռ. Երեանի, Թիւ 247:

Ն. ԱՐԲ. ՆՈՎԱԿԱՆ

Տ Ա Ր Ե Կ Ա Ն Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ի Ր

ՄՐԲՈՑ ԹԱՐԳՄԱՆՉԱՑ ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ե Ր Ո Ւ Ս Ա Ղ Է Մ

1980 — 1981

Ամենապատիւ

Տ. Եղիշէ Ս. Արք. Տէրաբեկեան,
Քարեխնամ Պատրիարք Ս. Աթոռոյ,
Գերաշնորհ և Հոգեշնորհ Հայրեր
և յարգելի հանդիսականներ:

1980-81 Ամառվերջի Հանգէսին առիթով Ձեզ կը ներկայացնենք դպրոցական այս տարեշրջանին ուսումնական-բարոյական-անասական ընդհ. Տեղեկագիրը Ս. Թարգմանչաց Երկրորդական Վարժարանին, որ հետեւեալն է. —

Առաջնութիւն. — Այս տարի վարժարանին երկսեռ աշակերտութեան թիւը եղաւ 195, բաժնուած հետեւեալ ձևով. —
Երկրորդական՝ 24 մանչ 42 աղջիկ

համադասար՝ 66
Նախակրթարան՝ 31 մանչ 47 աղջիկ
համադասար՝ 78

Մանկապարտէզ՝ 25 մանչ 26 աղջիկ
համադասար՝ 51
Ընդամէնը՝ 80 մանչ 115 աղջիկ — 195

Ոչ մէկ դժգոհութիւն մեր աշակերտներէն, մանաւանդ կարգապահական տեսակէտէն: Յընդհանուրն, գնահատական խօսք ունինք իրենց նկատմամբ:

— **Աւտուցիւնք.** — Մեր Կրկեսեռ ուսումնարանները այս տարի թուով եղան 27: Առոնքի չորսը կրօնաւորներ էին: Անոնք բաւարն ալ մեզ համար հանգիստացան աղիւս ծանդուկներ ու դիւրացուցին մեր կրթական պատասխանատու գործին դժուարութիւնները: Անոնց բոլորին համար ունիմ գնահատանքի և շնորհակալութեան խօսքեր թէ՛ անձնապէս և թէ յանուն մեր աշակերտութեան և ծնողներու:

Ուսումնական մակարդակ. — Շարունակեցինք իրագործել Անգլիական General Certificate of Educationի երկրորդական վարժարաններու յատուկ ծրագիրը: Դարձեալ շարունակեցինք ուսուցանել 4 լեզուներ, Հայերէն, Անգլերէն, Արաբերէն և Եբրայեցերէն, սկսելով Մանկապարտէզէն:

Աւանդեցինք երկրորդական վարժարաններու յատուկ բոլոր գիտութիւնները, ինչպէս նաև Միջազգային Պատմութիւն, Հայերէն և Անգլերէն լեզուներով:

Նախակրթարանի և Մանկապարտէզի մէջ Հայերէնը գործածեցինք իբրև մայր լեզու թէ՛ դիտական և թէ պատմական դասերուն համար, և մասամբ նաև Արաբերէնը: Իսկ Երկրորդական բաժնին մէջ Հայերէնով ուսանողները Հայագիտական դասերը, իսկ Անգլերէնով՝ գիտական և օտար պատմական դասերը:

Անցեալ տարւոյ մեր շրջանաւարտները մասնակցած ըլլալով Լոնտոնի General Certificate of Educationի միջազգային քննութեանց, աւանցած են հետեւեալ յաջողութիւնները. —

Մարալ Գարճեան յաջողած է 8 նիւթերու մէջ — Հայերէն, Անգլերէն լեզու, Անգլ. Գրականութիւն, Արաբերէն, Կենսաբանութիւն, Գիմարանութիւն, Ուսողութիւն և զուս Աւտողութիւն:

Շողիկ Պօյաճեան յաջողած է 7 նիւթերու մէջ — Հայերէն, Անգլերէն լեզու, Անգլ. Գրակ., Արաբերէն, Կենսաբանութիւն, Գիմարանութիւն, Աւտողութիւն: Խաչիկ Տէր Վարդանեան յաջողած է 4 նիւթերու մէջ — Հայերէն, Անգլերէն լեզու, Անգլ. Գրակ., Կենսաբանութիւն:

Անգա Մազմանեան յաջողած է 4 նիւթերու մէջ — Լալիբէն, Անգլիբէն լիզու, Անգլ, Գրականութիւն, Արարերէն:

Անցեալ տարւոյ մեր 10 շրջանաւարտներէն 6ը կը շարունակեն իրենց համալսարանական ուսումը, չորսը Հայաստանի Պետական Համալսարանին մէջ, իսկ երկուքը՝ Եւրոպական համալսարաններու մէջ: Մնացեալ չորսը առայժմ նեւուսած են կեանքի ասպարէզ:

Իսկ այս տարի ունինք 11 շրջանաւարտներ, որոնք քիչ յետոյ պիտի ստանան իրենց աւարտական վկայականները: Անոնք մասնակցելէ յետոյ մեր Ամսվերջի Գննութեանց, մասնակցեցան նաեւ Լոնտոնի G. C. E. Քննութեանց, որոնց արդիւնքը յայտնի կը դառնայ յառաջիկայ Օգոստոսին: Անոնք են. —

Յակոբ Ամէրճեան
Սիրական Մաթոսեան
Անդուլու Գարառսօփուլս
Անի Սեւան
Անի Տիգրանեան
Եւա Տէր Վարդանեան
Կալինա Օնանէնզեան
Նորա Գարճեան
Նորա Պօղոսեան
Սիրայգ Ռաճոյեան
Վիվիան Գէորգեան

Վերոյիշեալ մեր շրջանաւարտ օանհերէն 8ը կը ծրագրեն հետեիլ համալսարանական բարձրագոյն ուսումնառելու եւ արդէն իսկ կատարած են իրենց դիմումները Հայաստանի եւ այլ Եւրոպական համալսարաններուն: Անցեալ տարւոյ եւ այս տարւոյ երեք շրջանաւարտներու համար դիմած ենք Հայաստանի Պետական Համալսարան, ուր այս օրերուն ունինք 11 ուսանողներ (Վիվիան Ներսէսեան, Արամ Խաչատուրեան, Եանէ Պոյանեան, Դանիէլ Մարգարեան, Օնան Հալիպլեան, Անուշ Նազգաշեան, Անա Պիթարեան, Գէորգ Տօնիկեան, Լեւոն Գելէնիլեան, Խաչիկ Տէր Վարդանեան, Եղորդ Պոյանեան), որոնք սիրուած եւ յառաջագէժ աշակերտներ են ուսանք բացառութեան:

1980 Դեկտ. 29 — 1981 Յունուար 9 տեղի ունեցան մեր Կիսամեայ Գննութիւնները, իսկ 1981 Մայիս 19-30 մեր Ամա-

վերջի Գննութիւնները, որոնց իբրեւ արդիւնք մեր մօտ 200 աշակերտներէն միայն 6 ձախողածներ կը կրկնեն իրենց դաստարանները:

31 Մայիս 1981, Կիրակի օր, տեղի ունեցաւ մեր Մանկապարտէզի Ամսվերջի Հանգէսը, ուր 13 փոքրիկներ ստանալով Մանկապարտէզի աւարտական վկայականներ, կ'անցնին Նախակրթարան:

Մեր աշակերտներու մօտաւոր դաստիարակութեան քոչը ի վեր խնամք տալինք իրենց Ֆիզիքական դաստիարակութեան: Ունեցանք ամենօրեայ մարմնակրթանքի պահեր, ղեկավարութեամբ Պր. Յակոբ Նաճարեանի, ինչպէս նաեւ պարի պահեր, ղեկավարութեամբ Պր. Յակոբ Անդրէտեանի, որոնց ղեկեցիկ ցուցահանգէսը հաստատուեցաւ 10 Մայիս 1981, Կիրակի կէտօրէ ետք, Մարզանադէտով մը, ուր ներկայ էին ծնողներու եւ աղգարիներու աչքառու բաղմութիւն մը:

Այս առթիւ ունինք օրտադին խօսքեր շնորհակալութեան Պրք. Յակոբ Նաճարեանի եւ Յակոբ Անդրէտեանին, իրենց օգնութեան եւ այլ տարիներու օրտառանքն եւ անվարձ ծառայութեան համար:

Ըստ Նախընթացի, շարունակեցինք մեր Վարժարանի աշկիանց յառուկ ձեռագործի դասապահերը, ղեկավարութեամբ Օր. Մելիքի Եղիսեանի: Այդ շնորհալի աշխատանքին դուք ակնառու եղաւ ձեր տարեկան Պաշարին, ուր վաճառքի գըրուած էին այդ ձեռագործները:

Պաշարը տեղի ունեցաւ 16 եւ 17 Մայիս, Եւրոթ եւ Կիրակի օրեր, ուր ունեցանք նաեւ կերտութեան, պարի, խորհրդանշի բաժին մը: Այս ձեռնարկը Վարժարանին ապահովեց առայժմ 401,670 խորանջեան լիրայի զուտ շահ մը, առաւել մեր գաղութին համար մէկտեղումի կրջանիկ առիթ մը: (Գումարը ամբողջացուելէ վերջ պիտի երևի յաջորդ տաքերը մեր հաշիւներուն մէջ):

Այս առթիւ օրտադին շնորհակալութեան պարագ ունինք այն խումբ մը տիկիններուն, որոնք մեր ուսուցչական կազմին հետ համագործակցաբար, շատ գնահատելի ու բացառիկ նիւեր ի գործ դրին, արդիւնաւորելով մեր ձեռնարկը:

- Ժողովրդային խրախճանքի և ժէկ-տեղումի ուրիշ ձեռնարկ մը եղում Ամաս նօրի խրախճանքի օրը, որ Վարժարանին ապահովեց 77,000 իսր. Լիբայի զուտ եւ կամուս մը:

Մեր աշակերտներու հոգեւոր-կրօնաւ կան կեանքը եւ մաս կազմեց մեր հոգա-ծութեան: Ըստ նոխընթացի, կրօնի մեր ամէնօրեայ դասերուն հետ շարունակե-

ցինք զիրենք եկեղեցի առաջնորդել հի-րակիէ կիրակի: Իսկ հանդիսական առիթ-ներով անոնք մասնակցեցան նաև եկեղե-ցական արարողութեանց և տարին երկիցս մասնակցեցան նաև Ս. Հաղորդութեան Խորհուրդին:

Ստորև կը ներկայացնենք նաև Վար-ժարանին տարեկան տնտեսական հաշուեա տըւութիւնը, որ հետեւեալն է. —

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՇՈՒՆԿԵԴՈՒ ԵԼԵԻՄՏԻՑ Ս. ԹԱՐԳՄԱՆԶԱՑ ԵՐԿՐ. ՎԱՐՃԱՐԱՆԻ

1980 Յուլիս 1 — 1981 Յունիս 30

Մ Ո Ւ Ց Ք

Պատրաստ ի գրամարկդ, փոխադրեալ 1979-80 տարելընէն
 Նուիրատուութիւնք արտասահմանէն
 Ուսանողական տարեթաշակներէ
 Դասագիրքերէ և դասատետերէ
 1980ի Պաշարէն և այլ հասութարեր ձեռնարկներէ

Ի. Լ. Ակ.

770,223.97

3,209,095.50

1,248,200.00

88,000.00

239,000.00

Ընդհ. Մուտք 6,554,519.47

Ե Լ Ք

Ամսականք պաշտօնէութեան
 Դասագիրքեր և դասատետեր
 Գրենական պիտոյք
 Թղթատրական ծախքեր
 Ձեռագործի նիւթեղէնք
 Մանր ծախք և մաքրութիւն
 Տպագրական ծախքեր
 Հանդիսական ձեռնարկներու ծախքեր
 Շինուածական և կահայից նսրողութիւն
 Բացառիկ ծախքեր և պատուասիրութիւնք
 Ինքնաշարժի ծախքեր

Ի. Լ. Ակ.

4,923,250.00

104,451.00

20,500.00

45,890.00

25,600.00

5,551.00

8,655.00

15,100.00

42,700.00

35,260.00

34,316.00

Ընդհ. Ելք 6,261,273.00

Պատրաստ ի գրամարկդ, որով վճարելի են ուսուցչական
 և արձակուրդի ամսականները

1,203,246.47

6,554,519.47

- Տարեկան այս հաշուետուութենէն յի-տոյ մեզի համար արտագին պարտք կը հանդիսանայ յայտնել մեր և աշակերտու-թեան երախտագիտական զգացումները, հանդէպ բոլոր այն տղնիւ նուիրատուներէ քուն, որոնք մեր կրթական գործին ող-նայաբը եղան տնտեսապէս: Առանց աչ նոնց, Թաքզմանչաց կրթական այս տարնն

ու գործը պիտի չգտնէին իրենց բնակա-նոն հունն ու յառաջդիմութիւնը, Երու-սաղէմի Տնօրինականը Սուրբ փայրերուն ժէջ կ'ալօթենք անոնց բոլորին արեւա-տուութեան և երջանկութեան համար:

Ստորև կու տանք անուաները բոլոր յարգելի նուիրատուներուն, իրենց նախ-րած գումարներով միատեղ. —

Բար. Լիթմ Ակ.

Բար. Լիթմ Ակ.

Կրթական նախարարություն,	
Երթուղիների առանցքային համար	44,400-50
Հայկ թանգան, Ամերիկա	4,500-
Միմի և Մեյնի Մաթիարան, Ամ.	4,500-
Կիրակի վարժարան Ս. Յովսեփի և Ս. Աննա Եկեղեցւոյ, Շիքահո	10,300-
Սո. ֆիլիպպոսեան Հաստատութ., Ամ.	40,000-
Զարեհ Գոռակեան, Ամերիկա	100,000-
Եդ. և Հելեն Մարտիկեան, Ամեր.	50,000-
Կրթական նախարարութիւն	16,091-
Տէր և Տէ. Կիւլէսեբեան, Գանատ	4,000-
Սեւան և Գեորգոս Գաղորեան, Գան.	4,800-
Միւսան Ոսկերչեան, Գանատ	4,000-
Խաչիկ Գալառեան, Գանատ	4,000-
Տէր և Տէ. Յակոբ Ստեփանեան, Գան.	2,000-
Օր. Ալիս Կարգանեան, Գանատ	2,000-
Տէ. Սարի Տ. Դադարեան, Գանատ	1,600-
Լիպարիո Ներսէսեան, Գանատ	1,600-
Տէ. Աննա Բարադանեան, Գանատ	1,600-
Լիւն Գաբաշեան, Գանատ	1,000-
Լիպարիո Սթամպոլեան, Գանատ	1,000-
Վարդան Վարդանեան, Գանատ	800-
Տիգրիս Սոսի Դաւթեան, Գանատ	800-
Նիլան Ներսէսեան, Գանատ	800-
Վարդան Գաբաշեան, Ամերիկա	4,500-
Տէր և Տիգրիս Գեորգեան, Ամերիկա	2,500-
Տէր և Տիգրիս Աստուրեան, Ամեր.	2,500-
Տէր և Տիգրիս Գրիգորեան, Ամերիկա	2,500-
Ստեփան Բանիկեան, Աւստրալիա	1,500-
Ունտան, Երուսաղէմ	2,400-
Վ. Ս. Ունտան, Անգլիա	1,900-
Տէ. Ս. Գեղիկ և Գեթի, Գանատ	2,500-
Տէ. Մերտիէն Սարաֆեան, Գանատ	2,000-
Տիգրիս Միսիկեան, Մոնթրէալ	2,000-
Տիգրիս Արաքի Թաշեան, Ամերիկա	6,000-
Օր. Հելեն Մեհան, Ամերիկա	5,000-
Վերա և Գեորգ Գաբաշեան, Ամերիկա	150,000-
Օր. Նոյմի Գեորգեան, Ամերիկա	5,000-
Կարպիս Գեղիկեան, Լուսան	6,500-
Աւետիս Գեղիկեան, Լուսան	3,250-
Օր. Էլենա Ճաբաշեան, Ամերիկա	2,500-
Ճորճ և Միլիլիո Ստեփան, Ամերիկա	2,000-
Ռիչարդ և Արլեն Գեղիկեան, Ամեր.	2,000-
Ճորճ և Միլիլիո Ստեփան, Ամերիկա	2,000-
Տիգրիս Վերնիս Գեորգեան, Ամերիկա	2,000-
Գեորճ և Արմին Բարադ, Ամերիկա	2,500-
Յակոբ և Եդ. Էստեփան, Լուսան	7,000-
Կիւլէսեան Կիւլէսեան Լիմպրիկ	100,000-
Յ. Սուրբաբեան, Լուսան	3,200-
Տէր և Տէ. Գ. Գրիգորեան, Լուսան	3,200-
Տէր և Տէ. Ճորճ Գիւրգեան, Ամեր.	5,000-
Տէր և Տէ. Դուրյան Կրեկորի, Ամեր.	3,200-
Տիգրիս Ռոզ Վարդանեան, Ամերիկա	2,000-
Հայ Կիւս Անուար, Գաբաշե	10,000-
Տէր և Տէ. Միսան Սելեան, Գանատ	18,000-
Տիգրիս Մովսիս Արապեան, Գանատ	2,000-

Հէրի Գրեգորեան, Ամերիկա	5,500-
Տէր և Տիգրիս Գաբշ Լիւսիլեան, Ամ.	2,200-
Տէր և Տիգրիս Օնիկ Կարգեան, Ամեր.	2,750-
Հայկ Գաբաշեան, Ամերիկա	5,000-
Տէր և Տէ. Միլիլիո Ռիչարդ, Ամեր.	2,750-
Վահէ և Անուար Բարաշեան, Ամերիկա	5,500-
Տէր և Տէ. Կար Զարաշեան, Ամեր.	2,700-
Օր. Ալիս Գաբաշեան, Ամերիկա	2,200-
Օր. Հելեն Գաբաշեան, Ամերիկա	2,200-
Տէր և Տէ. Աւար Աւարեան, Ամեր.	2,200-
Յարաթիւս Գոյանեան, Ամերիկա	2,300-
Ալիս և Նորայր Մատանեան, Ամեր.	1,900-
Տիգրիս Էլիս Ծոնիկեան, Ամերիկա	5,500-
Տիգրիս Ռոքի Գաբաշեան, Ամեր.	2,750-
Տիգրիս Մարթա Գոյանեան, Ամերիկա	2,200-
Տէր և Տէ. Մարթիս Արգարեան, Ամ.	8,250-
Տիգրիս Անիս Լուսիլեան, Ամերիկա	2,200-
Տիգրիս Բերկարեան Սիւանեան, Ամեր.	2,500-
Կիրակոսեան Դադար, Ս. Ֆրանչիսկո	1,750-
Տիգրիս Ճորճեան Զապաշեան, Ամերիկա	2,000-
Ճոն Լ. Մաշեան, Ամերիկա	2,000-
Աննա և Արամ Լիւսիլեան, Ամերիկա	5,000-
Տէր և Տիգրիս Ճոն Փաշայեան, Ամեր.	2,000-
Տիգրիս Նուարդ Գաբաշեան, Ամ.	2,500-
Մայք Բարաշեան, Ամերիկա	5,000-
Տիգրիս Մարթա Ճոնսոն, Ամերիկա	2,500-
Տէ. Վարդանի Մովսեփեան, Ամեր.	2,500-
Տէր և Տիգրիս Զ. Սուրբաբեան, Ամեր.	2,000-
Տէր և Տիգրիս Մ. Աղէկեան, Ամերիկա	2,000-
Ճորճ և Ան Լաքսեան, Ամերիկա	6,000-
Տէր և Տէ. Զ. Մարաշեան, Ամեր.	2,000-
Տէր և Տիգրիս Ն. Աղարեան, Ամերիկա	2,000-
Տէր և Տէ. Մանուէլ Մարթիկ, Ամ.	2,000-
Հայկ Ռիչարդ, Լուսան	3,200-
Հայկ Գալառեան, Լուսան	3,200-
Վարդանիկ և Ռոզ Սամաբեան, Ամ.	5,000-
Տիգրիս Միսիկեան, Հէյլըրհիլ	5,500-
Տէր և Տիգրիս Ճոն Փաշե, Ամերիկա	5,500-
Տէր և Տիգրիս Գեորգ Կարգեան, Ամ.	4,950-
Տիգրիս Զապշ Անիլեան, Ամերիկա	2,200-
Արթիւր և ֆիլիպ Տիգրիս, Ամեր.	3,570-
Վարդան Երեմեան, Գաբաշե	302,600-
Կիրակի Դադար Սան Ճերմանոյի	3,600-
Տեարդ և Տիգրիս Անուար, Հէյլըրհիլ	6,000-
Տիգրիս Արաշեան Տէլիկեան, Ամեր.	2,400-
Տիգրիս Միսիկեան, Ճէյլըրհիլ	6,000-
Երիւս. Տիգրիս Միսիկ, Ռուս	6,000-
Ճորճ և Էլիս Զապաշ, Ամերիկա	7,000-
Տէ. Փաշեան Դանիլեան, Ամերիկա	3,000-
Տիգրիս Միկի Աղարեան, Ամերիկա	3,000-
Տէր. Միսիկ Անուարեան, Ամեր.	2,400-
Տիգրիս Միսիկ, Բիւնիֆիլ	4,500-
Օր. Քերտեան Բարաշեան, Ամերիկա	2,400-
Տէր և Տէ. Ճորճ Լիւսիլեան, Ամերիկա	3,000-
Տէ. Մաքսիմ Միսիկեան, Ամեր.	4,200-
Ա. Կ. Մ. Օ., Եդմ., Գալիֆորնիա	2,750-
Տեարդ և Տիգրիս Միսիկեան, Եդմ.	2,750-

Իսր. Լիքս Ակ.

Գիրականորեն վարժաբան, Եզեմ	2,750.—
Գարաջ Դաս, Եզեմ	2,750.—
Տիկնանց Միւթիւն, Եզեմ	5,500.—
Տիկնանց Միւթիւն, Գոթըն	5,500.—
Վահրամ և Մարի Գոյանեան, Ամեր.	11,000.—
Տէր և Տկ. Ի. Վ. Գաղաղեան, Ամեր.	5,500.—
Սիրվարդ և Յովհ. Առաքելեան, Ամ.	1,900.—
Հ. Բ. Մ. — Թորոսեան Հիմնրդ.	60,000.—
Դարլ և Այառ Վարստեան, Ամեր.	2,400.—
Աւետիս Հէրի Կարապետեան, Ամեր.	3,000.—
Ս. Դանդ Եկզց. Երէցեան, Ֆէյրլուս	7,800.—
Թաղար Տէլլաքեան, Ամերիկա	3,000.—
Համասերաստանայ Վերալ. Միւթ.	60,000.—
Տիկնի Ռոջ Զարդարեան, Ամերիկա	2,400.—
Աննա և Արա Եղազարեան, Ամերիկա	2,400.—
Ալպերթ և Մարգրիտ Բարիլանեան, Ամերիկա	3,000.—
Սուրէն Տէսեան, Ամերիկա	60,000.—
Տէր և Տկ. Երնէսթ Շարփթ, Ամեր.	2,400.—
Թարսթիւն Արապեան, Հար. Ամեր.	3,200.—
Գրիգոր Արապեան, Հար. Ամերիկա	3,200.—
Օննիկ Արապեան, Հար. Ամերիկա	3,200.—
Ծովաննէս Միւթեան, Հար. Ամեր.	3,200.—
Հայ Առաք. Եկզց. Եղազարապետ., Հարաւայիւն Ամերիկա	3,900.—
Խարրերդի Հայրենկց. Միւթիւն,	
Տիկնանց Դաթիկ, Ամերիկա	14,000.—
Սիլվիա և Տէրնո Գասթի, Աւստրալիա	3,500.—
Արգար Զաքարեան, Հայֆա	5,000.—
Դաւաղապետարան Երուսաղէմի	150,000.—
Տէր և Տկ. Զոր Գարաբէկեան, Ամեր.	14,000.—
Տիկնի Արմիթթ Սթալէլ, Ամերիկա	14,000.—
Տիկնի Լուսեթ Ասլանեան, Ամերիկա	9,000.—
Գէորգ և Սիրվարդ Գաւաթարեան, Ամերիկա	5,600.—
Օր. Արմինէ Տէր Թաղարեան, Ամեր.	2,800.—
Ծրանք և Պէթի Սըպէլթ, Ամերիկա	3,500.—
Ժիրայր Թիւթիւնեան, Ամերիկա	7,000.—
Հէրրի և Մէրի Բըզլիեան, Ամերիկա	2,800.—
Արա և Ալիա Հայկ, Ամերիկա	7,000.—
Վարդգէս Միւթիւն, Ամերիկա	3,500.—
Սահակ և Նելլի Գոյանեան, Ամեր.	7,000.—
Տիկնի Իզապէլ Կոչկարեան, Ամեր.	3,500.—
Օր. Հէլէն Հանսեան, Ամերիկա	3,500.—
Հայ Ամերիկեան Վէթերաններ	7,000.—
Տիկնի Լիլիան Գոյանեան, Ամերիկա	5,200.—
Հէրրի Գեորգեան, Ամերիկա	7,000.—
Մանուկ Տիարպէլթրեան, Գ. Այրէս	75,000.—
Մովսէս Գեորգեան, Գարադաս	5,200.—
Մանուկ Գիրակոսեան, Գարադաս	2,800.—
Պեր Գլադիսեան, Գարադաս	10,400.—
Լուց և Աննա Տոնարթ, Գարադաս	10,400.—
Իմիլիա Կոմէլ, Գարադաս	2,600.—
Ծոն Գէնթ, Գարադաս	2,600.—
Լիլիան Լուսի, Գարադաս	2,000.—
Գէորգեան Եղարթ, Գարադաս	5,200.—
Կար Գոտուշեան, Գարադաս	5,200.—

Իսր. Լիքս Ակ.

Զարեկ Գրգորեան, Գարադաս	5,200.—
Հրանդ և Այառ Տէօփլեթեան, Գար.	5,200.—
Գարգիւ Այնապեան, Գարադաս	10,400.—
Նուզար Այնապեան, Գարադաս	10,400.—
Բ. Հ. Սալադար, Գարադաս	2,600.—
Առաքել Դաղարեան, Գարադաս	2,600.—
Գրիգոր Դաղարեան, Գարադաս	5,600.—
Դաղար Դաղարեան, Գարադաս	2,600.—
Վարուժան Դաղարեան, Գարադաս	2,600.—
Էլիան Աթիան, Գարադաս	2,600.—
Էլիան Առարի, Գարադաս	5,200.—
Զորէն Հաֆթար, Գարադաս	5,200.—
Էտաւարտ Սէֆերեան, Գ. Այրէս	262,000.—
Կոպեռնիկ Սէֆերեան, Գ. Այրէս	320,000.—
Զոր և Արմինէ Վարդապետեան, Գաւէնս Այրէս	112,000.—
Արտաշէս Մարեան, Ամերիկա	160,000.—
Տիկնանց Միւթիւն, Սաքրամէնթ	11,000.—
Մարգիտ Գալֆարեան, Ամերիկա	8,000.—
Օր. Արշա Սարգիսեան, Ամերիկա	4,000.—
Տիկնի Մէրի Եփրէմեան, Ամերիկա	4,000.—
Տէր և Տիկնի Ֆ. Ուիլքինս, Ամեր.	16,000.—
Օր. Էլիզապէթ Շարփթեան, Ամերիկա	4,000.—
Ս. Դանդ Եկզլեցի, Ֆէյրլուս	8,000.—
Էտաւարտ և Պէրթա Գաղանեան, Ամ.	2,400.—
Մարգիտ Թաշեան, Ամերիկա	8,000.—
Մարգիտ Զգնաւորեան, Ամերիկա	4,000.—
Տէր և Տկ. Ուոլթըր Խարապեան, Ամ.	28,000.—
Տէր և Տկ. Ռիչարդ Մանտեհեան, Ամ.	80,000.—
Տէր և Տիկնի Ծոն Կապրիէլ, Ամեր.	80,000.—
Ս. Թաղար Եկզլեցի, Ուոլթըրթաւս	800.—
Տիկնի Ալիա Գալֆարեան, Ամերիկա	12,000.—
Տէր և Տկ. Եղ. Փանոսեան, Ամեր.	120,000.—
Տէր և Տկ. Ալֆրէտ Փրոքսեան, Ամ.	8,000.—
Սուրէն Արքանման, Ամերիկա	8,000.—
Փառէն Ե. Վրդ. Աւետիքեան, Ամեր.	8,000.—
Տիկնանց Միւթիւն, Օբլէտ	16,000.—
Թուլալեան Ընտանիք, Ամերիկա	74,000.—
Տէր և Տկ. Առաք. Գաւաթարեան, Ամ.	5,800.—
Տէր և Տկ. Ի. Կորէք, Ամերիկա	12,000.—
Գալուստ Կիւպէլեան Հիմնարկթ.	277,000.—
Նյան և Աննա Մանտեան, Ամեր.	21,000.—
Դարլ և Աննա Գարսաման, Ամերիկա	3,550.—
Տէր և Տկ. Արթըր Մարտիկեան, Ամ.	8,000.—
Հայ Օգնութեան Միւթիւն, Եւթ.	5,000.—
Հ. Գարաբէկեան Հիմնարկթ., Ամեր.	80,000.—
Տէր և Տկ. Թովմէր Աղապետեան, Ամ.	8,000.—
Տիկնի Տօրոք Լէյպման, Ամերիկա	31,925.—
Տէր և Տիկնի Լ. Մարգարեան, Ամ.	8,000.—
Գեղամ և Մարգրիտ Զօլապեան, Ամ.	8,000.—
Տէր և Տկ. Գէորգ Գաւաթարեան, Ամեր.	8,000.—
Օր. Սոնա Գոյանեան, Ամերիկա	2,000.—
Մանուկ Թաղարեան, Ամերիկա	6,250.—
Օր. Մարիա Գաւարա, Ամերիկա	400.—
Արգարեան Անանդի Վարդ., Լոնտոն	130,000.—
Տկ. Զապէլ Առաքելեան, Աւստրալիա	16,000.—
Տէր և Տկ. Թովման Համամեան, Ֆր.	3,400.—

Ծառ. Լիքառ Աղ.

Տէր և ՏԿ. փոլ Կոչկարեան, Յրանա	1,700.—
Պօղոս Սահեան, Յրանա	1,700.—
Եղ. և Հէլեն Մարտիկեան, Ամերիկա	90,000.—
Միհրան և Բաղմէրի Հօփլամազեան,	
Ամերիկա	54,000.—
Տէր և Տիկին Վ. Գրիգորեան, Ամեր.	9,500.—
Տէր և ՏԿ. Լեւոն Մելքոնեան, Գան.	20,000.—
Տիկին Գոնի Վենուժո, Ամերիկա	4,700.—
Մելքոն Սարահեան, Ամերիկա	4,750.—
Անահիտ, Աւետիս, Լրայր ձգալեան.	
Կներ, Երուսաղէմ	10,000.—
Տիկին Քլարա Փուլթըր, Ամերիկա	10,000.—
Տէր և ՏԿ. Յակոբ Էթմէքեան, Ամ.	10,000.—
Հայ Օդեսթեան Երչանակ, Ամեր.	10,000.—
Անդրեաս ձաֆէրեան, Սան փաւլոյի	
Նուիրատուներէն հաւաքուած	12,500.—
Գրիգոր և Թամարի Մատուրեաններ	10,000.—
Համագումար՝	4,209. (95.50)

Կ'ուզենք նաեւ ժամանաւոր յիշատակութիւններ թուել այսուհետ անունները այն բարերար հոգիներուն, որոնք մեծագումար նուիրատուութիւններով օգտակարեցին տմրդական դատարաններու, որոնք կը կոչուին իրենց և իրենց ընտանիքներու անուններով:

Մեր որդիական երախտագիտութեան և սրտագին աջանամբարի զգացումները կը յայտնենք Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին՝ Տ. Տ. Վաղգէն Առաջինին, որուն հայրական հոգածութեան իբրեւ արդիւնք, ամէն տարի կը ստանանք 500 Սթերլինի նուիրատուութիւն մը Լոնտոնի Արքայական Աւանդի Խնամակալութենէն: Սոյն նուիրատուութիւնը այս տարի եղած է 650 Սթերլին, ի պատիւ Վեհ. Հայրապետի Գահակալութեան 25ամեակին:

Սրտագին շնորհակալութիւններ Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութեան արժանեւոր Նախագահ Տիար Ալեքս Մանուկեանին և իր Տիկնոջ, որոնց հոգածու կարողութեամբ ամէն տարի կը ստանանք 1000 Ամեր. Տոլար Հ. Բ. Ը. Մ. — Փիթըր և Էլիզապէթ Թորոսեան Հիմնադրամէն, իսկ Տէր և Տիկին Ալեքս և Մարի Մանուկեաններու անունով ունինք նաեւ ամբողջական դատարան մը:

Մեր երախտագիտութիւնը Լիզպոնի Գալուստ Կիւլպէնեան Հաստատութեան, որ տարեկան 3200 տոլարի նուիրատուութեամբ կ'օժանդակէ մեր կրթական ճիգին:

Շնորհակալութիւններ Ամերիկայի Համասերաստանայ Վերաշինաց Միութեան, որ տարեկան 1000 տոլարի նուիրատուութեամբ ամբողջական դատարան մը կը պահէ Վերաստիոյ Ս. Նշան Վանքի անունով:

Երախտագիտութիւն Հարաւային Ամերիկայէն Սէֆէրեան պատուական ընտանիքին, որ կը պահէ երեք դատարաններ, իր երեք ճիւղաւորումներով, այսպէս. —

Տիար Կոպուռիկ Սէֆէրեան տարեկան 4000 տոլարի նուիրատուութեամբ կը բարերարէ իր անունը կրող դատարանը:

Տիար Եղուարդ և մայրը՝ Տիկին Գէթրին Սէֆէրեաններ տարեկան 3500 տոլարի նուիրատուութեամբ դատարան մը իրենց անունով:

Տէր և ՏԿ. Գեորգ և Ասրինէ Վարդպարսեաններ ուրիշ դատարան մը, տարեկան 1500 տոլարի նուիրատուութեամբ:

Իսկ Նոյն ընտանիքի ուրիշ ճիւղաւորումներն Արտաշէս Մարեան ընտանիք տարեկան 2000 տոլարի նուիրատուութեամբ դատարան մը կը պահէ իր անունով:

Գարձաւ մեր սրտագին շնորհակալութիւնները Տէր և Տիկին Զարին Պաուկեաններուն, որոնք տարեկան 2500 տոլարի նուիրատուութեամբ կը բարերարեն մեր Մանկապարտէղը, իրենց հանգուցեալ մօրաքորոջ՝ Մանիա Տէր Մարտիկեանի անունով, որ եղած է Սերաստիոյ առաջին Մանկապարտիզպանուհին:

Մեր զգածուած շնորհակալութիւնները Հաւաքա Գարակէօզեան Հիմնարկութեան շնորհալի Նախագահուհի Օր. Լէյլա Գարակէօզեանին, որ տարեկան 1000 տոլարի նուիրատուութեամբ ամբողջ դատարան մը կը պահէ հանգուցեալ Հաւաքա Գարակէօզեանի անունով:

Շնորհակալութիւններ Տէր և Տիկին Եղուարդ և Հէլեն Մարտիկեաններուն, որոնք տարեկան 1000 տոլարի նուիրատուութեամբ դատարան մը կը պահեն իրենց ընտանիքի անունով:

Շնորհակալութիւններ Տէր և Տիկին Եղուարդ Փանոսեաններուն, որոնք տարեկան 1500 տոլարի նուիրատուութեամբ դատարան մը կը պահեն իրենց ընտանիքի անունով:

Ծնորակալուծթիւններ Տիար Վարդգէս Երէցեանին, որ տարեկան 5000 տուրքի նուիրատուութեամբ դաստարան մը կը պահէ ի յիշատակ իր հանգուցեալ արկանոյ՝ Էլիէրի, որուն հոգիին հանգուցեան համար կ'աղօթենք արտագինս եւ կը հայցենք երկնային մխիթարութիւն իր վըշտագնալ ամուսնոյն:

Երախտագիտութեան խօսք ունինք Ստեփան Փիլիպպոսեան Հիմնարկութեան եւ անոր ազնիւ Նախագահ Տիար Ալպէրթ Մամճեանին, որ տարեկան 1000 տուրքի նուիրատուութեամբ դաստարան մը կը պահէ Հաստատութեան անունով:

Հարաւային Ամերիկայէն Գէորգ եւ Վերա Գարակէօղեաններ 3000 տուրքի նուիրատուութեամբ դաստարան մը պահեցին իրենց անունով: Ծնորակալուծթիւններ իրենց:

Ծնորակալուծթիւններ Տէր եւ Տիկին Ճան եւ Ակնէս Կապրիէլին, որոնք 1000 տուրքի նուիրատուութեամբ կը բարերարեն իրենց անունով դաստարան մը:

Նմանապէս Տէր եւ Տիկին Ռիչըրտ եւ Կլօրիա Մահեսեաններ տարեկան 1000 տուրքի նուիրատուութեամբ կը բարերարեն դաստարան մը, որոնց մեր խորին շնորակալուծթիւնները:

Իսկ Տէր եւ Տիկին Ուօլթըր եւ Քէրըլ Խարապեաններ կը պահեն ուրիշ դաստարան մը, նոյն անուն աշխատանք անելով որպէսզի ուրիշ բարերարեն եւ իրենց նիւթական զոհողութիւններով աշակից ըլլան մեր կրթական գործին:

Ծնորակալուծթեան խօսքեր ունինք Կիւլլապի Կիւլպէնկեան Հաստատութեան, որ տարեկան 2000 տուրքի նուիրատուութեամբ դաստարան մը կը պահէ Հաստատութեան անունով:

Հարաւային Ամերիկայէն Տիարպէլերեան ընտանիքը տարեկան 1000 տուրքի նուիրատուութեամբ դաստարան մը կը պահէ հանգուցեալ Սորգիա Տիարպէլերեանի անունով: Ծնորակալուծթիւններ իրենց:

Ծնորակալուծթիւններ Տիար Սուրէն Ֆէսճեանին, որ Ֆէսճեան ընտանիքի անունով կը պահէ դաստարան մը, տարեկան 1000 տուրքի նուիրատուութեամբ:

Նախանցեալ տարի, Նիւ Եորքքոմսկ Տիար Ռիչըրտ Կրէկըրի իր հանգուցեալ մօր՝ Տիկին Ալիս Գարադաշեան-Կրէկըրի անունով բարերարեց ամբողջական դաստարան մը: Կը յուսանք որ Պր. Կրէկըրի պիտի փափաքէ այս եւ յառաջիկայ տարիներու ընթացքին բարերարել սոյն դաստարանը: Ծնորակալուծթիւններ իրեն:

Ծնորակալուծթիւններ նաեւ տեղւոյս Քաղաքապետարանին, որ այս տարի մեր վարժարանին 150,000 իսր. Լիրայի օժանդակութիւն մը ըրաւ:

Ծնորակալուծթեամբ կ'արձանագրենք որ ինչպէս նախընթաց տարիներուն այս տարի եւ Տիկին Տօլօրէս Լէյպմանէն ստացած ենք 350 տուրքի նուիրատուութիւն մը, ի յիշատակ իր հօր՝ նահատակ գրագէտ Գրիգոր Զօհրապի:

Մասնաւոր ուրախութեամբ եւ շնորհակալութեամբ կ'արձանագրենք որ մեր վարժարանի նախկին սաներէն Տիար Գրիգոր Մատուրեան տարեկան 1000 տուրքի խոստումով առաջագրած է դաստարան մը պահել յայտնելու համար իր երախտագիտութիւնը այն տան նկատմամբ՝ ուր առցած է իր դաստիարակութիւնը:

Դարձեալ շնորհակալութեամբ կ'արձանագրենք որ Տիթորայէն Տէր եւ Տիկին Յակոբ եւ Արտեմիա Ճանոյեաններ, Տէր եւ Տիկին Էտուրտ եւ Նորա Մարչ եւ Օր. Մէրի Թուփլեան 926 տուրքի նուիրատուութիւն մը բրած են, որ քայացած է իրենց մօր՝ Տիկին Փառանձիմ Թուփլեանի մահուն առիթով փոխան ծաղկեպսակի նուիրատուութիւններէն: Աղօթենք մեր սաներով միասին հանգուցեալի հոգւոյն հանգստեան եւ ապրող պարագաներու հոգեկան մխիթարութեան համար:

Սրտագին շնորհակալութիւններ ունինք «Արտասանմանի հետ Մշակութային Կապի Ընկերակցութեան» հայրենական կազմակերպչութեան եւ անոր արժանաւոր Նախագահ Վսեմպատ Տիար Վարդգէս Համադասպեանին, որ տարիներէ ի վեր կ'օժանդակէ մեր վարժարանին, զրկելով տարրալուծարանի գործիքներ, գիրքեր, թերթեր, դասագիրքեր, ինչ որ մեր վարժարանին համար նիւթական եւ բարձ-

ՏԱՐԵՓ ԱԿԻ ՀԱՆԳԻՍՈՒԹԻՒՆՔ Ս. ԹԱՐԳՄԱՆՁԱՅ ԵՐԿՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Ա. — Տարեկան Գաճաճանդէս

10 Մայիս, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը 3.30ին, նախկին ժառնգ. վարժարանի Մարգարաշար փակթացած էր ծնողներու և հետաքրքիրներու բազմութիւն մը, հանդիսատես ըլլալու վարժարանի ֆիզիքական կրթանքին պատկուճեցող հմարեկան Դաշտանդէսին, որ սովորաբար տեղի կ'ունենայ Մայիսի երկրորդ կիրակին,

Երկուական մրցօրդ խումբերու բաժնուած վարժարանի երկուստ մարզիկները գարնանային մեղմ ու խիստ հաճելի օդով մօտ երկու ժամեր յաջողեցան ներկաներուն լարուած ուշադրութիւնը իրենց վրայ պահել, յաջողապէս գործադրելով մարզանքէ, վազքերէ, զուարճախաղերէ — սրունքէ երկուքը նորութիւն էին —, դրօշարշաւէ և պարանաձգութիւնէ բաղկացած ըստ բաւականին ճոյս յայտագիր մը:

Հանդէսին կը նախագահէր վարժարանի Տեսուչը՝ Գերշ. Տ. Կիւրեղ Եպս., որ զայտագրի աւարտին յաջող մարզիկները պարգևատրեց բաժակներով ու մեծախնամով:

Բ. — Ամալեդի Հանդէս Մանկապարտէզի

31 Մայիս, կէսօրէ ետք ժամը 3.30ին, ժամանակէն առաջ գրեթէ ամբողջութեամբ լցեցուած Հայ Երիտասարդաց Միութեան ընդարձակ որանին մէջ կայացած այս Հանդէսը խիստ հետաքրքրական էր այս տարի: Ծնորակի Մանկավարժութիւնները

յոփան աչքառու նպաստ մըն է, ինչպէս նաեւ կարելիութիւնը կու տայ մեզի ամէն տարի ուսումնցիլ մը զրկելու Հայրենիք, հոն ամէս մը չորունակ հետեւելու համար մանկավարժական դասընթացներու: Տակաւին ամէն տարի մեր աշակերտներէն 2 հոգիներու առիթը կու տան իրենց ամառնային արձակուրդը անցընելու Հայրենիքին մէջ:

Ծնորակալութիւններ՝ «Հայց. Եկեղեցի», «Նոր Օր», «Աստուծոյ և Շնորհաբերութեան խմբագրութեան», «Բնագր. Երկրագործութեան», «Բնագր. Երկրագործութեան» և «Բնագր. Երկրագործութեան»:

Ծնորակալութիւններ Տիար Պարտիկ Աշխատանքին, Տիար Անդրէաս Ժաֆերեանին, Հոգ. Տ. Հայկազուն Վրդ. Մելքոնեանին, Արթ. Տ. Վարդան Գր. Գառապարեանին, Արթ. Տ. Բարի Գր. Մէթեանին և Արթ. Տ. Շահէ Ա. Գր. Սէմէնեանին, որոնցմէ իւրաքանչիւրը իր բնական քաղաքէն գտնուած կրթասէր հայրերէն նուիրատուութիւններ ապանովելով, նեցուկ կը կանգնի մեր կըրթական հաստատութեան:

Մեր տարեկան տեղեկագիրը կը փակենք մեր երախտագիտութեան ամենէն օրտաքին արտայայտութիւնները բերելով Ձերդ Բարձր Սրբազնութեան, Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հայր. որ իբրեւ գերագոյն պետը Հայկական Երուսաղէմին, Ձեր հայրական հոգածութեան և խնամքին առարկան ըրած էք Ս. Թարգմանչաց Երկ. վարժարանը, իբրեւ անոր գերագոյն տեսուչն ու առաջնորդը, և մենք Ձեր հայրական սրտին դռները միշտ բաց գտանք մեր առջև, ամէն անգամ որ որեւէ կարիքի համար պէտք ունեցանք Ձեր հայրական լալակցութեան և քաջալերութեան:

Կ'աղօթենք այն բոլոր բարի և աղնիւ հոգիներուն համար, որոնք Ս. Թարգմանչաց Երկ. վարժարանի հոգեկան և մտաւոր լոյսի այս հաստատութեան գործակիցները, բարերարներն ու գործակատարները եղան, և բոլորին կը հայցենք Թարգմանիչ Հայրերու օրհնութիւնը:

Որին նշանածանքով և եղբայրական սիրով Կիւրեղ Եպ. ԳԱՐԻԿԵԱՆ Տեսուչ Ս. Թ. Երկ. վարժարանի

— Թիւսվ երեք — ոչինչ խնայած էին ընկյուռ համար արտասանութիւնները, արտախօսութիւնները, մարզանքներն ու հայկական պարերը կարելիութեան սահմանին մէջ գրաւել ու անթերի:

Հանդէսին կը նախագահէր Վարժարանին Տեսուչը՝ Գերշ. Տ. Կիւրեղ Եպս. որ, Ծաղիկ դասարանի 13 երկսեռ շրջանաւարտներուն երգած «Միաս Բարով, Մանկապարտէշ» երգէն հաջ րաժենց անոնց վկայականներն ու «Պանպոսիւն»-ի փակեց հանդէսը:

Գ. — Ամսվերջի Հանդէս Երկրորդական Բաժնի

7 Յունիս, Կիրակի երեկոյեան ժամը 6.30—8.30 Վարժարանի սրահին մէջ կառայած այս Հանդէսը վերջին ձեռնարկն էր 1980—1981 դպրոցական տարեշրջանին:

Սրահը գրեթէ ամբողջութեամբ լիքն էր ծնողներու և հրաւիրեալներու կողիկ բազմութեամբ, երբ սրահ մուտք գործեց Միարանութիւնը, գլխաւորութեամբ Լուսաւորարարեան Գերշ. Տ. Գարեգին Արքեպս. Գաղանճեանի:

Հանդէսի առաջին մասը կը կազմէր գեղարուեստական բաժինը: «Նմանեալ Մովսէսին» Թարգմանչաց շարականի երգեցողութենէն և Ընթացաւարտ անուանի մը կողմէ կատարուած բացման խօսքէն հաջ, յայտագրի վրայ տեղ գրուած էին զոյգ ատենախօսութիւններ (մին՝ Գլխավորի համալսարանին և միւսը՝ վերջերս վախճանած Ամերիկայի գրագէտ Ուիլիսլմ Սարոյանի մասին), խմբական արտասանութիւններ և հայրենական գողարիկ երգերու փունջ մը, կատարուած բարձրագոյն կարգերու աչակերտութեան կողմէ և ղեկավարութեամբ Տիար Սահակ Գալայճեանի:

Հանդէսի երկրորդ բաժնի սկիզբը, Տեսուչ Տ. Կիւրեղ Եպս. հասուածներ կարգաց Վարժարանի Տարեկան Տեղեկագրէն (որ կ'երևի Սիւնի այս թիւով), որմէ հաջ կատարուեցաւ մրցանակներու և վկայականներու բաշխում: 11 երկսեռ շրջանաւարտներէն (որոնցմէ մին Յոյն պարմանուհի մը) մին կարգաց զգայուն ուղերձ մը: «Հրաժեշտի Երգէն» հաջ, Լուսաւորարարեան Սրբազանը ըրաւ փակման խօսքը, քաջալերական արտայայտութիւններ ընկնով ձեռք բերուած արդիւնքին համար: Երրորդեց ընթացաւարտները որ միշտ առաջնորդուին Թարգմանչաց ոգիով և օրինակով: Ս. Աթուռոյ օրհներգը փակեց յոյժ տպուորիչ այս հանդէսը:

13 Մայիս 1981ին, Ս. Պապին վրայ եղած մահափորձի զազրիլի դէպքին առթիւ, հետեւեալ հեռագիրները փոխանակուած են.

Պետական Քարտուղարութիւն — Վատիկան

Երուսաղէմ, 14 Մայիս 1981

Յորապէս զգացուած ենք Սրբազան Քահանայապետին վրայ գործողութեան մահափորձին ամբողջ արարքին համար: Կը մաղթենք չուտափոյթ ապօքինում:

Եղիշէ ԱՐԳԵՊՍ. ՏԷՐՏԵՐԵԱՆ
Պատրիարք Հայ Երուսաղէմի

Ամեն. Տ. Նշիշէ Արքեպս. Տէրտէրեան,
Պատրիարք Հայոց — Երուսաղէմ

Վատիկան, 20 Մայիս 1981

Ն. Սրբութիւնը իր շնորհակալութիւնը կը փայտնէ Ձեր ցաւակցական և բարեմաղթական հեռագրին համար:

ԿԱՏՏԻՆԱՆԷ ՔԱՅԱՐՈՂԻ
Քարտուղար Վատիկանի

ՅԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ

Տ. ԲԱԲԳԷՆ ԱՅՈՒՄԱԿԵՑ ԿԱՅՈՂԻԿՈՍ

26 Ապրիլ 1931 ին, Կիրակի օր, Հուլիսի Ս. Բառառուն Մանկանց Եկեղեցւոյ մէջ մեծաշուք հանդիսաւորութեամբ կատարուած է Միտին՝ առաջին իմաստասիրական Գերշ. Տ. Բաբգէն Եպս. Կիւլէսէրեանի ձեռնադրութիւնն ու օծումը, իբրեւ Աթոռակիր կաթողիկոս Մ. Տ. Կիլիկիոյ, Այդ առթիւ, Ս. Աթոռոյն Պատր. Տեղապարհ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Եպս. Նշանեան հետեւելու հետագիւրջ յղած է ձեռնադրութեամբ Սահակ Կաթողիկոսին և իր Աթոռակցին:

Սրբութիւն Սահակ

Կաթողիկոս Հայոց Կիլիկիոյ,

Հալէպ

Ծնորդաւորութիւններ Զեր Սրբութեան Աթոռակիր Ն. Սրբութիւն Բաբգէնի օծման առթիւ: Զեղ կը մաղթենք երկար կեանք և երջանիկ ու խաղաղ շարունակումը Զեր քահանայապետութեան:

Տեղապահ

ՄԵՍՐՈՊ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Սրբութիւն Բաբգէն

Աթոռակիր կաթողիկոս Հայոց Կիլիկիոյ,

Հալէպ

Մենք և Միւր Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւնը կ'ողջենք անկեղծ շնորհաւորութիւններ: Զեր Սրբութեան օծման առթիւ: Զերմագին կ'աղօթենք Նախախնամութեան տալ Զեղի երկար և առողջ կեանք, կատարելու համար Զեր ծառայութիւնները հանդէպ մեր Սուրբ Եկեղեցիին և այն հօտին որ յանձնուած է Զեր հոգեւոր խնամքին:

Տեղապահ

ՄԵՍՐՈՊ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

(Սիւն, 1931, Ս. Տարի, Մայիս,

(Թիւ 5, էջ 158):

Կարժէ հոս յիշել թէ Աթոռակիր Բաբգէն Կաթողիկոս ապաժամ վախճանեցաւ 1936 Յուլիսին, մինչ Սահակ Կաթողիկոսն ապրեցաւ մինչև 1939, երբ վախճանեցաւ 90 տեւայ:

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ՔՍԱՆԵԻՇԻՆԳԱՍԵԱԿԸ

Մայիս 24, Կիր. օրը առաւօտուն, Ս. Հրեշտակապետաց Եկեղեցիին մէջ, յետ Ս. Պատարագի կատարուեցաւ հոգեհանգրձանեան պաշտօն՝ հանգ. աղք. բարեբար Պօղոս Փաշա Նուպարի և Միութեան ուրիշ հանգուցեալ բարեբարներու հոգւոյն համար, Հ. Բ. Ը. Միութեան Գառնեհինգամեակին առթիւ: Այս կրօնական պաշտամունքին նախադրանք Գերշ. Մկրտիչ Եպս. Աղաւնունի:

Իսկ կէսօրէն ետք, տեղւոյն Հ. Բ. Ը. Միութեան Մասնաճիւղի վարչութիւնը գեղեցիկ հանդէս մը կազմակերպած էր ժամը 3.30 ին, Ժառանգաւորաց վարժարանի ընդարձակ սրահին մէջ, որ լեցուած էր գրեթէ ամբողջութեամբ, մօտաւարապէս 500 հոգի ներկայներով:

Կը նախադրէր Ս. Աթոռոյն Պատր. Տեղապահ Գերշ. Տ. Մեսրոպ Սրբապետ, որ կարճ նախընթաց մը բացաւ հանդէսը:

Գլխաւոր խօսողներն էին Գերշ. Տ. Մկրտիչ Սրբապետ Աղաւնունի և Տիար Գ. Միալեան:

Գեղեցիկ արտառանութիւն մը ըրաւ նաեւ Ժառանգ. վարժ. ի աշակերտներէն Պ. Շ. Համարեան, որ կրցաւ իր նիւթին շնորհն ու ուժգնութիւնը տպաւորիչ կերպով աբառայայտել: Արտառանութիւն մըն ալ ըրաւ Օր. Յ. Զաքեան, Ս. Թարգմանչաց վարժ. ի աշակերտուէիններէն:

Յմերկքներ երգուեցան ժառ. Ստեփանն կողմէ՝ Զօղ. Տ. Գալիթ վարժ. (Ճալըզնան) առաջնորդութեամբ, և Ս. Թարգմանչաց աշակերտուէիններու կողմէ՝ առաջնորդութեամբ Տիկին վարդ. Պատրիկի:

Հանդէսին փայլը աւելցուց մանաւանդ Պր. Եղ. ինտամեան, որ դաշնակի ընկերակցութեամբ ջութակի վրայ ընտիր կատրներ նուազեց:

Նախադրաւ Սրբապետը Պատրիկիին մը փակեց տպաւորիչ այն հանդէսը, որ աւեց ժամ մը և երեք քառաբար:

(Սիւն, 1931, Ս. Տարի, Յունիս,

Թիւ 6, էջ 159):

«ՍԻՈՆ»-Ի ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Տեղւոյս ազգայիններէն Մ. Թումոյ-եան երկու հարցումներ ունի, յղուած իմ քաղաքական, առաջինը՝ զոյգ ճիշդաւորումով։ —

Ա) Միայն մեր եկեղեցիին յատուկ է Վնդաստանի արարողութիւն կատարել։ Եւ յետոյ, ինչո՞ւ Վնդաստան չենք կատարեր իրաւարարէն մինչև Տեառնընդառաջ երկարող 5 ամիսներու ընթացքին։

Բ) Ինչո՞ւ եկեղեցիներու խորանները միշտ գէպի Արեւելք կը նային։

Ա) Առաջին հարցումին առաջին կէտին կը պատասխանենք մէկ բառով միայն — Այո։ Գալով հարցումի միւս կէտին, արարողութեան ամենն իսկ կը յայտնէ թէ ան կը կատարուի անդերուն — մշակուած, ցանուած — բերքերու առատութիւնը հայցելու համար Ամենապաշտօն, ինչպէս որոշ կ'երեւի երբորդ բաժնին մէջ, ուր կ'օրհնուին Վերկիրս, անդաստանս եւ ամենայն պողոտաներէն իսկ մարդը։ Արդ, նկատելով որ Սեպտեմբերի կէսերուն ամենուր իրաւարարի արարողութիւնը հաւաքուած ու վարուցանի շրջանը աւարտած կ'ըլլայ, մեր եկեղեցիին կը դադարեցնէ կատարումը այդ արարողութեան մինչև Տեառնընդառաջի նախատեսուած, այսինքն կէսերը Փետրուարի, երբ նշնինները իրենց առաջին ծիլերով կ'աւտան մօտիկութիւնը դարնան եղանակին։ Նկատելի է որ Վնդաստան կը կատարուի ամենէն յաճախակի կերպով Յիսնայ շրջանին, երբ պտուղներ ետեւ ետեւի կը հասնան ան ու հունձքի օրերը կը հասնին։

Բ) Արեւելքը, վաղմէի դարերէն սկսած ալ, գրեթէ բոլոր ժողովուրդներու մօտ նախապատիւ եղած է չորս կողմերէն, որովհետեւ հոնկէ է որ իր ծագումը կ'առնէ երկրագունդին լոյս ու ջրամութիւն բերող արեգակը։ Հրէից մօտ ալ Սինաիկաները միշտ գէպի արեւելք կը նային։ Եւ եկեղեցիներէն, Երուսաղէմի մէջ բացառութեամբ կը կողմէ միայն Տրաւէ իսկանաներու Ս. Փրկիչ Մայր եկեղեցին, որուն խորանը կը նայի հիւսիս-հիւսիս-արեւմուտեան ուղղութեամբ։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՏՕՆ

Ստորիմանայ գաղութը այս օրի եւս, առանց յարեմուանական կամ կուսակցական խօսքեան, արժանաւորապէս նշեց օտարեղանք Ապրիլեան հայաչինջ եղեւնին։

Տրուած ըլլալով որ Ապրիլի 24ը այս օրի զուգարկապա՛հ եր քս չին Տոմարի Աւագ Ուրբաթին, ուր չէր կարելի մասուցանել Ս. Պատարագ, ժողովուրդին մէկ մասը առաւօտեան ժամը 8-30ին իջաւ Խաշի ձանապարհին վրայ գտնուող Հայ-Կաթողիկէ եկեղեցին, ներկայ ըլլալու համար մասուցուած Ս. Պատարագին, խօսուած քաղաքի եւ կատարուած հոգեհանգիստին։ Փակ հայկական խանութներու մուտքին կ'պցուած հինգ լեզուներով յայտարարութիւններ կը բացաւ։ Ինչին իմաստը գործադրուին։

Արարողութեանց աւարտին կազմուեցաւ երկարածիկ բափօր մը, բաղկացած քաղաքի բոլոր հայ սպառնական խումբերէն եւ արեւոյճներէն եւ ամեն օրիք, սեւ ու դաւապարգ իր մէջ հասուող ստուարաբիւ հայութեան։ Հին Քաղաքի ներքին փողոցները խնդրուած էին Ձատկական օտներու առիթով քաղաքի գտնուող բազմազգի ուխտաւորներով։ Քիչ առաջ օսկաւիք հոնկէ անցած եր Յունաց բափօր, խաշեր բարձած ուղղուելով Խաշեղութեան Սրբավայր՝ Փողոցոր։ Քափօր կ'առաջնորդէր Լաթիմաց վանքի բարապետներէն մին, որուն ետեւէն չորս պարմանուրներ կը կրէին իր ծոցին վառ ծաղիկներ զոգաւորած զօրք մը, որուն ետեւէն չորս երիտասարդներ բարձած էին մեր անքաղ նահապետներուն օսկերոսիք իր մէջ ամփոփող օսկեպառ սնուկ մը։ Հայ-Կաթողիկէ յարեմուանութեան կրօնապետ Գեորգիքի Տ. Յովսէփ Մ. Վրդ. Շատարեւան բափօրին զլուր անցած, հոգեւոր մեղեդիներով ու ցեղասպանութիւնը դաժապարտող եւ մեր պալար իրաւունքներուն պահանջը բանաձեւող լողուններով կը յառաջանար։ Բազմաբիւ եւ բազմալեզու էին ճոյնը իսող պատասաններ, որոնց կտրգին էին նկարները Պոլսոյ մէջ անցնող Հոկտեմբերէն ի վեր արգելափակուած Ս. Ուխտի Միաբան Հոգ. Տ. Մանուէլ Վրդ. Երկարեանի, անոր ազատ արձակումը պահանջող յայտարարութիւններէն։

րով: Երբ քափօրը կը մօտենար Ս. Յակոբ-եանց Վանքին, ընդհատ ընդհատ զօղանջել սկսաւ զոսկր Մայրավանքին: Ամեն. Սրբ. Պատրիարք Հայրը իշաւ Մայր Տանար, ուր նախագահեց հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պատեամունքին եւ ապա, երբ վարէն եկող քափօրը հասած էր Մայրավանքի դրան, անցաւ զլուխը Միաբանութեան անդամներով, դպիրներով եւ հոս մնացած ժողովուրդով ստուարայտ՝ քափօրին, որ հանգստեան շաբաթակներու երկնցողութեամբ ուղղուեցաւ Ս. Փրկչի ազգային գերեզմանատունը, մինչ հեռաձայնի գործիներ կը նկարէին: Հոն, Արարայի նահասակաց յուշարձանին շուրջ վար դուռեցան ծաղկեպսակներ եւ սկսաւ հանգստեան ջուլաւորի կարգը, որուն աւար. քին խօսք առաւ. գեղազոր Տիար Նուպար Արսէնեան, որ Մեծ Եղեռնի զոհներու յիշատակը ոգեկոչելէ ետք քաւ պատմականը այն սրտանիկի պատահարներուն, որոնց մէջէն անցած է իր գերդաստանը սել այդ օրերուն — «եսակ մը մանրակար» բոլոր արհաւիրքէն հողոպարծներուն: Յետոյ ժողովուրդը, պատահեցաւ որ լողունգներով, Հին Քաղաքի պարիսպի հարու-արեւմտեան անկիւնէն վար իջնելով, անցաւ Յովպէի դռնէն եւ հասաւ Հայ Երիտասարդաց Միութեան սկուլմբբ առնելու համար հոգեւորէն: Կես օրը բաւական անյամ էր երբ ժողովուրդը ցրուեցաւ:

Ժամ մը ետք, Հայ Երիտասարդաց Եւ օրթորդներ բաղկացած խումբ մը, Հայր Մանուէլի նկարները եւ տնօր ազատագրութիւն պահանջող պատասառները բարձր բռնած, խաղաղ ցոյց մը կ'աղակերպեց Christian Information Centreի դիմաց, համապատասխան թուղթիկներ բաժնելով անցորդներուն եւ օտարժապարհներուն: Յոյրը հետեց ժամաւ կես:

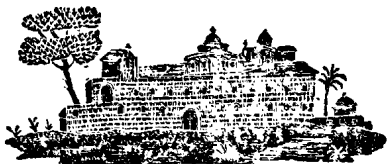
Նահասակներու յիշատակին նուիրուած օրուան եզրափակիչ հանդիսութիւնը կայացաւ նոյն երեկոյ ժամը Տիւն, Ալեքս եւ Մարի Մանուկեան ընդարձակ սրահին մէջ, որ ծայրէ ծայր լեցուած էր ժամանակէն առաջ:

Քաղաքի բոլոր Հայկական Միութիւններէն կազմուած Եղեռնի Ողբերգական Յանձնախումբի Ասեմապետ Տիար Ասատուր Անդրեասեանի բացման խօսքէն ետք, մօտ երկու ժամեր տեւող գեղարուեստական յայտագիր մը գործարարուեցաւ, որուն իրենց մասնակցութիւնը բերին տարբեր հոսանքներու պատկանող անձեր:

Օրուան բանախօսքն էր Սուրբ Արքայապետ Նուբարէի Լուսարարապետ Քրիստ. Տ. Գաբրիէլ Արք. Գաբրիէլեան, որ ընելէ ետք պատմականը Մեծ Եղեռնին տուն տուող պատահարներուն, անգրագարձաւ Սփիւռքի մերօրեայ անկերպարան վիճակին, ցոյց տալով կերպեր, որոնցմով պիտի կրնանք գոյատեւել եւ ըլլալ արժանաւոր ժառանգորդները մեր նահասակներու կարմիր երազին: Կրկնակի առգրի այս օրուան մէջ — Քրիստոսի խաչելութեան եւ Ազրիլեան նահատակաց յիշատակի օր — կ'որժէր օգնութիւն խաչելութիւնը պատկող Յարութեամբ եւ նահատակներու անիւններէն փրկելի պէս յարող մեր նորածաղկ Մայր Հայրենիքով:

Ամենէն յուզիչը այն պահն էր — հանգիստի վերջաւորութեան — երբ ներկաները ունկնդիրեցին աղու ձայնը Հայր Մանուէլի, ձայնագրեալ ժողովներին մը վրայէն, ուր 2 տարիներ առաջ տարաբան վարդապետը այնքան ճշմարտութեան երգած էր Վ. Թեքեանի «Կ'անձրեւէ, Տիւսաք»:

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը «Պահպանիչ»ով փակեց հանդէսը: Ներկաները խորապէս ջուլաւորուած դուրս եկան սրահէն:

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՔ - ԲԵՄԱԿԱՆՔ

● ԵՂ. 2 Ապրիլ. — Իրեկուսան Նոկոմիսն ի Ս. Յակոբ քարոզեց չորս. Տ. Ասպետ Վրդ., խոսելով Աւետարանի մէջ պատմուած Վարդի Ներկոտաարդի մասին, որ հակառակ իր օրինակահոլութեան, կը զգար թէ կատարեալ չէր:

● Ուր. 3 Ապրիլ. — Վաղուսան Քառասուն Մանկանց տօնին առիթով, կէսօրէ ետք Վաղաղական ժամերգութիւն իսկ գիշերը Նոկոմ կատարուեցաւ ի Ս. Հրեշտակապետ, որ քարոզեց Արժ. Տ. Ներսէս Բն. ձեպէնեան, Նիւթ ունենալով Սերաստիոյ առաւած լիւր նետուած մարտիրոսներու նահատակութեան դրուագը:

● Եր. 4 Ապրիլ. — Ս. Քառասուն մանկանց Սեբասիոյ Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Գլխադիր. ժամարարն էր չորս. Տ. Ոսկի Արեղայ. Վերաբերումը կատարուեցաւ Քառասուն Մանկանց նկարին դիմաց կառուցուած շարժական սեղանին վրայէն: Դէմը, կաթնալի մը մէջ, 40 կանթեղներ կը զլլալային:

— Կէսօրէ ետք Վերաշափառումը մուտք կատարուեցաւ Ս. Յարութեան Տաճար, գլխաւորութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք չոր, որ նախագահեց Գիւտ Խաչի ալբին կից գտնուող Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ մէջ կատարուած նախատօնակին: Իսկ Տնօրինական Ս. Տեղեաց Թափօրը գլխաւորեց չորս. Տ. Սեան Վրդ.:

● Կիր. 5 Ապրիլ. — Գաւառի Կիրակի: Գիշերային և առաւօտեան ժամերգութիւնները պաշտուեցան ի Ս. Լուսաւորիչ: Ապա, Պատր. Քոխանորդ Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպ. հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուց Գրիգորի Ս. Գիւրեմանին վրայ, որմէ ետք նախագահեց յայտնի և Պատանատեղւոյն չորսը կատարուած երգադարձ մեծահանդէս թափօրին:

● Գշ. 7 Ապրիլ. — Իրեկուսան Նոկոմիսն ի Ս. Հրեշտակապետ քարոզեց չորս. Տ. Դանիէլ Վրդ., խոսելով Տիրոջ շնորհներու մասին:

● ԵՂ. 9 Ապրիլ. — Իրեկուսան Նոկոմիսն ի Ս. Յակոբ քարոզեց չորս. Տ. Ուրեղն Վրդ., խոսելով հաւատքի կարեւորութեան մասին:

● Ուր. 10 Ապրիլ. — Նախատօնակին ի Ս. Յակոբ նախագահեց Լուսաւորապետ Գերշ. Տ. Գարեգին Արքեպ. Գաղանճեան:

● Եր. 11 Ապրիլ. — Ս. Գրիգորի Լուսաւորչի (Մուսն ի վրայ): Առաւօտեան ժամերգութեան աւարտին, Ս. Լուսաւորչի մատուցը թափօրով փոխադրուեցաւ Աւագ Սեղան, ձեռամբ Լուսաւորապետ Սրբազանին Ս. Պատարագը աւանդատան Ս. Լուսաւորչի սեղանին վրայ մատուց չորս. Տ. Վանիկ Արեղայ:

— Կէսօրէ ետք, Գերշ. Տ. Կիւրեղ Նպիսի. գլխաւորութեամբ, Միաբան Նաբեղ ինքնաշարժերով բարձրացան Ձիթենեաց լեռ, որ Համբարձման Սրբավայրի մեր տաղաւարին տակ պաշտուեցան ժամերգութիւն և նախատօնակ: — Երկու ժամուան զարդարէ մը ետք կատարուեցան Նոկոմ և յարակից ժամերգութիւններ, աւարտելով Համբարձման մատրան մէջ չորս. Տ. Հայրիկ Արեղայէ մատուցուած Տեղական Պատարագով, երբ ուշ գիշեր էր:

● Կիր. 12 Ապրիլ. — Գալսեան Կիրակի: Առաւօտուս, Գերշ. Տ. Կիւրեղ Նպի. գլխաւորութեամբ, Միաբանութիւնը դարձեալ լինքնաշարժերով բարձրացաւ Ձիթենեաց լեռ, որ Վերաշափառում հանդիսաւոր մուտքէն ետք, չորս. Տ. Սեան Վրդ. եպիսկոպոսական խոյրով կատարագեց մեր վրանամատրան մէջ և քարոզեց Համբարձման խորհուրդին չորսը:

● Գշ. 14 Ապրիլ. — Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ վերջին Նոկոմին քարոզեց չորս. Տ. Ոսկի Արք. Որդիքեան, խոսելով օրէնքի և առաւածալին շնորհաց մասին:

● ԵՂ. 16 Ապրիլ. — Մայր Տաճարին մէջ պաշտուած Մեծ Պահոց վերջին Նոկոմին քարոզեց Արժ. Տ. Ներսէս Բն. ձեպէնեան, յորդորելով ներկաները արժանաւորապէս դիմաւորել Գրիգորի Յարութեան Տաճարին ջատակները:

● Ուր. 17 Ապրիլ. — Այսօր վերջ գտան Մեծ Պահոց յատուկ Արևիկալի և Վաղաղական: Ժամերգութիւնները:

● Եր. 18 Ապրիլ. — Յիւսակ յարութեան Լաւարտ: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Գլխադիր. ժամարարն էր չորս. Տ. Արփիար Արք. Տէմրեան:

— Կէսօրէ ետք, Ամեն. Ս. Պատրիարք չոր գլխաւորութեամբ Վերաշափառումը մուտք կատարուեցաւ Ս. Յարութեան Տաճար, որ պաշտուեցան ժամերգութիւնն ու Մաղկադարդի նախատօնակը՝ մեր վերանամատրան մէջ: չորս. Տ. Անուշաւան Վրդ. գլխաւորեց Տնօրինական Սրբատեղեաց այցելութեան թափօրը:

● Կիր. 19 Ապրիլ. — Մաղկազարդ: Գիշերային և առաւօտեան ժամերգութիւնները պաշտուեցան ի Ս. Յարութիւն, մեր վերանամատրան մէջ: ժամարարն էր Արժ. Տ. Ներսէս Բն. ձեպէնեան: Ապա կատարուեցաւ մեծահանդէս թափօր, երկու դարձմամ Ս. Գերեղմանին և մէկ անգամ Պատանատեղւոյն չորսը: Թափօրը կը գլխաւորէր Լուսաւորապետ Գերշ. Տ. Գարեգին Արքեպ. Թափօրականք ի ձեռնին ունէին ձիթենեաց և արմաշենեաց ոտներ, իսկ Ղպտոց և Առաւոց թափօրները կը հետևէին մերին: Կատարուեցաւ նաև Անդապատան: Ժամը 1 և կը մուտքար երբ Միաբանութիւնը վանք դառնալով բարձրացաւ Պատրիարքարան, ուր Ղլխաւորութիւնը շարականի երգեցողական թեմայ յառաջանալով Հայոց Թաղի մուտքէն:

— Կէսօրէ ետք, Մայր Տաճարին մէջ պաշտուած Անդապատանին նախագահեց Գերշ. Տ.

Պատարագ մատուց Գրիգորոսի Ս. Գերեզմանին լիբայ ե. քարոզեց Յարութեան խորհուրդին շուրջը Ս. Պատարագի ու քարոզը ձայնասըփուրեցեան Խորայելեան ռատիօկայանէն: Ներկայ էր Ամեն. Ս. Պատարագը Հայրը: Վերադարձին, Հայոց Թաղի մուսուլման, Միարանու-թիւնը Վրիժառու յարեալի երեցեցութեամբ յառաջացաւ ե. բարձրացաւ Պատարագարանն — Կէսօրէ ետք, Մայրավանդի մեծ բակին մէջ կատարուեցաւ Զատիկան մեծ Անդառա-տանը, զլիաւորութեամբ Ս. Պատարագի Հօր:

● Բշ. 27 Ապրիլ. — Բ. օր Ս. Զատիկ — Յիւ-սակ մեղաց: Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանին լիբայ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուց լուսարարագետ Գերշ. Տ. Գարեգին Արքեպս. և ապա, ամպնականի ներքեւ և Կենաց Փայտի մատուցին Ան. Նախագահեց մեծահանգէտ Թափօրին, որ վերաջաւ ձանապարհի երեցեցութեամբ: Յետոյ բաղդին ալ բարձրացան Պատարագարան, ուր Նորին Ամենապատուութեան Այլ առնելէ ետք լուսարարագետ Սրբապետէն ստացան Ս. Պատարագի նշխար:

● Դշ. 28 Ապրիլ. — Գ. օր Ս. Զատիկ — Ս. Բը-խարի մատուց մէջ պատարագեց Հոգշ. Տ. Ասպետ Վրշ. Պաւստին Ապա կատարուեցաւ Կողմանգետան պաշտօն, Նախագահութեամբ լուսարարագետ Սրբապետ Հօր:

● Եր. 2 Մայիս. — Գլխաւոր Ս. Յովհաննէս Կարապետին: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ Ս. Յովհ. Կարապետի խորանին լիբայ: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Ռոկի Արշ. Որդիքեան:

● Կիր. 3 Մայիս. — Նոր Կիրակի (Կրկնագա-թիկ): Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանին լիբայ Ս. Պատարագ մատուց, ըստ սովորութեան, լուսարարագետ Հոգշ. Տ. Սեւակ Արշ. Լարպետան, որ իր քարոզի ընթացքին անդրադարձաւ Ա. Աշխարհամարտի մեր բիրաւոր նահատակե-րուն, որոնց յիշատակը յարգել սովորութիւն է զարձած Նոր Կիրակիին: Գերշ. Տ. Կիւրեղ Նպո. Նախագահեց հանգստեան կարգին:

● Եր. 9 Մայիս. — Ս. Պատարագը մա-տուցուեցաւ ի Ս. Գլխարի: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Վանիկ Արշ. Մանգասար:

— Կէսօրէ ետք, վաղուան Աշխարհամա-տան Կիրակիի առթիւ, Գերշ. Տ. Կիւրեղ Նպո. Գարեգինի զխաւորութեամբ, Միարան Հայ-րեր շարժապատու մուտք գործեցին Ս. Թա-րութեան Տաճար, ուր արարողութիւնները պաշտուեցան մեր վերնամատարն մէջ: Տնօրե-նական Սրբատեղեաց Թափօրը զլիաւորեց Հոգշ. Տ. Արփիար Արեգայ:

● Կիր. 10 Մայիս. — Աւխարհամատան (Կանաչ Կիրակի): Գերեզմանին և առաւօտեան ժամեր-գութիւնները պաշտուեցան ի Ս. Թարութեան, մեր վերնամատարն մէջ, Ապա, Գերշ. Տ. Կիւ-րեղ Նպո. Գարեգինի հանգիսաւոր Ս. Պատա-րագ մատուց Գրիգորոսի Ս. Գերեզմանին լիբայ և Նախագահեց Սրբապետին առէկ կատար-ուած Անդառառանին:

● Եր. 16 Մայիս. — Ս. Պատարագը մա-տուցուեցաւ ի Ս. Գլխարի: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Ռուբէն Վրշ. Յովակիմեան:

● Կիր. 17 Մայիս. — Կարմիր Կիրակի: Ս. Պատարագը մատուցուեցաւ ի Ս. Թարութեան, մեր վերնամատարն մէջ, Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Համարամուս Արշ. Քէլիշեան:

● Եր. 23 Մայիս. — Ս. Պատարագը մա-տուցուեցաւ ի Ս. Գլխարի: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Ասպետ Վրշ. Պաւստին:

● Կիր. 24 Մայիս. — Տօն Երեմիա Ս. Խայիմ (351): Առաւօտեան ժամերգութեան ընթացքին Գերշ. Տ. Կիւրեղ Նպո. կատարեց ընթերցումը Ս. Կիւրեղ Հայրապետի առ Կոստանդ Կայսր յղած Թուղթին: Հոգշ. Տ. Սեւակ Վրշ. մատուց Ս. Պատարագը Աւագ Սեղանին լիբայ, որուն վերեւ կ'երեւէր վառ կանթեղներով զարդա-բուն Ս. Խային նշանը:

● Եր. 30 Մայիս. — Ս. Պատարագը մա-տուցուեցաւ ի Ս. Գլխարի: Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Ռոկի Արշ. Որդիքեան:

● Կիր. 31 Մայիս. — Ս. Պատարագը մա-տուցուեցաւ ի Ս. Թարութեան, մեր վերնամատարն մատարն մէջ, Ժամարարն էր Հոգշ. Տ. Արփիար Արշ. Տէմիրճեան:

● Դշ. 3 Յունիս. — Վաղուան Համարաման տօնին առթիւ, Կէսօրէ ետք, լուսարարա-գետ Գերշ. Տ. Գարեգին Արքեպս. զլիաւա-րութեամբ, Միարան Հայրեր ինքնաշարժերով բարձրացան Զիթենեաց լեռ, ուր Համարաման Սրբալիարին լիբայ կատուցուած մեր վրանա-մատարն մէջ պաշտուեցան ժամերգութիւն և Նախատօնակ:

— Գերշ. Սրբապետը Նախագահեց նաև Նոյն վայրին մէջ երեկոյեան ժամը 7-10 կատար-ուած Եկեղեցին և ձևված կարգերուն և գիշե-րային ու առաւօտեան ժամերգութիւններուն:

● Եշ. 4 Յունիս. — ՀԱՄԲԱՐՈՒՄԻ ՏԵՆՈՒՆ: Առաւօտուն, լուսարարագետ Գերշ. Տ. Գարե-գին Արքեպս. Գաղանճեանի զլիաւորութեամբ, Միարանութիւնը ինքնաշարժերով բարձրացաւ Զիթենեաց լեռ ու շարժապատու մուտք գոր-ծեց Համարաման Սրբալիարը, ուր Գերշ. Նոր Սրբապետը մատուց որուն հանգիսաւոր Ս. Պատարագը մեր վրանին ներքեւ և քարոզեց Համարաման խորհուրդին շուրջը: Ամեն. Սրբ. Պատարագը Հայրը ներկայ եղաւ Ս. Պատարագի մէջ մասին և Նախագահեց Մայր Աթոռ Սի-սեւ Ս. Էջմիածին փոխադրութեան տարեգործի առթիւ կատարուած շարժապատուան Մաղ-թանքին, իսկ Գերշ. Պատարագի Սրբապետը՝ Ս. Պատարագի աւարտին Սրբալիարին առէկ կատարուած Անդառառանին:

— Կէսօրէ ետք, Մայր Տաճարին մէջ ևս կատարուեցաւ Անդառառան: Հանգիսապետն էր Գերշ. Տ. Կիւրեղ Նպո. Գարեգին:

● Եր. 6 Յունիս. — Ս. Պատարագը մա-տուցուեցաւ Ս. Համարաման վերնամատարն մէջ: Ժամարարն էր Արթ. Տ. Ներսէս Գնչյ:

— Բ. Ծաղկազարդի նախատեսակը պաշտու-
ւեցաւ Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ մէջ:
Հանդիսապետն էր Լուսարբապետ Գերշ. Տ.
Գարեգին Արքեպս. Գաղանձեպետ:

● Կիր. 7 Յունիս. — Երկրորդ Ծաղկազարդ:
Աւատետեան ժամերգութիւնը պաշտուեցաւ և
Ս. Գատարապար մատուցուեցաւ ի Ս. Հրեշտա-
կապետ: Ժամարանն էր Հոգշ. Տ. Վանէկ Արք.:

● Եր. 13 Յունիս. — Ս. Գատարապար մա-
տուցուեցաւ Ս. Առաքելոց վերին մատուռին
մէջ: Ժամարանն էր Հոգշ. Տ. Ռաբէնկ Վրգ.:

— Հոգեգալստեան հանդիսաւոր նախատե-
նակին ի Ս. Յակոբ նախագահեց Գերշ. Տ. Եանէ
Արքեպս. Անէմեան:

— Գերշ. Սրբազանը նախագահեց նաև գի-
շերաւիզերին Մայր Տաճարին մէջ պաշտուած
եկեղեցւոյ և Հսկման կարգերուն:

● Կիր. 14 Յունիս. — ՀՈԳԵՎԱԼՈՒՄՏ: Մայր
Տաճարի Աւագ Սեղանին վրայ օրուան հանդի-
սաւոր Ս. Գատարապար մատուց, Ս. Յովհ. Ոսկե-

բերանի Ներքոյը կարգապ. և հոգեւորնէլ քարոզ
ըր խօսեցաւ Գերշ. Տ. Եանէ Արքեպիսկոպոս:

— Գերշ. Սրբազանը նախագահեց նաև կե-
սօրէ ետք Մայր Տաճարին մէջ կատարուած
մենզատուանին, որմէ ետք, Լուսարբապետ
Գերշ. Տ. Գարեգին Արքեպս. ի գլխաւորութեամբ,
Հոգշ. Հայրենի և գլխինի քահանայան Սիոնի
վերինատուրն և Ս. Փրկիչ, մատարիչու տօնին
յատուկ պաշտամունք և հոգեհանգիստ:

● Եր. 20 Յունիս. — Է. օր Նոնգեպոսեան: Ս.
Գատարապար Մայրավանքի տանիքի Ս. Նոնգե-
պարան մէջ մատուց Հոգշ. Տ. Կոմիտաս Արք.:

● Կիր. 21 Յունիս. — Տիւտաակ եղիայի մա-
ղարիք: Ս. Գատարապար մատուցուեցաւ ի Ս.
Յարութիւն, մեր վերնատան մատարան մէջ:
Ժամարանն էր Հոգշ. Տ. Համբարձում Արքեպս. և
Հ. Ս. Մ. և Հ. Ս. Բ. Մ. Վարչութեանց խորե-
րանքով, հոգեհանգիստ կատարուեցաւ վեր-
ջեր Նաւով մէջ վախճանած Գերշ. Յովաննէս
Ծ. Վրգ. Կամարականին, որ եղած է Նովիւր
տեղւոյն Նայ-Գաթողիկէ Կատարակութեան:

— Ս. Հռիփսիմեանց նախատեսակը պաշ-
տուեցաւ Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ մէջ:
Հանդիսապետն էր Գերշ. Տ. Կիրեղ Եպս.:

● Բշ. 22 Յունիս. — Ս. Կուսմանց Հռիփ-
սիմեանց: Աւատետեան ժամերգութիւնը պաշ-
տուեցաւ ի Ս. Հրեշտակապետ, իսկ Ս. Գատա-
րապար մատուցուեցաւ եկեղեցւոյ աւանդատան:
Ս. Հռիփսիմի մատարան մէջ: Ժամարանն էր
Վանեցի Տեառուշը՝ Հոգշ. Տ. Սեանկ Վրգ.:

● Ար. 26 Յունիս. — Նախատեսակին ի Ս.
Յակոբ նախագահեց Գերշ. Տ. Եանէ Արքեպս.:

● Եր. 27 Յունիս. — Ս. Գրիգորի Լուսաւորչի
(Էյն ի վիդալէ): Ս. Գատարապար մատուցուեցաւ
Մայր Տաճարի աւանդատան: Ս. Լուսաւորչի
սեղանին վրայ: Ժամարանն էր Հոգշ. Տ. Բար-
սեղ Արք. Գալէմուրեան:

— Նախատեսակին ի Ս. Յակոբ նախագա-
հեց Լուսարբապետ Գերշ. Տ. Գարեգին Արք.:

Յետոյ ձեռագիր Տէր ողորմեա երգուեցաւ:

● Կիր. 28 Յունիս. — Տօն Կարդիկէ եկեղեց-
ւոյ Ս. Էլիմածի: Մայր Տաճարի Աւագ Սեղանին
վրայ պատարագեց Հոգշ. Տ. Ռոկի Արք. Որ-
դիքեան: Գարեգեց Լուսարբապետ Գերշ. Տ.
Գարեգին Արքեպս., բնաբան ունենալով մե-
կայեց շինեցուք սուրբ զիորանն լուսոյ, և
ապա կատարուեցաւ շաբաթապետական Մաղ-
թանք վասն Ս. Էլիմածի, նախագահութեամբ
Լուսարբապետ Սրբազան Հօր:

— Կէսօրէ ետք, Մայր Տաճարին մէջ պաշ-
տուած Անդառտանի նախագահեց Գերշ. Տ.
Կիրեղ Եպս. Գարիկեան:

Պ Ա Շ Տ Ո Ն Ա Վ Ա Ն Ի

● Բշ. 6 Ապրիլ. — Ս. Ռիտիս երկուստարգ
Միաբաններն Հոգշ. Տ. Բարդէն Արք. Անուշ-
եան, որ երկու տարիներէ ի վեր աստուածա-
բանական դասընթացքի կը հետեի Ամերիկա,
քանի ըր օրուան համար ժամանեց Ս. Աթոռ:

● Գշ. 21 Ապրիլ. — Եւրոպացւոց Ս. Զատիկ
տօնին առթիւ, Ամեն. Ս. Գատարաբ Հայրեն,
ի գլխաւ Միաբանութեան, շնորհաւորական
այցելութիւն տուաւ Ֆրանչիսկեանց Կիւսիս-
տին և Լատինաց Գատարներին, և ապա, Տ.
Գարեգին և Տ. Եանէ Սրբազաններու հետ, Գա-
պական Նաւրապին և Անիլիքան Արքեպս. ին
Իսկ Տ. Կիրեղ Եպս. այցելեց Գաթողիկէ և Բա-
ղաքական փոքր համայնքներու պետներու:

● Գշ. 28 Ապրիլ. — Ս. Զատիկ տօնին առ-
թիւ, բացի Ղպտիներէն և Աթորներէն, Գատ-
րաբարան այցելեցին այլ համայնքներու
կրօնապետներ, պետական ղեմեր և հիւպատ-
տներ: Իսկ Յունաց Գատարաբը, հանդիմ
Միաբանութեան, այցի կեալ յաջորդ օրը:

● Որ. 1 Մայիս. — Հոգշ. Տ. Դանիէլ Վրգ.
Եամեան նշանակուեցաւ Եաֆայի և Հայֆայի
Տեսուչ, փոխան Ս. Աստուածածնայ Տաճարի
Տեսուչ Հոգշ. Տ. Հայրիկ Արք. Գալախեանի,
որ առժամապէս տառնանք էր այդ պաշտո-
նը, անցնալ Հոգեմեքներին, Հոգշ. Տ. Նաւրապ
Վրգ. Մանուկեանի շնչանտա մեկնումէն ի վեր:

● Դշ. 6 Մայիս. — Ս. Գեորգայ տօնին առ-
թիւ, Ռուստական եկեղեցւոյ մէջ սարգուած
ընդունելութեան ներկայ եղան Հոգշ. Տ. Սեան
և Տ. Ասպետ Վրգ.ներ և Արթ. Տ. Ներսէս Քչ.:

● Եշ. 7 Մայիս. — Իւրապէի Անիլիքանութեան
33րդ Կատարձին առթիւ, Դուսթի բեղերին
մէջ, Գաղաքապետի կողմէ տրուած ընդունե-
լութեան ներկայ եղան Ս. Գատարաբ Հայրեն,
Գերշ. Տ. Կիրեղ Եպս. և Հոգշ. Տ. Ասպետ Վրգ.:

● Դշ. 13 Մայիս. — Հաւանտայի Արտաբի
Գործեց նախարար Պր. Վան Տէր-Քլառու այ-
ցելեց Ամեն. Ս. Գատարաբ Հօր:

● Կիր. 24 Մայիս. — Ամեն. Ս. Գատարաբ
Հայրեն նախագահեց Գաղայի մեր ազգայիննե-
րէն Գեղամ ձգալեանի յուզարկաւորութեան:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Շնորհաւորական գիր՝ Ալեքսան Լալոց Վեհ. Լայրապետեան	102
Շնորհաւորական գիր՝ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանէն	103
Շնորհաւորական գիր՝ Քեմքըրպըրիի Արքեպիսկոպոսէն	104
Շնորհաւորական գիր՝ Վսեմ. Տիար Ալեքս Մանուկեանէն	104
Շնորհաւորական հեռագիրներ՝ յղուած Ս. Աթոռէն	105
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ	
— Անդրադարձումներ	Ե. 106
Պատմական Վկայագիր մը Լ. Բ. Ը. Միւրքեանէն	109
Շնորհաւորութեան խօսք Լ. Բ. Ը. Միւրքեան	Ե. 110
Հայկ. Բարեգործական Ընդհ. Միութեան տրուած Կոնգակներէ մեջը տրուածներ	118
ԿՐՕՆԱԿԱՆ	
— Երանի որ ունիցի զաւակ ի Հայաստան	ՆՈՐԱՅՐ ԱՐՔԵՊՍ. 122
— Կարմիր Կիրակի	ՋԳՕՆ ԵՊՍ. ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ 123
— Կատարելութիւն	ԳԵՆՐԴ Ս. ՃԻՆԻՎԻՋԵԱՆ 126
ՔԱՆԱՍՏԵՂԵԱԿԱՆ	
— Քու յիշատակդ այս գիշեր ...	ՎԱՀԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ 128
— Your memory to-night	ԹՐԳՄ. Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ 128
— Հոգիս պարսպեալ	Գ. ՃԱՐՏԱՐ 129
ՔԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ	
— Հայրապետ Դպիր Զուղայեցի	Ն. ԱՐՔ. ԾՈՎԱԿԱՆ 129
Նոր հոգեւոր ճովիւներ Եւրոպայի նորակազմ հայ գաղութներուն	131
Տարեկան Տեղեկագիր Ս. Թ. Երկր. Վարժարանի Կիտիւր ԵՊՍ. ԳԱՅԻԿԵԱՆ	132
Տարեփակի հանդիսութիւնք Ս. Թարգմանչաց Երկր. Վարժարանի	139
Հեռագիրներ՝ Ս. Պապին վրայ կատարուած մահափորձին առթիւ	140
ՅԵՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ	
— Տ. Բաբգէն Աթոռակից Կաթողիկոս	141
— Բարեգործականի Քսանճինգամեակը	141
“ՄԻՈՆ”, Ի ԼՈՒՍԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ	
— «Անդաստան»ի արարողութեան մասին	142
— Ինչո՞ւ եկեղեցիներու խորանները դէպի արեւելք կը նային	142
Ապրիլեան Յուշատետք	142
Ս. ՅԱՆՈՐԻ ՆԵՐՍԷՆ	
— Եկեղեցականք-Բեմականք	144
— Պատեօնականք	147